

การศึกษาเปรียบเทียบ"สี่แผ่นดิน"ฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวน

นางสาว ปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-347-242-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF TWO CHINESE TRANSLATED VERSIONS OF "SI PHAENDIN"

Piyamas Sanpaweerawong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Chinese

Department of Eastern Languages

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-347-242-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบ"สี่แผ่นดิน"ฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวน
โดย นางสาว ปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์
ภาควิชา ภาษาตะวันออก
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชณี ตั้งยี่นง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี) รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... *ประพิณ มโนมัยวิบูลย์* คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *Xie Yulan* ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ Xie Yulan)

..... *พิชฌ์ ตั้งยี่นง* อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชณี ตั้งยี่นง)

..... *ประพิณ มโนมัยวิบูลย์* อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี)
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์)

..... *ดร.กฤษณ์* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณ์ ธรรมเจริญกิจ)

ปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์ : การศึกษาเปรียบเทียบ"สี่แผ่นดิน"ฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวน. (A COMPARATIVE STUDY OF TWO CHINESE TRANSLATED VERSIONS OF "SI PHAENDIN")
 อ. ที่ปรึกษา : ผศ.พัชนี ตั้งยืนยง, อ. ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ , 119 หน้า. ISBN 974-347-242-8.

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง"สี่แผ่นดิน"ฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวนนี้ แบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการเปรียบเทียบฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองกับต้นฉบับภาษาไทย และส่วนที่สองเป็นการเปรียบเทียบสำนวนแปลที่ต่างกันของฉบับแปลภาษาจีนทั้งสอง โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบในระดับคำ และสำนวนในเนื้อเรื่องเฉพาะแผ่นดินที่หนึ่ง คือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีบริบทที่เกี่ยวกับค่านิยม ประเพณีไทย และวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยอันเป็นเอกลักษณ์อยู่

ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองมีทั้งส่วนที่แปลตรงและต่างกับต้นฉบับ ซึ่งมีสาเหตุจากความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันของวัฒนธรรมและสิ่งที่มีในสังคมไทยและสังคมจีน ประกอบกับกลวิธีที่ผู้แปลใช้ในการแปล บางครั้งอาจมีการปรับบทแปล หรือแปลแบบเอาความแทนที่จะแปลแบบตรงตัว ส่วนการที่สำนวนแปลในฉบับภาษาจีนแตกต่างกันนั้นเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆกัน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการรับสารต้นฉบับจนถึงการถ่ายทอดเป็นภาษาจีนพบว่า สาเหตุนั้นได้แก่ ความรู้ทางภาษาและความรู้ด้านเนื้อหาของผู้แปลแตกต่างกัน การตีความในระดับวาทกรรมแตกต่างกัน และกลวิธีในการแปลแตกต่างกัน ทำให้ผลตอบสนองของผู้รับสารฉบับแปลทั้งสองแตกต่างกันด้วย

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
 สาขาวิชา ภาษาจีน
 ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

AN ABSTRACT

4080229722 : MAJOR CHINESE

KEY WORD: TRANSLATION / SI PHAENDIN / / /

PIYAMAS SANPAWEERAWONG : A COMPARATIVE STUDY OF TWO CHINESE TRANSLATED VERSIONS OF "SI PHAENDIN". (THESIS TITLE) THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PATCHANEE TANGYUENYONG, THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. PRAPIN MANOMAIVIBOOL, Ph.D, 119 pp. ISBN 974-347-242-8.

This comparative study of two Chinese translated versions of "Si Phaendin" is divided into two parts, a comparison of the two Chinese translated versions with the Thai original work and a comparison of different wording in both Chinese versions. The study is set in a scope of words and idioms used in the text of the first reign, or the period of King Rama V, which consisted of unique characteristics of Thai values, traditions, and language.

The findings of the comparative study show that there are instances which correspond in both Chinese versions to the Thai version. Also, there are instances which differ from the original Thai version. There are various reasons for differences in the text, one of these is a result of differences in the two cultures. Another reason is the translation methods the translators use. These methods are literal translation, free translation, and adjusting the text. In the case of differently translated Chinese versions, there are several steps in the translation process which lead to these differences. The process of translating the text into Chinese reveals the diversity of the two translators in their knowledge of language and the text. Besides, their interpretation of context and translation methods also contribute to the differences. These different versions cause a difference in perception between readers of either translated versions.

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
สาขาวิชา ภาษาจีน
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยภาระที่เหน็ดเหนื่อยและเอาใจใส่อย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี ตั้งยืนยง อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ Xie Yulan ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้การแปลสรวุวิทยานิพนธ์เป็นภาษาจีน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ก่อกศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ Pei Xiaorui แห่งมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ซึ่งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้เอื้อนนามและขอระลึกถึงบุญคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้เคยอบรมสั่งสอนวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้าในโอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณทุกๆคนในครอบครัวที่ห่วงใยและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าในทุกโอกาส ตลอดมา ขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนๆ และขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีแก่ข้าพเจ้าในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาเปรียบเทียบ.....	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษาเปรียบเทียบ.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิเคราะห์.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.7 สัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	4
2 กระบวนการและวิธีการแปล.....	6
2.1 กระบวนการแปล.....	6
2.1.1 ชั้นที่ 1 การศึกษาต้นฉบับ.....	7
2.1.1.1 การวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์.....	7
2.1.1.2 การวิเคราะห์ความหมายของคำ และความหมายของสำนวน.....	8
2.1.2 ชั้นที่ 2 การรับทอดความหมายจากต้นฉบับ.....	9
2.1.3 ชั้นที่ 3 การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล.....	9
2.2 การปรับบทแปล.....	10
2.2.1 ความมุ่งหมายของการปรับบทแปล.....	10
2.2.2 สิ่งที่จะปรับในบทแปล.....	10
2.2.3 การปรับระดับคำ.....	11
2.2.3.1 การเติมคำอธิบาย.....	11
2.2.3.2 การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ.....	11
2.2.3.3 การใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึง สิ่งทีเฉพาะกว่า.....	11

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.2.3.4	การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป.....12
2.3	การแปลสำนวนการเล่นคำ โวหารและสุภาษิต.....12
2.3.1	แปลแบบตรงตัว.....13
2.3.2	แปลแบบตีความ.....13
2.3.3	แปลตรงตัวประกอบการตีความ.....13
2.3.4	แปลด้วยโวหารเทียบเคียง.....13
3	สำนวนภาษาที่แปลตรงกันในฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ.....14
3.1	สำนวนแปลที่ตรงกับต้นฉบับ.....14
3.1.1	สำนวนแปลที่ไม่ต้องปรับบทแปล.....15
3.1.1.1	คำสรรพนาม คำนาม.....15
3.1.1.2	ศัพท์เครือญาติ.....22
3.1.1.3	คำราชาศัพท์.....25
3.1.1.4	สำนวนความเปรียบ.....28
3.1.2	สำนวนแปลที่มีการปรับบทแปล.....32
3.1.2.1	คำนาม.....33
3.1.2.2	คำนำหน้าชื่อ.....39
3.2	สำนวนแปลที่ต่างกับต้นฉบับ.....42
3.2.1	คำนามเฉพาะ.....43
3.2.2	สำนวนความเปรียบ.....46
4	สำนวนภาษาที่แปลต่างกันฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ.....50
4.1	หมวดประเพณีไทย.....50
4.2	หมวดค่านิยมและความเป็นอยู่ของคนไทย.....56
4.3	หมวดวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย.....64
4.3.1	คำเรียก คำนาม และคำราชาศัพท์.....64
4.3.2	สำนวนความเปรียบ.....72
5	บทวิเคราะห์ สรุป และข้อเสนอแนะ.....76
5.1	การทำความเข้าใจต้นฉบับ.....77
5.1.1	ความรู้ด้านภาษาต้นฉบับ.....77
5.1.2	ความรู้ด้านเนื้อหา.....77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5.2 การตีความหมายในระดับวาทกรรม.....	78
5.3 การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล.....	78
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	79
รายการอ้างอิง.....	80
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	84
ภาคผนวก ข.....	115
ประวัติผู้วิจัย.....	119

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

นวนิยายเรื่อง *สี่แผ่นดิน* ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีความดีเด่นในด้านวรรณศิลป์จนได้รับการยกย่องว่าแต่งดีถึงขั้น 'วรรณคดี' ทั้งแสดงภาพวัฒนธรรมและชีวิตของชนชั้นสูงในอดีตได้ชัดเจนและละเอียดลออ เป็นเพชรน้ำเอกแห่งวงวรรณกรรมไทยที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มลงพิมพ์เป็นตอนๆ ในหนังสือพิมพ์ *สยามรัฐ* จนปัจจุบัน "... และได้มีการประเมินไว้ว่าเรื่อง *สี่แผ่นดิน* นี้ได้พิมพ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ครั้งเห็นจะได้ ทั้งได้มีการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นโดย เคอิโกะ โยชิกาวา และแปลเป็นภาษาอังกฤษโดย 'ตุลจันทร์' (นามแฝงของ จันทร์แจ่ม บุณนาค)... " (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2540 : คำปรารภสำนักพิมพ์)

นอกจากมีการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษแล้ว ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีผู้แปลเรื่อง *สี่แผ่นดิน* ในชื่อ 《四朝代》 Sīchádài ไปถึงสองสำนวน ได้แก่ ฉบับแปลของ 謙光 Qiān Guāng ซึ่งเป็นนามปากกาของผู้แปลสองคนที่ร่วมกันแปล คือ 路丕忠 Lù Pīzhōng กับ 王文平 Wáng Wénpíng และฉบับแปลของ 房英 Fáng Yīng ซึ่งแปลร่วมกับ 高樹容 Gāo Shùróng (ต่อไปจะเรียกว่าฉบับของ Fáng Yīng) ทั้งสองฉบับต่างตีพิมพ์ออกมาในเวลาใกล้เคียงกัน คือ พิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ.1983 (พ.ศ.2526) และ ค.ศ.1985 (พ.ศ.2528) และพิมพ์ครั้งที่สองในปี ค.ศ.1992 (พ.ศ.2535) และ ค.ศ.1994 (พ.ศ.2537) ตามลำดับ ในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ได้ศึกษาจากฉบับแปลภาษาจีนที่ตีพิมพ์ครั้งที่สองโดยต่างสำนักพิมพ์กัน คือ ฉบับของ Qiān Guāng ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ Běi yuè Wényì (北岳文藝出版社) เมือง Tàiyuán (太原市) ส่วนฉบับของ Fáng Yīng ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ Shànghǎi Yīwén (上海譯文出版社) เมือง Shànghǎi (上海市)

Qiān Guāng กล่าวไว้ในบทนำซึ่งว่าด้วย *สี่แผ่นดิน* และประวัติผู้ประพันธ์ (《四朝代》及作者簡介) ว่า "ผู้ประพันธ์เปิดม่านวังหลวงอันลึกลับ ไขไครงเรื่องอันน่าติดตามแสดงแหล่งที่มาของวัฒนธรรมศักดิ์นิษาของไทยในอดีต พระราชพิธีในวังหลวง ขนบประเพณีค่านิยมการเกิด แก่เจ็บตาย การแต่งงาน งานศพ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของสถาปัตยกรรม

ดนตรี การละเล่น และวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา เป็นต้น" (Kèli Bāmò, 1992 : 5)

ในบันทึกท้ายเล่ม(中譯本後記)ฉบับของ Fáng Yīng ผู้แปลกล่าวว่า'ผู้อ่านยังเห็นได้ว่า ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้บรรยายชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมในวังหลวงและของชาวบ้านไว้อย่างละเอียดและเหมือนจริง ทั้งได้แนะนำให้รู้จักสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ไทยที่ผ่านมากกว่ากึ่งศตวรรษ...' (Kèli Bāmò, 1994 : 992)

กล่าวโดยสรุป ทั้งสองฉบับต่างให้ความสำคัญกับคุณค่าของ*สี่แผ่นดิน*ที่สะท้อนภาพของวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมของคนไทยในสมัยนั้น ซึ่งตรงกับเจตนาของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2540 : คำนำฉบับพิมพ์ครั้งแรก) ที่กล่าวไว้ว่า "...แต่สิ่งที่ประวัติศาสตร์มิได้จารึก ก็คือรายละเอียดเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนความคิดเห็นของคนที่ต้องประสบเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ... ผู้เขียนจึงมีเจตนาที่จะให้หนังสือ*สี่แผ่นดิน*นี้เป็นที่รวบรวมรายละเอียดเบื้องหลังประวัติศาสตร์ต่างๆเหล่านี้ไว้อีกอย่างหนึ่ง..."

บริบททางวัฒนธรรมอันเป็นรายละเอียดเบื้องหลังประวัติศาสตร์ดังกล่าวจึงเป็นเสมือนข้อเท็จจริงที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อ ในการแปลนั้นผู้แปลต้องระมัดระวังเรื่องความหมายที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสิ่งที่กล่าวถึงในต้นฉบับเป็นสิ่งที่ไม่มีในสังคมของผู้อ่านฉบับแปล

ประเด็นที่น่าสนใจและนำมาสู่การศึกษาเปรียบเทียบนี้คือ เมื่อเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยอันหมายถึงประเพณี ค่านิยม และความเป็นอยู่ในสังคมไทย กับลักษณะเฉพาะของภาษาไทย เช่น การเล่นคำ ความเปรียบและสำนวนโวหาร ได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัวและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแตกต่างจากภาษาไทยแล้ว บทแปลภาษาจีนสองฉบับนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาไทยจะมีส่วนที่ตรงกันหรือต่างกันอย่างไร สำนวนแปลในฉบับแปลทั้งสองมีข้อเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และลักษณะดังกล่าวทั้งหมดเกิดจากสาเหตุใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาเปรียบเทียบ

1. ศึกษาวิเคราะห์ที่สำนวนภาษาใน*สี่แผ่นดิน*ฉบับแปลภาษาจีนสองฉบับ โดยเน้นด้านความหมายในระดับคำเป็นหลักเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาไทย
2. วิเคราะห์สาเหตุของการใช้ภาษาที่ต่างกัน*สี่แผ่นดิน*ฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวน

3. ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาจีนในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

สี่แผ่นดินเป็นนวนิยายไทยที่ได้รับการยกย่องว่ามีเนื้อหาที่โดดเด่นด้านวัฒนธรรม และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ทั้งยังเป็นเยี่ยมด้านวรรณศิลป์ มีการแปลเป็นภาษาจีนถึงสองฉบับ ผู้แปลทั้งสองต่างฝ่ายต่างแปลในเวลาใกล้เคียงกัน แต่สำนวนภาษาที่ใช้แตกต่างกัน เนื่องจากผู้แปลมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและความเข้าใจภาษาต้นฉบับต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษาเปรียบเทียบ

การศึกษาเปรียบเทียบนี้จะศึกษาเปรียบเทียบภาษาในระดับคำและสำนวน โดยพิจารณาความหมายของคำและสำนวนนั้นๆ จากบริบทในสี่แผ่นดินต้นฉบับภาษาไทย ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2540 ที่ตีพิมพ์โดยมูลนิธิศึกษาธิการ 80 ร่วมกับสำนักพิมพ์ดอกหญ้า เปรียบเทียบกับคำและสำนวนที่ใช้ใน Sīcháodài หรือสี่แผ่นดินฉบับแปลภาษาจีนของ Qiān Guāng ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ค.ศ.1992 (พ.ศ.2535) โดยสำนักพิมพ์ Běiyuè Wényì และฉบับแปลภาษาจีนของ Fáng Yīng ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ค.ศ.1994 (พ.ศ.2537) โดยสำนักพิมพ์ Shànghǎi Yīwén ทั้งนี้กำหนดขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะเนื้อเรื่องในแผ่นดินที่หนึ่ง(รัชกาลที่ 5)เท่านั้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิเคราะห์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล
- 2) เปรียบเทียบสำนวนภาษา
 - ระหว่างฉบับแปลภาษาจีนสองฉบับกับต้นฉบับภาษาไทย
 - ระหว่างฉบับแปลภาษาจีนสองฉบับ
- 3) วิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของสำนวนภาษา
- 4) วิเคราะห์สาเหตุของการแปลที่แตกต่างกันในฉบับแปลภาษาจีนสองฉบับ
- 5) สรุปผลการศึกษา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของภาษาไทยและภาษาจีนที่ใช้ในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
2. ความรู้จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการแปลความหมายจนถึงการถ่ายทอดภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่ง
3. ความรู้ด้านการใช้ภาษาที่แตกต่างกันเนื่องจากวิธีการแปลและภูมิหลังที่แตกต่างกันของผู้แปล
4. วิทยานิพนธ์นี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมแปล ซึ่งแปลจากต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาจีนต่อไป

1.7 สัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

1. การถอดเสียงภาษาจีนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้การถอดเสียงตามระบบ 漢語拼音 Hànyǔ pīnyīn ซึ่งเป็นระบบสัทอักษรที่ใช้เป็นทางการในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนี้

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียงโดยเทียบกับของไทย

b(ป)	p(ผ,พ)	m(ม)	f(ฝ,ฟ)	d(ต)	t(ถ,ท)	n(น)	l(ล)
z(จ)	c(ฉ,ช)	s(ส,ซ)	zh(จ)	ch(ฉ,ช)	sh(ส,ซ)	r(ร)	j(จ)
q(ฉ,ช)	x(ส,ซ)	g(ก)	k(ข,ค)	h(ห,ฮ)			
ng(เสียงพยัญชนะสะกด -ง)	y'(ย)	w'(ว)					

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียงโดยเทียบกับของไทย

- 1) สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a(อา)	o(ออ,โ)	e(เออ)	i(อี,อีอ)
-------	---------	--------	-----------

¹ เสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับเมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ y ยังใช้เขียนไว้หน้าเสียงสระ ü ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

u(อู) ü(อวี) er(เออร์) ê(เอะ)

2) สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai(ไอ,อาย)	ei(เอย์ เอ+อี)	ao(เอา,ฮาว)	ou(โหว)
ia(เอีย อี+อา)	ie(เอีย อี+เอะ)	io(อี+โหว)	ua(ฮวา)
uo(ฮวอ)	ue(อู+เอะ)	üa(อวี+อา)	üe(เอวีย)
iao(เอียว)	iou ² (อิ่ว)	uai(ไหว,ฮวาย)	uei ² (ฮุย)

เครื่องหมายวรรณยุกต์ 4 เสียง

เสียงหนึ่ง (ออกเสียงคล้ายเสียงตรีในภาษาไทย)

เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงจัตวาในภาษาไทย)

เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ใดในภาษาไทยเลย โดยจะออกเสียงต่ำในตอนแรก แล้วขึ้นเป็นเสียงสูงในตอนท้าย)

เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงโทในภาษาไทย)

การแสดงเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ในระบบถอดเสียงภาษาจีนกลางนี้ จะต้องเขียนเครื่องหมายวรรณยุกต์ไว้เหนือรูปสระ หากสระนั้นเป็นสระผสมก็จะเขียนเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ไว้เหนือรูปสระที่เป็นสระหลัก

2. คำหรือสำนวนในต้นฉบับภาษาไทยกับฉบับแปลภาษาจีน และคำแปลของฉบับภาษาจีนที่ต้องการเปรียบเทียบในบทที่ 3 และบทที่ 4 จะพิมพ์ด้วยตัวอักษรหนาขีดเส้นใต้

3. ตัวเลขในวงเล็บที่กำกับท้ายข้อความซึ่งยกมาเปรียบเทียบนั้น หมายถึง เลขหน้า ที่ข้อความนั้นปรากฏในต้นฉบับและฉบับแปลที่อ้างถึง

² เสียงสระผสม iou และ uei ตามระบบการเขียนสัทอักษรจีน กำหนดให้เขียนเป็น iu และ ui ตามลำดับ เมื่อปรากฏร่วมกับพยัญชนะอื่น

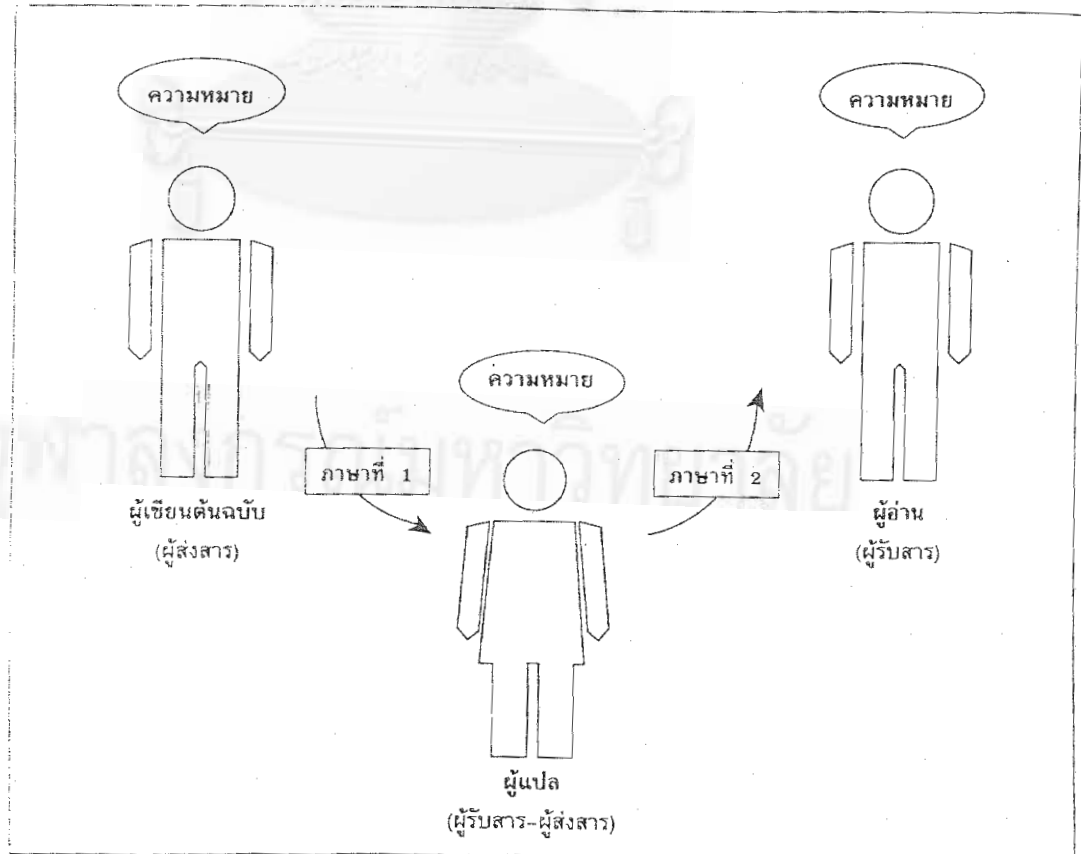
บทที่ 2

กระบวนการและวิธีการแปล

ในการศึกษาวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างระหว่างศัพท์แผ่นดินฉบับแปลภาษาจีนกับต้นฉบับภาษาไทย และการเปรียบเทียบสำนวนภาษาระหว่างฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ จะพิจารณาจากปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในกระบวนการแปล วิธีการปรับบทแปล และวิธีการแปล สำนวนโวหาร และสุภาพศิต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 กระบวนการแปล

สัญญาวิ สายบัว (2540: 21) ให้แนวคิดในเรื่องกระบวนการแปลไว้ใน**หลักการแปล**ว่า งานแปลเป็นสื่อที่เชื่อมโยงผู้เขียนต้นฉบับไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งใช้เครื่องมือสื่อความหมาย(คือ ภาษา) ที่ต่างออกไป โดยมีผู้แปลทำหน้าที่รับสารจากผู้เขียนต้นฉบับ และส่งสารไปยังผู้อ่านฉบับแปล ดังจะเห็นได้จากภาพ

ที่มา : หลักการแปล (สัญญาวิ สายบัว, 2540: 4)

ถ้าจะพิจารณากระบวนการแปลโดยเริ่มจากผู้แปลจะเห็นว่ากระบวนการแปลประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆที่ผู้แปลต้องทำเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (สัญญาวี สายบัว, 2540: 21)

- ขั้นที่ 1 การศึกษาต้นฉบับ การวิเคราะห์ต้นฉบับ การหาข้อมูลเกี่ยวกับต้นฉบับและผู้เขียนต้นฉบับ การศึกษางานเขียนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้ได้สารที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอด
- ขั้นที่ 2 การรับทอดความหมายจากต้นฉบับ เป็นการตีความและจับสารของต้นฉบับและรับมาเป็นของผู้แปลซึ่งจะสื่อต่อไปยังผู้อ่านอีกต่อหนึ่ง นั่นก็คือ การถ่ายทอดความหมายของผู้เขียนต้นฉบับมาเป็นความหมายของผู้แปล
- ขั้นที่ 3 การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล เริ่มจากการประเมินผู้อ่าน แล้วตัดสินใจว่าจะแปลแบบใด เช่น แปลแบบตรงตัวเพื่อรักษารูปแบบการเสนอความหมาย หรือแบบแปลเอาความ ในการถ่ายทอดลงเป็นฉบับแปล มีการเลือกสรรคำ รูปประโยค ประเภทของภาษาที่เหมาะสมกับบริบทและการเขียนจริงๆ
- ขั้นที่ 4 การทดสอบงานแปล เพื่อดูว่างานแปลชิ้นนั้นจะสร้างผลตอบสนองในตัวผู้อ่านได้เทียบเคียงกับต้นฉบับหรือไม่ ซึ่งในที่นี้จะไม่กล่าวถึงขั้นนี้ เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาเปรียบเทียบสำนวนภาษาของฉบับแปลภาษาจีนทั้งสอง โดยวิเคราะห์จากกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างการแปลเท่านั้น

2.1.1 ขั้นที่ 1 การศึกษาต้นฉบับ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาต้นฉบับ คือการจับสารทั้งหมดที่ผู้เขียนแสดงไว้ในต้นฉบับ "สาร" นี้หมายรวมถึงเนื้อหา ความคิด ความหมายแฝงอื่นๆ จุดมุ่งหมายของผู้เขียน บรรยากาศของตัวบท และอรรถรส

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ว่านี้ ผู้แปลต้องทำกิจกรรมต่างๆที่กล่าวข้างต้น คือการวิเคราะห์ต้นฉบับ การหาข้อมูลเกี่ยวกับต้นฉบับและผู้เขียนต้นฉบับ ตลอดจนการศึกษางานเขียนอื่นๆอย่างใดก็ตาม ในที่นี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ต้นฉบับแต่เพียงอย่างเดียว การวิเคราะห์ต้นฉบับเพื่อจับความหมายจะกระทำใน 2 ระดับ คือ

2.1.1.1 การวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำหรือสำนวนต่างๆ ที่จัดเรียงกันเข้าเป็นประโยค หรือหน่วยที่ใหญ่กว่าประโยค และปรากฏออกมาให้เห็นเป็นรูปแบบในระดับต่างๆกันคือ ระดับประโยค และระดับกลุ่มประโยค เรียกว่า การวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์

หนึ่ง เนื่องจากในการศึกษาเปรียบเทียบสี่แผ่นดินฉบับแปลภาษาจีนครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตเฉพาะด้านความหมายของคำและสำนวน จึงจะไม่กล่าวถึงการวิเคราะห์ในระดับนี้

2.1.1.2. การวิเคราะห์ความหมายของคำ และความหมายของสำนวน

คำทุกคำที่นำมาประกอบเป็นกลุ่มความคิดที่ใหญ่ขึ้น เช่น วลี หรือประโยค สามารถสื่อความหมายได้ 2 ประเภท คือ

ก. ความหมายอันเป็นสิ่งที่คำคำนั้นอ้างอิงถึงโดยตรง โดยปกติแล้วคำจะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง เมื่อผู้รับสารเห็นคำคำหนึ่ง ความคิดก็จะเชื่อมโยงไปถึงความหมายของคำคำนั้น เช่น เมื่อเห็นคำว่า "พระอาทิตย์" ก็จะคิดถึงดาวฤกษ์ดวงใหญ่ที่ให้ความร้อนและแสงสว่างแก่โลก และนี่ก็คือความหมายของคำว่า "พระอาทิตย์" ความหมายชนิดนี้คือ *ความหมายอ้างอิง* (referential meaning) (สัญญาวิ สายบัว, 2540: 33) ซึ่งตรงกับคำจำกัดความของ *ความหมายประจำทางภาษา* คือ คอนเซ็ปต์ที่ผูกอยู่กับคำต่างๆหรือโครงสร้างประโยคแบบต่างๆ เป็นความหมายทั่วไปของคำที่ยังไม่ถูกนำมาใช้ (เลเดแรว์, 2540:6)

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของความหมายอ้างอิงคือ คำคำเดียวอาจอ้างอิงถึงความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมาย เช่น คำว่า "ขัน" อาจอ้างอิงถึงอาการที่เก๋ทำ หรืออ้างอิงถึงของใช้อย่างหนึ่งลักษณะกลมใช้ตักน้ำ เป็นต้น

ในการวิเคราะห์ความหมายอ้างอิง พจนานุกรมเป็นเครื่องมืออันดับแรกเมื่อเราไม่รู้ความหมายของคำ แต่การเปิดพจนานุกรมเพื่อดูความหมายของคำนั้นจะไม่ช่วยให้จับความหมายที่แท้จริงได้ เพราะคำคำเดียวอ้างอิงถึงความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมาย จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ความหมายจากบริบท(context)ด้วย

ข. ความหมายเพิ่มเติมที่แฝงอยู่กับความหมายอ้างอิงที่สามารถทำให้ผู้รับสารเกิดปฏิกิริยาตอบสนองได้ทางอารมณ์นอกเหนือไปจากการรับรู้ความหมายอ้างอิง เช่น ข้อความ "ตำรวจมาแล้ว" คำว่า "ตำรวจ" นอกจากจะอ้างอิงถึงเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎของบ้านเมืองแล้ว ยังอาจทำให้ผู้รับสารมีปฏิกิริยาเพิ่มเติม เช่น ตกใจกลัว เกลียดชัง(ในหมู่ผู้ร้าย) หรืออบอุ่นและโล่งอก(ในหมู่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ) ความหมายประเภทนี้เรียกว่า *ความหมายแฝง* (connotative meaning) (สัญญาวิ สายบัว, 2540: 33-34)

จะเห็นได้ว่าความหมายแฝงขึ้นอยู่กับตัวบุคคล สิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ใช้คำนั้นๆ ดังนั้นในการวิเคราะห์ความหมายแฝงจึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆเหล่านี้อันเป็นฉากหลังของสิ่งที่ต้องแปลด้วย

2.1.2 ชั้นที่ 2 การรับทอดความหมายจากต้นฉบับ

ปัจจัยสำคัญในการตีความและจับสารของต้นฉบับมาเป็นของผู้แปลซึ่งจะสื่อต่อไปยังผู้อ่านอีกทีหนึ่ง คือ ความรู้ด้านภาษาและความรู้ด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความรู้ทั้งสองด้านนี้จะถูกนำมาใช้ประสานกันในการสกัดความหมายทางวาทกรรมออกมาจากต้นฉบับ

เลเดแรร์(2540: 5)อธิบายว่า "วาทกรรม" คือ ความเกี่ยวพันเชื่อมโยงระหว่างตัวประโยคกับสถานการณ์ที่ผู้พูดกล่าวประโยคนั้นออกมา หรือระหว่างตัวประโยคกับบริบทหรือข้อความแวดล้อมที่ประโยคนั้นปรากฏอยู่ ความเกี่ยวพันเหล่านี้ทำให้ประโยคใดๆที่ไม่มี ความหมายกลับสามารถสื่อความหมายขึ้นมาได้

คำแต่ละคำไม่ได้มีเพียงหนึ่งความหมาย แต่มีเครือข่ายของความหมายประจำจำนวนหนึ่งผูกติดอยู่ คำที่ลึกแต่นำมาเรียงต่อกันโดยไม่อยู่ในบริบท ย่อมมีความกำกวมและมีความหมายหลายนัยเป็นธรรมดา แต่ความกำกวมและความหมายที่หลากหลายเหล่านี้จะหมดสิ้นไป หากประโยคนั้นเป็นส่วนหนึ่งในกระแสวาทกรรม

2.1.3 ชั้นที่ 3 การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล

หลังจากที่ผู้แปลวิเคราะห์ต้นฉบับเพื่อจับความหมายและรับทอดความหมายมาเป็นของตนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการถ่ายทอดความหมายนั้นลงเป็นงานเขียนเพื่อเสนอผู้อ่านต่อไป ซึ่งการถ่ายทอดออกมาเป็นงานแปลนั้นมี 2 ลักษณะ คือ (สัญญาวิ สายบัว, 2540:43)

ก. การแปลแบบตรงตัว (literal translation) คือ การแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิด(form) ของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ รูปแบบที่ว่านี้หมายถึง คำ ระเบียบวิธีการเรียงคำ ระเบียบวิธีการจัดกลุ่มความหมายเข้าเป็นประโยค และการเรียงประโยคเข้าเป็นข้อความที่ใหญ่ขึ้นไปเป็นลำดับ รวมถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆด้วย

ข. การแปลแบบเอาความ (free translation) การแปลแบบนี้มีลักษณะที่แตกต่างกับการแปลแบบตรงตัวหลายประการ ประการแรก รูปแบบที่ผู้แปลใช้ในการถ่ายทอดภาษาอาจจะแตกต่างไปจากรูปแบบที่ใช้ในต้นฉบับ อีกประการหนึ่ง คือ การเรียงลำดับความคิดอาจจะไม่เหมือนกัน การเปลี่ยนรูปแบบให้ต่างจากต้นฉบับนี้มีความมุ่งหมายอยู่ประการเดียวคือ เพื่อให้งานแปลสามารถทำหน้าที่สื่อความหมายของต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน

อิสราเอล (2540: 105)ได้กล่าวถึงทฤษฎีความหมายกับการแปลวรรณกรรมว่า ตามทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมาย ความสามารถและความคิดริเริ่มของผู้แปลในการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับอัจฉริยลักษณ์ของภาษาเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ ในการแปลวรรณกรรมการแสวงหารูป

แบบใหม่ที่สอดคล้องกับอัจฉริยลักษณะของภาษาเป้าหมาย และสามารถสื่ออรรถรสของสารได้ตามเจตนาของผู้แต่งเดิมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก และบทแปลต้องปรับภาษาที่ใช้ให้เป็นธรรมชาติเพื่อมิให้ผู้อ่านเป้าหมายรู้สึกสะดุดหรือขัดหู แต่กระนั้นการปรับเปลี่ยนก็ต้องกระทำอย่างประณีตแบบยลไม่เลยเถิดไปตามอำเภอใจ

2.2 การปรับบทแปล

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการปรับบทแปลคือ ความมุ่งหมายในการปรับบทแปล สิ่งที่จะปรับในบทแปล และวิธีการปรับบทแปล ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะรายละเอียดของการปรับในระดับคำเท่านั้น

2.2.1 ความมุ่งหมายของการปรับบทแปล

สัญญาวิ สายบัว (2540: 62) กล่าวไว้ว่า การสื่อความหมายโดยการแปลนั้นผู้อ่านเป็นผู้รับสารซึ่งแสดงโดยตัวสื่อ(คือ ภาษา)ซึ่งเป็นคนละชุดกับที่ผู้ส่งสารคนแรกหรือผู้เขียนต้นฉบับใช้ภาษาทั้งสองภาษา(ภาษาของต้นฉบับและภาษาของฉบับแปล) เป็นผลผลิตของมนุษย์ต่างสังคมซึ่งมีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ทักษะคติความเชื่อ และการมองสิ่งต่างๆที่แวดล้อมตนต่างกัน ลักษณะและระบบของภาษาทั้งสองจึงแตกต่างกัน จะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของสังคมทั้งสองนั้น ดังนั้นการนำเอาภาษาอีกภาษาหนึ่งมาสื่อความหมายทั้งหมดของต้นฉบับจึงต้องมีการปรับบทแปลบ้าง ไม่ว่าจะเป็นการแปลที่มีลักษณะตรงตัว (literal translation) หรือการแปลเอาความ (free translation) ทั้งนี้เพื่อให้บทแปลนั้นสามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และสามารถสร้างการตอบสนองในตัวผู้อ่านงานแปลได้ใกล้เคียงกับปฏิกริยาของผู้อ่านต้นฉบับ

2.2.2 สิ่งที่จะปรับในบทแปล

การปรับบทแปลควรทำต่อเมื่อมีความจำเป็นในด้านที่จะทำให้บทแปลนั้นอ่านเข้าใจง่ายขึ้นเท่านั้น ในการปรับภาษาที่ใช้ในบทแปลนั้น ไม่ว่าจะปรับอะไรหรือปรับอย่างไร ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของการแปลเป็นสิ่งสำคัญเหนืออื่นใด (สัญญาวิ สายบัว, 2540: 64) การปรับบทแปลทำได้ 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ระดับคำ ซึ่งหมายถึง คำ สำนวน หรือไวยากรณ์ที่จะใช้ในบทแปล

ระดับที่ 2 ระดับโครงสร้างของภาษา¹ ซึ่งหมายถึง เสียง โครงสร้างของคำ โครงสร้างของประโยค และโครงสร้างของการเรียงลำดับกลุ่มประโยคเข้าเป็นหน่วยภาษาที่ใหญ่ขึ้น เช่น ย่อหน้า หรือบทความ เป็นต้น

2.2.3 การปรับระดับคำ

การปรับในระดับนี้จะจำเป็นต่อเมื่อคำหรือสำนวนในต้นฉบับ ซึ่งมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่มีคำหรือสำนวนที่อ้างถึงสิ่งเดียวกันในภาษาฉบับแปล นอกจากนี้ยังมีคำซึ่งใช้อ้างถึงธรรมเนียมและความเป็นอยู่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ในภาษาหนึ่งและไม่มีในอีกภาษาหนึ่ง ปัญหาเหล่านี้จะแก้ได้ด้วยวิธีต่อไปนี้

2.2.3.1 การเติมคำอธิบาย

คำอธิบายนี้อาจเติมลงไปได้สองวิธี คือ เติมลงไปในเนื้อหา หรือใส่คำอธิบายในรูปของเชิงอรรถหรือหมายเหตุ และนำมาไว้ตรงท้ายหน้ากระดาษ โดยมีตัวเลขชี้โยงบอกว่าเป็นข้ออธิบายของคำนั้นๆ

วิธีการเติมคำอธิบายลงในตัวบทนั้นดีกว่าการทำเชิงอรรถ แต่ผู้แปลต้องทำคำอธิบายนั้นให้กะทัดรัด และไม่ไปขัดจังหวะในการดำเนินเรื่อง ซึ่งจะทำให้กระบวนการความคิดของผู้อ่านสะดุดขาดความติดต่อกันและในที่สุดก็ทำให้งานแปลเสียรสชาติและบรรยากาศไป

การใส่คำอธิบายไว้ท้ายหน้าในรูปเชิงอรรถนั้นควรทำเมื่อจำเป็นเท่านั้น เช่น คำในภาษาต้นฉบับให้ความหมายอ้างอิงถึงบางสิ่ง หรือประสบการณ์บางอย่าง ที่เกิดขึ้นเฉพาะในสังคมที่ใชภาษานั้นและความหมายนี้เป็นหัวใจของเนื้อหา

2.2.3.2 การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ

นอกจากการยืมคำจากต้นฉบับมาใช้ในฉบับแปลพร้อมกับเติมคำอธิบายลงไปแล้ว ผู้แปลอาจแก้ปัญหาการไม่มีคำศัพท์ที่เทียบเคียงได้อีกวิธีหนึ่ง คือ การใช้วลีหรือประโยคที่บอกลักษณะของสิ่งนั้น หรือกิจกรรมนั้นแทน

2.2.3.3 การใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งที่เฉพาะกว่า

ในกรณีที่คำในต้นฉบับมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งหรือกิจกรรมที่ไม่มีในภาษาของฉบับแปล ทั้งสิ่งนั้นหรือกิจกรรมนั้นไม่เป็นที่รู้จักในสังคมของผู้อ่านงานแปล วิธีที่ผู้แปลนิยมทำอีกแบบหนึ่ง คือ ใช้คำแทนโดยเลือกใช้คำที่มีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งของหรือกิจกรรมในระดับที่

¹ การศึกษาเปรียบเทียบนี้ไม่ได้ศึกษาการปรับระดับโครงสร้างของภาษา จึงจะไม่กล่าวในรายละเอียด

กว้างขึ้นซึ่งสามารถครอบคลุมเอาคำที่เป็นปัญหานั้นไว้ด้วย

2.2.3.4 การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป

คำหรือสำนวนซึ่งมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งที่ไม่มีในภาษาฉบับแปล และไม่ใช่ความหมายที่สำคัญของต้นฉบับ อาจจะถูกละทิ้งไปไม่ปรากฏในฉบับแปลได้ในกรณีเดียว คือ การละคำหรือข้อความนั้น แม้จะทำให้ความหมายต้องขาดไปบ้าง แต่จะไม่ทำให้บรรยากาศ รสชาติและสาระสำคัญของต้นฉบับเสียไป คำหรือข้อความที่ตัดออกไปนั้นต้องสั้นและเล็กน้อยเท่านั้น ผู้แปลไม่ควรตัดข้อความทั้งตอนหรือทั้งข้อทิ้งไป แม้จะเห็นว่าไม่สำคัญ มีรายละเอียดมากเกินไป เยิ่นเย้อ หรือจะด้วยเหตุผลใดๆของผู้แปลเองก็ตาม

การตัดคำหรือสำนวนบางสำนวนออกไปจากบทแปลอาจทำได้ในอีกกรณีหนึ่ง คือ ในกรณีที่ภาษาในต้นฉบับมีการพูดซ้ำ หรือการใช้คำหรือสำนวนต่างๆติดต่อกัน เพื่อสื่อความหมายเพียงอย่างเดียว ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะธรรมดาที่มีใช้ในภาษาทั่วไป แต่โอกาสและสิ่งแวดล้อมสำหรับการใช้อาจแตกต่างกันไปในแต่ละภาษา ผู้แปลอาจจะพิจารณาตัดสำนวนที่ให้ความหมายซ้ำออกไปจากฉบับแปลได้ ถ้าหากเห็นว่าการนำมาใช้ในฉบับแปลจะทำให้ภาษาของฉบับแปลมีลักษณะผิดไปจากธรรมชาติ อ่านแล้วขัดหู ขัดตา หรือขัดความรู้สึก

2.3 การแปลสำนวนการเล่นคำ โวหาร และสุภาษิต

สัญญาวิ สายบัว (2540: 97-98) ให้คำจำกัดความของการเล่นคำ อุปมาโวหาร และสุภาษิตดังนี้

การเล่นคำ หมายถึง การใช้คำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายอ้างอิงต่างกันไปได้ถึงสองหรือสามความหมายมาใช้ในประโยค โดยที่บางครั้งสื่อความหมายที่หนึ่ง และบางครั้งสื่อความหมายที่สอง โดยทั่วไปความมุ่งหมายของการเล่นคำนี้เพื่อให้ผู้อ่านสนุกหรือเกิดอารมณ์ขัน

อุปมาโวหาร คือ การให้ตัวอย่างที่มีความหมายเปรียบเทียบกับความหมายที่แท้จริงที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ ความมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อให้การสื่อความหมายของเขาชัดเจน เพื่อสร้างอารมณ์ที่สมจริงในตัวผู้อ่าน และเพื่อให้แน่ใจว่าผู้อ่านเข้าใจความหมายของผู้เขียน

สุภาษิตหรือคำพังเพย คือ ข้อความสั้นๆซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป และมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง ความหมายนั้นมักจะมีที่มาจากนิทานหรือนิยาย การใช้สุภาษิตนั้นมักจะมี ความหมายแฝงในเชิงที่เตือนให้ผู้อ่านนึกถึงเรื่องราวอันเป็นที่มาของสุภาษิตนั้นๆ

การแปลกลวิธีการใช้ภาษาทั้งสามแบบนี้มีวิธีการต่างๆกันดังนี้

2.3.1 แปลแบบตรงตัว

การแปลแบบตรงตัว คือ การใช้คำที่มีความหมายอ้างอิงตรงกับที่ใช้ในต้นฉบับ วิธีนี้จะใช้ในกรณีที่คำและความหมายที่ใช้ในสำนวนนั้นเป็นที่รู้จักดีในภาษาของฉบับแปล

2.3.2 แปลแบบตีความ

การแปลแบบตีความ คือ การที่ผู้แปลตีความหมายเปรียบเทียบ และใช้ความหมายที่ตีความแล้วถ่ายทอดเป็นฉบับแปล วิธีนี้ใช้ในกรณีที่คำและสำนวนซึ่งใช้เปรียบเทียบในต้นฉบับ เป็นสิ่งที่คนพูดภาษาฉบับแปลอาจไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นว่าจะเป็นไปได้

2.3.3 แปลตรงตัวประกอบการตีความ

การแปลตรงตัวประกอบการตีความ หมายถึงการเอาคำหรือสำนวนเดิมในต้นฉบับมาใช้ในฉบับแปล และตีความหมายให้ด้วย

2.3.4 การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง

ในการแปลแบบนี้ผู้แปลจะตีความหมายของสำนวนโวหารในต้นฉบับ และสร้างสำนวนหรือหาคำอุปมาในภาษาฉบับแปลที่ชี้แทนความหมายเดียวกัน ผู้แปลควรใช้การแปลแบบนี้ในกรณีดังต่อไปนี้

- ก. เมื่อถ่ายทอดโวหารเดิมแบบตรงตัวแล้วไม่สื่อความหมาย เพราะผู้อ่านไม่เข้าใจ
- ข. เมื่อถ่ายทอดด้วยวิธีตีความแล้วทำให้รสชาติและบรรยากาศของต้นฉบับเสียไป
- ค. โวหารใหม่นั้นต้องเทียบเคียงได้กับโวหารเก่าทั้งในด้านความหมาย บรรยากาศ และ อรรถรส และที่สำคัญที่สุดผู้อ่านต้องเข้าใจได้

สำนวนภาษาที่แปลตรงกันในฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ

คำและสำนวนในสี่แผ่นดินฉบับภาษาจีนทั้งสองฉบับที่ถือว่าแปล "ตรงกัน" นั่นคือ คำหรือสำนวนที่อ้างถึงสิ่งของสิ่งเดียวกัน ลักษณะอาการเดียวกัน หรือสื่อความหมายเดียวกัน แม้การเลือกใช้คำจะต่างกัน ตัวอย่างเช่น คำ 矮子 aǐzi กับ 婊子 cuózi ที่ตัวอักษรต่างกัน เสียงอ่านต่างกัน แต่ทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกันว่า คนเตี้ย ในที่นี้ถือว่าแปลตรงกัน

อย่างไรก็ตาม คำและสำนวนในฉบับแปลทั้งสองที่ตรงกันนั้น มิได้หมายความว่าแปลตรงกันกับต้นฉบับภาษาไทยเสมอ การศึกษาเปรียบเทียบในบทนี้จะแบ่งลักษณะของสำนวนแปลเมื่อเทียบกับต้นฉบับออกเป็นสำนวนแปลที่ตรงกับต้นฉบับ และสำนวนแปลที่ต่างกับต้นฉบับ ทั้งนี้ลักษณะดังกล่าวเกิดจากการเลือกใช้วิธีการแปลแบบตรงตัว (literal translation) หรือ แปลแบบเอาความ (free translation) และ การปรับหรือไม่ปรับบทแปล

3.1 สำนวนแปลที่ตรงกับต้นฉบับ

การแปลที่ตรงกับต้นฉบับเป็นการแปลแบบตรงตัว (literal translation) คือ การแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิด (form) ของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลให้มากที่สุด (สัญญาวิ สายบัว, 2540: 43) อนึ่ง ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะการแปลในระดับคำและสำนวนเท่านั้น การศึกษาบทแปลบางส่วนที่หยิบยกมาจากต้นฉบับและจากฉบับแปลทั้งสอง จึงเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะรูปแบบและความหมายของคำหรือสำนวนที่ปรากฏ โดยไม่เปรียบเทียบไปถึงเรื่อง การเรียบเรียงคำหรือลำดับประโยคในฉบับแปล

จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าคำหรือสำนวนในฉบับแปลภาษาจีนจะมีความหมายตรงกันหรือเทียบเคียงกันได้กับต้นฉบับภาษาไทย หากยังมีลักษณะแตกต่างกันในรายละเอียดของบทแปลอยู่บ้าง ลักษณะหนึ่งคือ การใช้คำเทียบเคียงกับต้นฉบับโดยไม่ต้องปรับบทแปล ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับสารหรือความหมายที่ใกล้เคียงกันกับผู้อ่านต้นฉบับ ส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือ การแก้ปัญหาการไม่มีศัพท์ภาษาจีนที่เทียบเคียงได้กับภาษาไทย โดยแปลตรงตัวแต่ใช้วิธีปรับบทแปล เช่น ยืมคำจากต้นฉบับภาษาไทยมาใช้ในฉบับแปลพร้อมเติมคำอธิบายลงในบทแปล ใช้วลีบอกลักษณะหรือใช้คำซึ่งอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านฉบับภาษาจีนเข้าใจ

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนแปลฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับที่ตรงกับต้นฉบับสี่แผ่นดินในลำดับต่อไปนี้จะพิจารณาตามลักษณะสองประการดังกล่าว

3.1.1 สำนวนแปลที่ไม่ต้องปรับบทแปล

สำนวนแปลระดับคำที่ผู้แปลสามารถแปลออกมาได้ตรงกับต้นฉบับโดยไม่ต้องปรับบทแปลนั้น ในที่นี้สามารถแบ่งออกเป็นคำสรรพนาม/คำนาม ศัพท์เครือญาติ คำราชาศัพท์ และสำนวนความเปรียบ

3.1.1.1 คำสรรพนาม/คำนาม

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ¹: "... คนที่นี้ก็บ่าวของคุณทั้งนั้น ทำไมคุณไม่ใช่เขาเอง มาให้บ่าวไปใช้เขาอีกต่อหนึ่ง เขารุมตบบ่าวตายไป คุณจะทำอย่างไร" (331)

房英: "... 這兒的人都是你的僕人，爲什麼你不用她們呀？如果讓我去支使她們，她們糾集起來把奴打死，看你怎麼辦？" (341)

Fáng Yīng²: "...คนที่นี้เป็นคนใช้ของคุณทั้งนั้น ทำไมคุณไม่ใช่พวกเขาละ ถ้าให้ฉันไปสั่งพวกเขา พวกเขาจะรวมตัวกันขึ้นมาตีบ่าวตาย คุณจะทำอย่างไร"

謙光: "... 這裡的人都是您的奴僕，您爲什麼不親自支使，還要通過奴才去支使呢？回頭他們合伙把奴才揍死，您可怎麼辦啊？" (305)

Qiān Guāng³: "...คนที่นี้เป็นคนใช้ของคุณทั้งนั้น ทำไมคุณไม่สั่งพวกเขาด้วยตัวเอง ยังต้องผ่านบ่าวไปสั่ง ประเดี๋ยวพวกเขาจะรวมกันตีบ่าวตาย คุณจะทำอย่างไร"

¹ ต้นฉบับในที่นี้คือ เรื่องสี่แผ่นดิน ของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปีพ.ศ.2540 โดยมูลนิธิคึกฤทธิ์ 80 ร่วมกับสำนักพิมพ์ดอกหญ้า

² Fáng Yīng ในที่นี้คือ ฉบับภาษาจีน *Sīchádài* แปลโดย Fáng Yīng และ Gāo Shùróng ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปีค.ศ.1994 โดยสำนักพิมพ์ Shànghǎi Yīwén

³ Qiān Guāng ในที่นี้คือ ฉบับภาษาจีน *Sīchádài* แปลโดย Qiān Guāng ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปีค.ศ.1992 โดยสำนักพิมพ์ Běiyuè Wényī

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ: พลอยยังใจแห่งลงไปอีกเมื่อได้ยินพวงใช้คำแทนชื่อของตัวเองว่า'บ่าว'อยู่นั่นเอง (191)

房英: 當聽到帕翁用“奴”作代詞時, 帕洛伊深感悲哀。 (198)

Fáng Yīng : เมื่อได้ยินพวงใช้คำ'บ่าว'เป็นคำสรรพนาม พลอยรู้สึกเศร้าใจมาก

謙光: 聽到盼兒仍自稱“奴才”, 珀怡直覺得心在收縮,... (178)

Qiān Guāng : ได้ยินพวงยังคงเรียกตัวเองว่า'บ่าว' พลอยรู้สึกหัวใจห่อเหี่ยว

ในตัวอย่างทั้งสองข้างต้น คำว่า'บ่าว' หมายถึง คนใช้ ในฉบับแปลของ Fáng Yīng ใช้คำว่า 僕人 púrén และ Qiān Guāng ใช้คำว่า 奴僕 núpú ซึ่งทั้งสองคำนี้ล้วนหมายถึง'คนใช้' เหมือนกัน

นอกจากนี้ ในการแปลสรรพนามแทนตัวเองเมื่อบ่าวพูดกับนายของตน ซึ่งในภาษาไทยใช้คำว่า 'บ่าว' นั้น Fáng Yīng แปลด้วยคำว่า 奴 nú และ Qiān Guāng ใช้คำว่า 奴才 núcai ทั้งสองคำแปลว่า บ่าวหรือทาส คำว่า 奴 nú ยังเป็นคำที่หญิงสาวใช้เรียกแทนตัวเองได้ด้วยดังปรากฏในภาษาไป๋ฮัว⁴ (白話 báihuà) และคำว่า 奴才 núcai ยังเป็นคำที่คนใช้ในครอบครัวชาวแมนจูสมัยราชวงศ์ชิงเรียกแทนตนเองเมื่อพูดกับเจ้านาย

จะเห็นได้ว่า ผู้แปลทั้งสองต่างคำนึงถึงการใช้ภาษาที่สะท้อนถึงสถานะทางสังคมของผู้พูด และภาพความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในสังคมไทยสมัยนั้น ซึ่งเป็นสภาพการณ์เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในสังคมจีน ตัวอย่างอื่นๆซึ่งมีลักษณะเดียวกับกรณีนี้ได้แก่ เมื่อข้าหลวงพูดกับเจ้านาย ก็มีคำเรียกแทนตัวเองที่แสดงถึงสถานะของผู้พูด ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : 'หม่อมฉันยังไม่สมควรใจมังคะ'

'หม่อมฉันยังไม่อยากต้องออกไปจากที่นี่มังคะ' (287-288)

⁴ ภาษาไป๋ฮัว หมายถึง รูปแบบภาษาจีนปัจจุบัน ที่มีพื้นฐานจากภาษาพูดตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง(唐 Táng ปีค.ศ.618-907) และราชวงศ์ซ่ง (宋 Sòng ปีค.ศ.960-1279) ในระยะแรกใช้ในวรรณกรรมพื้นบ้านเท่านั้น หลังจากการเคลื่อนไหวด้านวัฒนธรรมและการเมืองของประชาชนจีนในวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ.1919 แล้วจึงใช้กันแพร่หลาย

房英：“奴還不願結婚呀！”

“奴不想離開這兒呀，” ...

(295-296)

Fáng Yīng : 'หม่อมฉันยังไม่อยากแต่งงานพะคะ'

'หม่อมฉันไม่อยากไปจากที่นี่พะคะ'...

謙光：“奴婢不願意出去，” ...

“奴婢不想離開您老人家。”

(265-266)

Qiān Guāng : 'หม่อมฉันไม่อยากออกไป'...

'หม่อมฉันไม่อยากจากท่านไป'

Fáng Yīng ใช้คำ 奴 nú เหมือนบริบทในตัวอย่างที่ 1 และ 2 ข้างต้นเมื่อบ่าวพูดกับเจ้านาย ส่วน Qiān Guāng ใช้คำว่า 奴婢 núbì ที่แปลว่า คนใช้ และคำนี้ยังเป็นคำที่พวกชั้นที่ใช้เป็นคำเรียกแทนตัวเองเมื่อพูดกับกษัตริย์หรือราชินี ผู้แปลจึงนำมาใช้ในบริบทที่ใกล้เคียงกันคือ ให้พลอยซึ่งเป็นข้าหลวงใช้เป็นคำเรียกแทนตัวเองเมื่อพูดกับเสด็จผู้เป็นเจ้านาย

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : ที่ที่เป็นยอดเยี่ยมของในวัง ก็เห็นจะได้แก่ที่บน อันเป็นที่ประทับของพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระพร้อมทั้งทูลกระหม่อมเจ้าฟ้าอีกบางพระองค์ (118)

房英：宮中最神聖不可侵犯的地方是上面。那是國王和王后居住的地方，有些王子、公主也住在那兒。 (125)

Fáng Yīng : สถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในวังอันมีอาจลวงล้าคือ ข้างบน นั้นเป็นสถานที่ประทับของพระมหากษัตริย์และพระราชินี พระราชโอรสและพระราชธิดาบางพระองค์ก็ประทับที่นั่น

謙光：皇宮最神聖的地方莫過於“上頭”，這是皇上、皇后和太子、公主們住的地方。 (113)

Qiān Guāng : สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในวังไม่มีที่ใดเกิน 'ข้างบน' นี้เป็นสถานที่ประทับของพระมหากษัตริย์ พระราชินี กับมกุฎราชกุมาร และพระราชธิดา

คำเรียกสถานที่ในบริบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงสถานะอันสูงของผู้ประทับ เพื่อสื่อความหมายแฝงดังกล่าว ทั้งสองฉบับแปลคำว่า 'ที่บน' ตรงกันดังนี้ Fáng Yīng ใช้คำว่า 上面 shàng miàn และ Qiān Guāng ใช้คำว่า 上頭 shàngtōu ทั้งสองคำแปลตามตัวอักษรว่า ข้างบน

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : 'วันนี้พ่อมีบุญเหลือเกิน พร้อมลูกพร้อมเต้า คนเราได้มีลูกไว้ปรนนิบัติเมื่อแก่นี้ เป็นบุญไม่มีอะไรเท่า' (181)

房英 : “今天爸爸可真享福啦！ 兩個女兒都來服侍。...在年老時有孩子服侍是什麼也比不上的福氣呀！” (186)

Fáng Yīng : 'วันนี้พ่อเป็นสุขจริงๆ ลูกสาวสองคนต่างมาปรนนิบัติ ...เมื่ออายุมากมีลูกปรนนิบัติเป็นโชคดีไม่มีอะไรเปรียบ'

謙光 : “今天我可享了大福啦！ 孩子們都齊了，人到了晚年，有孩子在跟前侍候，這才是無比的幸福啊！” (169)

Qiān Guāng : 'วันนี้พ่อเป็นสุขเหลือเกิน ลูกๆต่างพร้อมหน้า คนเราเมื่ออายุมาก มีลูกปรนนิบัติอยู่ใกล้ๆนี้จึงจะเป็นโชคดีไม่มีอะไรเปรียบ'

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : คนอย่างนี้ใครได้ไปก็นับว่ามีบุญ (249)

房英 : 這樣的人，誰要嫁給他，那真是福氣啊！ (257)

Fáng Yīng : คนอย่างนี้ ใครได้แต่งงานด้วย นั่นเป็นโชคดีจริงๆ

謙光 : 像這樣...的人，誰要是能跟他過，那可是一輩子的福氣！ (231)

Qiān Guāng : คน...อย่างนี้ ถ้าใครได้อยู่กับเขา นั่นก็เป็นโชคดีตลอดชีวิต

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ : เป็นบุญของเจ้าที่ได้อยู่ที่นั่นสนองคุณพ่อ และก็เป็นบุญของพ่อที่ได้อยู่ปลูกฝังเจ้าทันตาเห็น (299)

房英 : 這是你獻給爸爸的幸福，爸爸撫養你，能有你這樣的好心腸也就感到滿意了。 (307)

Fáng Yīng : นี่เป็นความสุขที่เจ้าให้แก่พ่อ พ่อเลี้ยงเจ้ามา มีลูกที่จิตใจดีอย่างนี้ที่รู้จักพอใจแล้ว

謙光：你能在我活著的時候報恩，這是你的福氣。我還來得及看見你成家，也是我的福氣。 (275)

Qiān Guāng：เจ้าสามารถทดแทนพระคุณตอนที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ นี่เป็นวาสนาของเจ้า พ่อยังอยู่ทันเห็นเจ้ามีครอบครัว ก็เป็นวาสนาของพ่อ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525⁵ ให้ความหมายของคำว่า 'บุญ' ไว้ดังนี้ 'น.ความดี คุณงามความดี ; ว. ดี เช่น คนใจบุญ มีคุณงามความดี เช่น คนมีบุญ' ...และคำว่า บุญนี้มักมากคู่กับคำว่า 'วาสนา' หรือ 'บารมี' (พระเมธีธรรมาภรณ์ 2542 : 116) พจนานุกรมฯ ให้ความหมายคำว่า 'วาสนา' หมายถึง 'บุญบารมี, กุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ' ส่วน 'บารมี' หมายถึง 'คุณความดีที่ได้บำเพ็ญมา' และ 'กุศล' หมายถึง 'สิ่งที่ดีที่ชอบ, บุญ' จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่ามีการใช้คำ 'บุญ' ในความหมายเดียวกับคำว่าวาสนาและกุศล โดยฉบับแปลทั้งสองต่างแปลว่า 福 fú 幸福 xìngfú และ 福氣 fúqì หมายถึง วาสนา ความสุข โชคดี รวมถึงที่ Fáng Yīng ใช้คำว่า 滿意 mǎnyì แปลว่า พอใจ ซึ่งทุกคำพอจะเทียบเคียงได้กับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 8

ต้นฉบับ：นอกจากเสด็จแล้วก็มีคุณสายอีกคนหนึ่ง ที่เป็นผู้มีพระคุณต่อแม่ (178)

房英：對媽媽有恩的，除了貴妃外，就要算昆賽伊了。 (22)

Fáng Yīng：ที่มีบุญคุณต่อแม่ นอกจากเสด็จแล้ว ก็ต้องนับคุณสายด้วย

謙光：除了長公主，坤賽是她的另一個恩人。 (22)

Qiān Guāng：นอกจากเสด็จแล้ว คุณสายเป็นผู้มีพระคุณอีกคนหนึ่งของแม่

ตัวอย่างที่ 9

ต้นฉบับ：ข้าดีใจที่รู้ว่าพลอยยังมีใจรำลึกถึงพ่อ อยากจะสนองคุณผู้ให้กำเนิด (171)

房英：我很高興，帕洛伊還想念自己的父親，想對父親報恩。 (178)

Fáng Yīng：ข้าดีใจมาก พลอยยังระลึกถึงบิดาของตัวเอง คิดจะตอบแทนบุญคุณบิดา

謙光：你還記挂著他，想報答他的養育之恩，我聽了很高興。 (161)

⁵ ต่อไปนี้จะเรียกโดยย่อว่า พจนานุกรมฯ

Qiān Guāng : เจ้ายังระลึกถึงพ่อ คิดตอบแทนบุญคุณที่เขาเลี้ยงมา ข้าได้ฟังก็ตั้งใจมาก

ตัวอย่างที่ 10

ต้นฉบับ : ...ฉันยังรู้สึกตัวว่า ฉันเป็นลูกหนี้พระเดชพระคุณคุณเปรมอีกด้วย (337)

房英 : ...而且我還是你的恩德的受惠者。 (347)

Fáng Yīng : ...ฉันยังเป็นผู้รับบุญคุณของคุณอีกด้วย

謙光 : ...還覺得欠了你的恩情。 (310)

Qiān Guāng : ...ฉันยังรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของคุณ

ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์ (2542: 291) กล่าวไว้ในบทความเรื่องบุญคุณว่า 'เมื่อกล่าวถึงคำว่า 'บุญคุณ' ในทรวงคนในสังคมไทยทั่วไป ก็อาจเข้าใจในความหมายร่วมกันได้ทันทีว่า หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งช่วยเหลือเกื้อกูลให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ ฝ่ายผู้กระทำการช่วยเหลือนั้นถือว่เป็นผู้มีบุญคุณต่อฝ่ายผู้รับประโยชน์นั้น และโดยจริยธรรมหรือค่านิยมของสังคมไทยแล้ว เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ฝ่ายผู้รับประโยชน์ จะพึงระลึกถึงและกระทำการเพื่อตอบแทนบุญคุณนั้นในโอกาสที่จะกระทำได้'

ในวัฒนธรรมจีน แนวคิดเรื่องบุญคุณเป็นสิ่งที่ปลูกฝังและเข้าใจตรงกันกับทรวงคนในสังคมไทย คำว่า'พระคุณ' หรือ 'พระเดชพระคุณ' ในต้นฉบับ คือ 'บุญคุณ' ตรงกับภาษาจีนว่า 恩 ēn 恩情 ēnqíng 恩德 ēndé ซึ่งแปลว่าประโยชน์ที่ให้หรือได้รับ จากบทแปล คำว่า 有恩 yǒu'ēn แปลว่า มีบุญคุณ 恩人 ēnrén แปลว่า ผู้มีบุญคุณ 報恩 bào ēn และ 報答(..之)恩 bàodá(...zhī)ēn แปลว่า สอนของคุณ ตอบแทนบุญคุณ(ของ...) ซึ่งแต่ละคำมีความหมายตามตัวอักษรตรงกันกับต้นฉบับภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 11

ต้นฉบับ : เมื่อวานซี้่นนี้ นายเขาก็ฟ้องมาว่าไม่ได้ราชการ (181)

房英 : 就在前天，他的上司來說他沒有上班。 (187)

Fáng Yīng : เมื่อวานซี้่นนี้เอง นายเขามาบอกว่าไม่ได้ไปทำงาน

謙光 : 前天他上司來告狀，說他不務正業，... (169)

Qiān Guāng : เมื่อวานซี้่นนี้นายเขามาฟ้องเรียนว่าเขาไม่ทำงานทำการ

ตัวอย่างที่ 12

ต้นฉบับ : พรุ่งนี้ยังไม่ได้ มะรืนนี้ยังติดอยู่อีก...มะเรื่องนี่แล้วกัน (282)

房英 : 明天不行, 後天...也不行...大後天就去。 (290)

Fáng Yīng : พรุ่งนี้ไม่ได้ มะรืน...ก็ไม่ได้ มะเรื่องนี่ค่อยไป

謙光 : 明天不行, 後天還有點兒事兒...就大後天去吧。 (260)

Qiān Guāng : พรุ่งนี้ไม่ได้ มะรืนยังมีธุระนิดหน่อย... มะเรื่องนี่ค่อยไปแล้วกัน

จากตัวอย่างจะเห็นว่าภาษาจีนมีคำเรียก 'เมื่อวานขึ้น วันมะรืน วันมะเรื่อง' เช่นเดียวกับภาษาไทย คือคำว่า 前天 qiántiān 後天 hòutiān และ 大後天 dàhòutiān ตามลำดับ

ตัวอย่างที่ 13

ต้นฉบับ : ...แล้วฉันก็คนปีชวดไม่ใช่ปีมะเส็ง (36)

房英 : ...我是虎年生的, 不是蛇年生的, ... (40)

Fáng Yīng : ... ฉันเกิดปีเสือ ไม่ใช่เกิดปีงู

謙光 : ... 何況我是屬虎的, 也不是屬蛇。 (39)

Qiān Guāng : ...แล้วฉันเกิดปีเสือ ไม่ใช่เกิดปีงูด้วย

การเรียกชื่อปีนักษัตรของไทยและจีนตรงกัน ดังจะเห็นได้จากข้อความในเนื้อเรื่องข้างต้น 'ปีมะเส็ง' คือ 蛇年生的 shénián shēngde และ 屬蛇 shǔshé ซึ่งแปลว่า เกิดปีงู ส่วน 'ปีชวด' คือ 虎年生的 hǔnián shēngde และ 屬虎 shǔhǔ ซึ่งแปลว่า เกิดปีเสือ

ตัวอย่างที่ 14

ต้นฉบับ : ระหว่างที่พลอยอยู่ไฟ ... คนเลี้ยงต้องพา(ตาอัน)เข้ามาหาพลอยเสมอ (388)

房英 : 在月子裡, 歐恩...經常要人帶來找帕洛伊。 (396)

Fáng Yīng : ในเดือนแรกหลังคลอด ตาอัน...ต้องให้คนพามาหาพลอยเสมอ

謙光 : 珀怡守火坐月子期間, ...保姆經常領他(達奧恩)來看珀怡。 (357)

Qiān Guāng : ในระหว่างที่พลอยอยู่ไฟในเดือนแรกหลังคลอด แม่นมจะนำตาอันมา
เย็บมพลอยเสมอ

คำ 月子 yuèzi หมายถึง หนึ่งเดือนแรกหลังจากให้กำเนิดบุตร คำ 守火 shǒuhuǒ
แปลตามตัวอักษรว่า เผ้าหรือเข้าใกล้ไฟ วลี 坐月子 zuò yuèzi หมายถึง การที่มารดาพัก
ฟื้นร่างกายเป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังคลอดบุตร ชาวจีนมีการให้มารดาฟื้นร่างกายหลังคลอด
บุตร เช่นเดียวกับที่ชาวไทยอยู่ไฟเพื่อให้น้ำนมลูกเข้าสู่อู่ ซึ่งกินเวลาประมาณหนึ่งเดือน

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันและทรรคนะที่ตรงกันต่อสิ่ง
หนึ่งสิ่งใดของทั้งสองสังคม ทำให้มีคำนามที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน และมีความหมายเดียวกันหรือ
ใกล้เคียงกันมากในทั้งสองภาษา

3.1.1.2 ศัพท์เครือญาติ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : "...แหวนนพเก้าอีกรวงหนึ่งเป็นของเก่า คุณตาของพลอยให้แม่ไว้ ..." (54)

房英 : “那鑲有九顆鑽石的金剛鑽戒指是古物，是你外祖父給媽媽
的。” (58)

Fáng Yīng : “แหวนเพชรที่มีเพชรเก้าเม็ดวงนั้นเป็นของเก่า คุณตาลูกให้แม่ไว้...”

謙光 : “那個九寶戒指是古貨，是你外公送給我的。” (56)

Qiān Guāng : “แหวนพรัตนวงนั้นเป็นของเก่า คุณตาลูกมอบให้แม่ไว้...”

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : “เดี๋ยวนี้ผู้คนหาใช้ยากเสียแล้ว...ไม่เหมือนครั้งเจ้าคุณปู่ของเจ้า...” (178)

房英 : “現在找用人很難了。...不像你祖父時那樣。” (184)

Fáng Yīng : “เดี๋ยวนี้หาคนใช้ยากมากแล้ว ...ไม่เหมือนสมัยคุณปู่ของเจ้า...”

謙光 : “現在要找個用人可難啊，...和你爺爺那時候可不一樣了。” (166)

Qiān Guāng : “เดี๋ยวนี้จะหาคนใช้สักคนก็ยาก ...กับสมัยปู่เจ้าไม่เหมือนกันแล้ว...”

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : "ไม่จริงเลยสักนิด เหมือนยายเขาต่างหาก..." (390)

房英 : "不像, 像他外婆。..." (398)

Fáng Yīng : "ไม่เหมือน เหมือนยายเขาต่างหาก..."

謙光 : "一點兒也不像……倒像他外婆。..." (359)

Qiān Guāng : "ไม่เหมือนเลยสักนิด...กลับเหมือนยายเขาต่างหาก..."

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : "...แต่จี้เป็นของคุณย่าของเจ้า..." (115)

房英 : "...但(項鍊)卻是你祖母的東西。..." (121)

Fáng Yīng : "...แต่(สร้อยคอ)เป็นของของคุณย่าเจ้า..."

謙光 : "...這胸墜是你奶奶留下的, ..." (110)

Qiān Guāng : "...จี้นี้เป็นของตกทอดของย่าเจ้า..."

ในภาษาจีนคำว่า 外祖父 wàizǔfù และ 外公 wàigōng หมายถึง 'ตา' (พ่อของแม่) ส่วน 'ปู่' (พ่อของพ่อ) คือคำว่า 祖父 zǔfù และ 爺爺 yéye สำหรับคำว่า 'ยาย' (แม่ของแม่) ภาษาจีนเรียกว่า 外婆 wàipó ส่วน 'ย่า' (แม่ของพ่อ) คือคำว่า 祖母 zǔmǔ หรือ 奶奶 nǎinai จะเห็นว่าในสังคมจีนมีการเรียกลำดับญาติโดยแบ่งเป็นฝ่ายบิดาฝ่ายมารดา เหมือนในสังคมไทย

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : "คุณอามีธุระคะวันนี้" (61)

房英 : " 姑媽今天有事。" (66)

Fáng Yīng : "คุณอาวันนี้มีธุระ"

謙光 : "今天姑媽有事兒, ..." (63)

Qiān Guāng : "วันนี้คุณอามีธุระ..."

ข้อความข้างต้นนี้ขอหยุดถึงคุณสายซึ่งเป็นน้องสาวของพ่อ จึงเรียกว่า 'คุณอา' ฉบับแปล

ทั้งสองใช้คำว่า 姑媽 gūmā หมายถึง พี่สาวหรือน้องสาวของพ่อ(มักใช้เรียกผู้ที่แต่งงานแล้ว) สำหรับกรณีนี้การเรียกลำดับญาติของคนไทยและคนจีนแบ่งเป็นฝ่ายบิดาฝ่ายมารดาเหมือนกัน แต่ภาษาจีนเรียกโดยแบ่งตามเพศ ไม่ได้ลำดับตามอาวุโส ส่วนภาษาไทยเรียกตามลำดับอาวุโส ไม่ได้แบ่งตามเพศ

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นจะเห็นว่า ในภาษาไทยและภาษาจีนมีลักษณะร่วมกันคือ มีคำเรียกลำดับญาติฝ่ายบิดาหรือญาติฝ่ายมารดาที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งในสังคมไทยและสังคมจีนยังมีการใช้ศัพท์เครือญาติ(kinship terminology)ในการเรียกคนที่ไม่ใช่ญาติด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : "ฉันมากับคุณป้าสายค่ะ" (90)

房英 : "我跟賽伊阿姨一塊兒回來的呀!" (96)

Fáng Yīng : "ฉันกลับมากับคุณป้าสาย"

謙光 : "我跟坤賽姨媽來的。" (90)

Qiān Guāng : "ฉันมากับคุณป้าสาย"

ข้อความในตัวอย่างนี้เป็นคำพูดของพลอยที่พูดถึงคุณสายซึ่งมีอายุมากกว่าแม่ของพลอย และแม่ของพลอยนับถือเสมือนญาติจึงเรียกว่า'คุณป้า' ตรงกับภาษาจีนว่า 阿姨 āyí และ 姨媽 yímā ซึ่งหมายถึง พี่สาวหรือน้องสาวของแม่ โดยคำหลังมักใช้เรียกผู้ที่แต่งงานแล้ว ในที่นี้ภาษาจีนต่างกับภาษาไทย คือ คำว่า'คุณป้า' ในภาษาไทยนั้นใช้เรียกพี่สาวทั้งของพ่อและแม่ แต่คำ āyí และ yímā ในภาษาจีนใช้เรียกญาติฝ่ายแม่เท่านั้น

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ : "พี่เนืองเลี้ยงไวดูเล่นหรือ" (99)

房英 : "訥昂哥，你養著玩的嗎?" (105)

Fáng Yīng : "พี่เนือง พี่เลี้ยงไวดูเล่นหรือ"

謙光 : "內昂哥養這些魚是看著玩兒的嗎?" (97)

Qiān Guāng : "พี่เนืองเลี้ยงปลาพวกนี้ไวดูเล่นหรือ"

พลอยเรียกพี่ชายของซ้อยว่า'พี่น้อง'ตามซ้อย คำว่า'พี่ชาย' ในภาษาจีนคือ 哥哥 gēge เมื่อนำมาประกอบท้ายชื่อมักจะตัดเหลือ 哥 คำเดียวดังที่ปรากฏในบทแปลข้างต้น

ตัวอย่างที่ 8

ต้นฉบับ: เมื่อได้พบกันสองสามหน พลอยก็เริ่มเรียกแม่น้อยว่าคุณอาน้อยตามซ้อยไป.. (311)

房英: 見面兩三次后, 帕洛伊便開始主動地稱她姑媽, ... (320)

Fáng Yīng: หลังจากพบกันสองสามครั้ง พลอยก็เริ่มเรียกเขาว่าคุณอาไปเอง...

謙光: 珀怡見過嫚瑞幾次之後, 就隨著巧娥稱呼姑媽, ... (287)

Qiān Guāng: พลอยหลังจากพบแม่น้อยสองสามครั้ง ก็เรียกว่าคุณอาตามซ้อย

คุณนุ้ยเป็นเพื่อนกับคุณสายอาของซ้อย ซ้อยให้ความนับถือเสมือนอาของตน จึงเรียกคุณนุ้ยว่า'คุณอา' เมื่อพลอยเริ่มสนิทกับคุณนุ้ยจึงเรียก'คุณอา'ตามอย่างซ้อย ฉบับแปลทั้งสองใช้เหมือนกันคือคำว่า 姑媽 gūmā พี่สาวหรือน้องสาวของพ่อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะวัฒนธรรมไทยมีระบบญาติขยายวงศ์(extended kinship)อยู่ด้วย คือ มีการขยายความเป็นญาติออกไปสู่ผู้ที่ไม่ใช่ญาติแท้ๆของตน ซึ่งเกิดขึ้นจากความนับถือเลื่อมใสของแต่ละฝ่ายเป็นพื้น (สนิท สมัครการ, 2542: 166) การใช้ศัพท์เครือญาติเรียกผู้ที่ไม่ใช่ญาติในวัฒนธรรมจีนก็น่าจะมาจากสาเหตุเดียวกัน

3.1.1.3 คำราชาศัพท์

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ: 'แม่แหม่ ขึ้นเฝ้ากันเสียทีเกิด เฝ้าตอนเสวยนี่แหละดี...' (23)

房英: “蔡姆, 起來! 我們覲見貴妃去吧! 在貴妃用餐時覲見好, ...” (28)

Fáng Yīng: 'แหม่ ขึ้นมา เราไปเข้าเฝ้าเสด็จเถอะ เข้าเฝ้าเวลาเสด็จเสวยนี่ดี ...'

謙光: “嫚彩, 上去見駕去吧! 進餐時朝見最好, ...” (27)

Qiān Guāng: 'แม่แหม่ ขึ้นไปเข้าเฝ้าเถอะ เข้าเฝ้าเวลาเสวยนี่ดีที่สุด ...'

คำราชาศัพท์ในภาษาไทยว่า 'เฝ้า/เข้าเฝ้า' ฉบับแปลทั้งสองฉบับต่างใช้คำที่มีความหมาย

ตรงกับต้นฉบับ Fáng Yīng ใช้คำว่า 覲見 jìnjiàn ซึ่งเป็นภาษาหนังสือหมายถึงเข้าเฝ้า
 Qiān Guāng ใช้คำว่า 見駕 jiànjià ซึ่งคำ 見 jiàn แปลว่าพบ และคำ 駕 jià เป็นคำที่
 ใช้ในการแสดงความเคารพยกย่อง และใช้อีกคำหนึ่งว่า 朝見 cháojiàn ซึ่งเป็นคำกริยาที่
 หมายถึงขุนนางเข้าเฝ้ากษัตริย์

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : ...แล้วจึงถึงพระยานมาศอันมีทูลกระหม่อมประทับอยู่ (76)

房英 : 王子殿下乘坐的鑿輿...緩緩來到。 (80)

Fáng Yīng : ราชรถที่พระราชโอรสประทับอยู่ค่อยๆมาถึง

謙光 : 這時才見皇子的金輿緩緩而來。 (75)

Qiān Guāng : คราวนี้จึงเห็นราชรถทองที่พระราชโอรสประทับอยู่ค่อยๆเคลื่อนมา

ในบริบทนี้ฉบับแปลภาษาจีนใช้คำ 輿 yú ซึ่งแปลว่า รถ เกี่ยว เมื่อนำมาประสมกับคำ
 鑿 luán ที่หมายถึง รถของกษัตริย์ และคำ 金 jīn ที่แปลว่า ทอง ได้คำ 鑿輿 luányú
 และ 金輿 jīnyú ก็ให้ความหมายที่เทียบเคียงได้กับคำ 'พระยานมาศ' ในต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : พอถึงเวลาเสวย เจ้าจอมอยู่งานทั้งหลายก็มานั่งเข้าแถวคอยรับเครื่องต้น... จน
 ถึงพระเก้าอี้ที่ประทับ (120)

房英 : 一到用膳時間，侍膳的宮女就等待接御器...再送到國王御座前。 (127)

Fáng Yīng : พอถึงเวลาเสวย นางกำนัลที่เฝ้าเวลาเสวยก็รอรับเครื่องต้น ...แล้วส่งจนถึง
หน้าโต๊ะประทับ

謙光 : 一到傳膳時，入值的妃子們序次列坐...接過御膳...傳到御座。(114)

Qiān Guāng : พอถึงเวลาเสวย เหล่าเจ้าจอมที่เข้าเวรนั่งตามลำดับ... รับเครื่องต้น ...ส่ง
 จนถึงตรงที่ประทับ

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : เมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับบนพลับพลาแล้ว... (157)

房英：國王...在御看台上定坐後，... (164)

Fáng Yīng：หลังจากพระเจ้าอยู่หัวประทับบนพลับพลาแล้ว

謙光：當皇上在御看台就坐之後，... (149)

Qiān Guāng：หลังจากที่พระเจ้าอยู่หัวประทับที่พลับพลาแล้ว

ในตัวอย่างที่ 3 และ 4 ทั้งคำว่า 'พระเก้าอี้ที่ประทับ' และคำว่า 'พลับพลา' ผู้แปลได้แปลโดยประสมคำ 御 yù ซึ่งมีความหมายถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ไว้หน้าคำนาม 座 zuò ที่นั่ง และ 看台 kàntái ที่นั่งชมการแสดง (tái หมายถึงสิ่งก่อสร้างยกพื้นระนาบสูง) ทำให้ได้คำประสมที่ให้ความหมายเทียบเคียงได้กับคำราชาศัพท์ในต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ：สิ่งที่ทุกคนต้องกราบเมื่อเข้าไปในที่ก็คือ พระมหาเศวตฉัตรซึ่งกั้นกลาง (122)

房英：每個進去的人都要先拜一拜的就是作為國王標誌的白色華蓋。

(129)

Fáng Yīng：สิ่งซึ่งทุกคนที่เข้าไปต้องไหว้เสียก่อนก็คือฉัตรสีขาว อันเป็นเครื่องหมายของพระมหากษัตริย์

謙光：立在正中央的白色寶蓋更神聖，凡是進來的人必須跪拜。(116)

Qiān Guāng：ฉัตรสีขาวที่ตั้งอยู่ตรงกลางยังศักดิ์สิทธิ์ คนที่เข้ามาทุกคนจำเป็นต้องคุกเข่ากราบไหว้

ในตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลใช้คำ 白色 báisè ซึ่งหมายถึง สีขาว และคำ 華 huá และ 寶 bǎo ซึ่งเป็นคำที่ใช้แสดงการยกย่อง ในที่นี้นำคำ 華 huá และ 寶 bǎo มาใช้ในความหมายเดียวกับคำ 御 yù ในตัวอย่างที่แล้ว ผู้แปลนำคำดังกล่าวมานำหน้าคำนาม 蓋 gài ซึ่งโบราณหมายถึง ร่ม ดังนั้นวลี 白色華蓋 báisè huágài และ 白色寶蓋 báisè bǎogài จึงต่างมีความหมายเทียบได้กับคำว่า 'พระมหาเศวตฉัตร' ในฉบับภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ：พลอยเคยนึกเสมอว่า ถ้าเสด็จสิ้นพระชนม์ลง การณ์จะเป็นอย่างไร เคยนึกว่าเมื่อสิ้นบุญเจ้าคุณพ่อลง ตนจะทำอย่างไร จนบัดนี้เจ้าคุณพ่อก็สิ้นบุญลงไปจริงๆแล้ว แต่เรื่องพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตนั้น พลอยไม่เคยนึกถึงเลย (406)

房英：這時，帕洛伊突然想到萬一貴妃薨了怎麼辦？曾經想過爸爸死了自己該做什麼，後來爸爸果真不久去世了。但是國王駕崩的事帕洛伊卻從未想過，... (413)

Fáng Yīng : เวลานี้ พลอยเคยนึกถึงว่าถ้าเสด็จสิ้นพระชนม์แล้วจะทำอย่างไร เคยนึกว่าคุณพ่อตายแล้วตนควรทำอะไร ต่อมาไม่นานคุณพ่อถึงแก่กรรมไปจริงๆ แต่เรื่องพระเจ้าแผ่นดินสวรรคตนั้นพลอยกลับไม่เคยคิดมาก่อนเลย ...

謙光：珀怡曾經假想過長公主薨逝以後的情形，曾經假想過昭坤去世以後的情形。如今昭坤早已去世，她卻從沒想到皇上駕崩的問題。(373-374)

Qiān Guāng : พลอยเคยลองนึกถึงเหตุการณ์หลังจากเสด็จสิ้นพระชนม์ เคยลองนึกถึงเหตุการณ์หลังจากเจ้าคุณถึงแก่กรรม ตอนนี้เจ้าคุณถึงแก่กรรมนานแล้ว แต่เขา(พลอย)กลับไม่เคยนึกถึงปัญหาพระเจ้าแผ่นดินสวรรคตมาก่อน

ในตัวอย่างนี้จะเห็นว่า ผู้แปลพยายามเลือกใช้คำให้ตรงกับระดับของภาษาที่ใช้ในต้นฉบับ คำว่า 'ตาย' 死 sǐ ในภาษาไทยและภาษาจีนมีใช้หลายคำตามสถานภาพของบุคคล ตั้งแต่คำสุภาพสำหรับสามัญชนเช่นคำว่า 'สิ้นบุญ' ซึ่งฉบับแปลทั้งสองใช้ว่า 去世 qùshì ตลอดจนถึงคำราชาศัพท์สำหรับเจ้านายว่า 'สิ้นพระชนม์' ซึ่งภาษาจีนใช้ว่า 薨 hōng หรือ 薨逝 hōngshì และสำหรับพระเจ้าแผ่นดินนั้นภาษาไทยใช้คำ 'สวรรคต' ซึ่งภาษาจีนใช้คำว่า 駕崩 jiàbēng

คำราชาศัพท์ในภาษาไทยและภาษาจีนเป็นผลผลิตจากสังคมสมัยศักดินา สะท้อนโลกทัศน์เรื่องความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างชนชั้นในสังคม เป็นประสบการณ์อย่างเดียวกันที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมไทยและสังคมจีน จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้แปลทั้งสองใส่ใจและมีความละเอียดในการเลือกคำภาษาจีนที่ใกล้เคียงที่สุดมาแปลคำราชาศัพท์ในภาษาไทย

3.1.1.4 ส่วนวนความเปรียบ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : วันหนึ่งๆไม่ต้องเห็นหน้ากัน เลี้ยงไว้เสียข้าวสุก ... (33)

'เห็นคุณอาบอกเลี้ยงไว้เสียข้าวสุกเลยซื้อมาเอง จะขอรับประทานแต่กับ' (45)

房英：一天到晚看不到人影兒！養活地白白地糟蹋糧食！ (36)

“姑媽說養活我糟蹋糧食，所以我自己買飯，只吃您一點菜。” (49)

Fáng Yīng : ตลอดทั้งวันไม่เห็นแม่แต่เงา เลี้ยงเขาสินเปลืองข้าวเปล่าๆ

'คุณอาพูดว่าเลี้ยงฉันสินเปลืองข้าว ฉันจึงซื้อข้าวเอง กินเพียงกับข้าวของคุณอาเล็กน้อย'

謙光 : ...整天不照面。養她這個孩子可真是白糟踏我的飯。... (35)

“您不是說養活我白糟踏飯嗎，我就自己買飯，光吃您的菜。” (48)

Qiān Guāng : ...ทั้งวันไม่เห็นหน้า เลี้ยงเด็กคนนี้เขาช่างเปลืองข้าวฉันเสียเปล่าๆจริง..

'คุณอาไม่ใช่พูดว่าเลี้ยงฉันเปลืองข้าวเสียเปล่าๆหรือ ฉันก็เลยซื้อข้าวเองกินแต่กับข้าวของคุณอา'

สำนวน'เลี้ยงเสียข้าวสุก' มีกำเนิดมาจากวัฒนธรรมการรับประทานข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย ซึ่งประเทศจีนในบางพื้นที่ผู้คนที่รับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก โดยเฉพาะแถบตอนใต้ของประเทศ วัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ฉบับแปลทั้งสองจึงแปลตรงกันได้ว่า 養活..白白地糟蹋糧食 yǎnghuó... báibáide zāotà liángshí 'เลี้ยง(ใคร)สินเปลืองข้าวเปล่าๆ' (คำ 糧食 liángshí หมายถึงอาหารประเภทข้าว ถั่ว มัน) และ 養...白糟踏...飯 yǎng...báizāotà...fàn 'เลี้ยง(ใคร)สินเปลืองข้าว(ของใคร)เปล่าๆ' (คำว่า 飯 fàn หมายถึงอาหารหรือข้าวที่หุงสุกแล้ว)

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : ตัวเราทุกวันนี้ก็ช่วยอะไรเขาไม่ได้ เตี้ยแล้วจะไปอุ้มค่อม (37)

房英 : 我們現在也幫不了她多大忙。矮子怎麼能抱駝子？ (40)

Fáng Yīng: พวกเราตอนนี้ก็ช่วยเหลือเขาไม่ได้มากนัก คนเตี้ยจะอุ้มคนค่อมได้อย่างไร

謙光 : 咱們自己這樣子，矮子抱羅鍋兒，幫不了她什麼忙。 (40)

Qiān Guāng : อย่างพวกเราเองนี่ คนเตี้ยอุ้มคนค่อม ช่วยเหลืออะไรเขาไม่ได้

สำนวน 'เตี้ยอุ้มค่อม' ให้ภาพพจน์ที่ชัดเจน พจนานุกรมฯให้ความหมายว่า 'คนที่มีฐานะต่ำต้อยหรือยากจน แต่รับภาระเลี้ยงดูคนที่มิฐานะเช่นตนอีก' ในฉบับภาษาจีนสามารถสื่อความหมายของสำนวนนี้ได้ชัดเจน โดยการแปลตรงตัวว่า 矮子怎麼能抱駝子 aǐzi zěnmé néng bào tuózi และ 矮子抱羅鍋兒 cuózi bào luóguōr แม้ว่าผู้แปลเลือกใช้คำนามต่างกัน แต่คำเหล่านี้มีความหมายเหมือนกันคือ คำ 矮子 aǐzi กับ 矮子 cuózi แปลว่า คนเตี้ย และคำ 駝子 tuózi กับคำ 羅鍋兒 luóguōr แปลว่า คนค่อม

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : ถ้ายอมกิน...ก็เท่ากับทอดสะพานออกไปรับเขาครึ่งหนึ่ง (245)

房英 : 如果吃了...，就等於接受了他的一次饋贈，給他今後接觸自己搭了橋！ (253)

Fáng Yīng : ถ้ากิน...ก็เท่ากับรับอกินั้นทนการของเขาครึ่งหนึ่ง สร้างสะพานให้เขาติดต่อกันนับแต่นี้

謙光 : 如果吃了，就等於給他搭了一半的橋。 (228)

Qiān Guāng : ถ้ากินแล้ว ก็เท่ากับสร้างสะพานให้เขาครึ่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : พ่อเพิ่มอภัยพลอยเป็นสะพานที่จะผูกมิตรกับคุณเปรม (258)

房英 : 帕姆是靠著帕洛伊作橋跟布雷木建立起友誼的，... (267)

Fáng Yīng : เพิ่มอภัยพลอยเป็นสะพานสร้างมิตรภาพกับคุณเปรม

謙光 : 頗魄把自己的妹妹當做和坤伯雷拉關係的橋樑，... (240)

Qiān Guāng : พ่อเพิ่มไข่มุกนางสาวตนเองเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์กับคุณเปรม

สำนวน 'ทอดสะพาน' พจนานุกรมฯให้ความหมายว่า 'ก. ใช้สื่อสายเข้าไปติดต่อกับความสัมพันธ์สนมกับผู้ที่ต้องการคุ้นเคย, แสดงกิริยาท่าทางเป็นทำนองอยากติดต่อด้วย.' ในตัวอย่างทั้งสองข้างต้นคำว่า 'สะพาน' แสดงภาพพจน์ได้ชัดเจนอยู่แล้ว ผู้แปลจึงสามารถแปลตรงตัวให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงกันโดยใช้คำ 搭橋 dāqiáo ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า สร้างสะพาน เทียบเคียงกับสำนวน 'ทอดสะพาน' ตามความหมายที่สองในพจนานุกรมฯ และใช้คำว่า 作橋 zuòqiáo หรือ 當做橋樑 dāngzuò qiáoliáng ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า เป็นสะพาน อันเป็นความหมายซึ่งตรงกับต้นฉบับที่มีความหมายตามความหมายแรกในพจนานุกรมฯ

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : "...เดี๋ยวก็จะมากลัว เห็นข้าเป็นยักษ์เป็นมาร" (27)

房英 : "...一會兒把我看作是妖魔鬼怪!" (32)

Fáng Yīng : "...เดี๋ยวจะมองข้าเป็นปีศาจมารร้าย"

謙光：“...一會兒認生起來，可能把我看成妖怪了。” (31)

Qiān Guāng : ...เดี๋ยวจะเห็นเป็นคนแปลกหน้า อาจมองข้าเป็นปีศาจไป

สำนวนความเปรียบ 'เป็นยักษ์เป็นมาร' ในข้อความภาษาไทยข้างต้น ผู้แปลทั้งสองแปลโดยใช้สำนวนเทียบเคียงในภาษาจีน คือ 妖魔鬼怪 yāo mó guǐ guài และ 妖怪 yāo guài ที่แปลว่า ภูติผีปีศาจ คำ 魔 mó มาจากคำว่า 魔羅 móluó ที่ภาษาจีนแปลถอดเสียงมาจากคำภาษาสันสกฤตว่า māra 'มาร'

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : 'พอหัวถึงหมอนก็หลับเป็นตาย ไม่เคยฝันเลยสักที' (268)

房英：“頭一放在枕上就睡死了，從來沒做夢！” (277)

Fáng Yīng : 'หัวพอวางบนหมอนก็หลับเป็นตายเลย ไม่เคยฝันมาก่อน'

謙光：“頭一挨枕頭就像死過去一樣，從來就沒做過夢。” (249)

Qiān Guāng : 'หัวพอถูกหมอนก็เหมือนตายไป ไม่เคยฝันมาก่อนเลย'

สำนวนความเปรียบ 'หลับเป็นตาย' หมายถึงหลับสนิท สามารถใช้วิธีการแปลแบบตรงตัว เพราะให้ภาพชัดเจนอยู่แล้ว ในที่นี้ Fáng Yīng แปลว่า 睡死 shuǐsǐ โดยมีคำ睡 shuǐ ที่แปลว่า หลับ กับคำ死 sǐ ที่แปลว่า ตาย ประกอบกันเป็นกริยาวลีรูปกริยา+ส่วนเสริมบอกรผลของกริยา ส่วนฉบับของ Qiān Guāng แปลว่า 像死過去一樣 xiàng sǐguòqu yíyàng หมายความว่า เหมือนตายไป

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ : 'ฉันเคยได้ยินใครเขาพูดว่า ชาววังเหมือนคางคกในกะลา ... แต่คางคกนั้น พอเปิดกะลามันก็โดดของมันไปได้...' (278)

房英：“我聽人說過，宮人們好像椰殼中的癩蛤蟆，...一打開椰殼，癩蛤蟆就會跳出來。...” (287)

Fáng Yīng : 'ฉันได้ยินคนเคยพูดว่า พวกชาววังเหมือนคางคกในกะลา... พอเปิดกะลา คางคกก็กระโดดออกมาได้...'

謙光：“我聽人家說，宮里人就像扣在椰殼里的蛤蟆，...但是椰殼揭開之後，蛤蟆可以往它自己想去的地方跳。...” (257)

Qiān Guāng : 'ฉันได้ยินคนเขาพูดว่า คนในวังก็เหมือนคางคกที่ถูกครอบอยู่ในกะลา ... แต่หลังจากที่กะลานั้นเปิดออก คางคกก็สามารถกระโดดไปยังที่ที่มันอยากไปได้...'

สำนวน 'คางคกในกะลา' ในภาษาไทย ผู้แปลถอดความว่า 椰殼中的癩蛤蟆 yēké zhōngde làiháma 'คางคกในกะลา' และ 扣在椰殼里的蛤蟆 kòu zài yēkéli de háma 'คางคกที่ถูกครอบอยู่ในกะลา' ฉบับแปลทั้งสองแปลตรงตัวเหมือนกันเพราะบริบทบังคับ ประกอบกับความเปรียบดังกล่าวเมื่อแปลตรงตัวแล้วผู้อ่านก็ยังสามารถเข้าใจได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสำนวนความเปรียบที่แปลตรงตัวได้นั้น เนื่องจากการเปรียบกับสิ่งของหรือลักษณะที่แสดงภาพชัด และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทั้งสองสังคม

จากตัวอย่างบทแปลทั้งหมดที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สาเหตุประการสำคัญที่ฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับแปลออกมาได้ตรงกันกับต้นฉบับโดยไม่ต้องปรับบทแปล ไม่ต้องแทรกคำอธิบาย และทำให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับสารใกล้เคียงกับผู้อ่านต้นฉบับโดยไม่เสียอรรถรสในการอ่านอีกด้วยนั่นคือ ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีนนั้นมีส่วนที่ใกล้เคียงกัน เช่น สถานภาพที่แตกต่างระหว่างเจ้ากับข้า นายกับบ่าว แนวคิดเรื่องบุญคุณ คำเรียกเครือญาติ วัฒนธรรมการรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก เป็นต้น ทำให้มีคำหรือสำนวนที่มีความหมายตรงกันหรือใกล้เคียงกัน สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ เมื่อเป็นสำนวนความเปรียบที่มีภาพพจน์ในสำนวนชัดเจนพอที่ผู้อ่านจะสามารถนึกภาพและเข้าใจได้ ผู้แปลจึงไม่ต้องปรับบทแปลมากนัก เช่น สำนวนเตี้ยอุ่มค่อม ทอดสะพาน และคางคกในกะลา เป็นต้น

3.1.2 สำนวนแปลที่มีการปรับบทแปล

สำนวนแปลที่มีการปรับบทแปลในที่นี้คือ สำนวนแปลที่ใช้คำตรงกับต้นฉบับโดยมีการปรับบทแปล เนื่องจากคำหรือสำนวนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีในวัฒนธรรมจีน แต่มีความสำคัญในเนื้อหา จึงจำเป็นต้องมีการปรับบทแปลเพื่อให้บทแปลนั้นอ่านง่ายขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ฉบับแปลทั้งสองจะใช้วิธีเติมคำอธิบายในรูปของเชิงอรรถ ส่วนการใช้วลีแทนคำ หรือใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นนั้นจะพบได้น้อยกว่า การปรับบทแปลในกรณีนี้มีทั้งการปรับในเรื่องคำนามและคำนำหน้าชื่อ ดังนี้

3.1.2.1 คำนาม

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : ส่วนแม่ของพลอย... เจ้าคุณพ่อท่านปลูกเรือนฝากระดานห้าห้องให้อยู่อีกหลังหนึ่งใกล้ๆกับตัวตึกในบริเวณบ้าน (3)

房英 : 至於帕洛伊的媽媽，爸爸專門為她蓋了五間高腳屋*讓媽媽住。(5)

*高腳屋：泰國較為普遍的民用住房。房屋建築在離地面較高的木架上，故名。

Fáng Yīng : ส่วนแม่ของพลอย คุณพ่อปลูกบ้านฐานสูง*ห้าห้องให้แม่อยู่โดยเฉพาะ

* บ้านฐานสูง : ที่อยู่อาศัยของคนไทยทั่วไป ตัวบ้านสร้างอยู่บนโครงไม้สูงจากพื้นดินค่อนข้างมาก จึงเรียกเช่นนี้⁶

謙光 : 昭坤在大樓房的旁邊建了五間高腳木屋*，供嫚彩一房居住。(6)

*泰國人多住高腳屋。即以立柱將屋子架起，並建有外廊，有屋梯上下。

屋底下可存放雜物或飼養家畜家禽等。

Qiān Guāng : เจ้าคุณสร้างบ้านไม้ฐานสูง*ห้าห้องที่ข้างตึกใหญ่ ให้แม่แหม่อยู่

* คนไทยส่วนใหญ่อยู่บ้านฐานสูง คือใช้เสายกขึ้นเป็นโครงบ้าน มีเฉลียงด้านนอกและบันไดขึ้นลง ด้านล่างใช้เก็บข้าวของและเลี้ยงสัตว์ได้

คำว่า 'เรือน' พจนานุกรมฯให้ความหมายว่า สิ่งปลูกสร้างที่ยกพื้นและกันฝนมีหลังคาคลุมสำหรับเป็นที่อยู่ เรือนฝากระดานที่มีใต้ถุนสูงนี้เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านไทยไม่มีในสังคมจีน ทั้งสองฉบับใช้คำว่า 高脚(木)屋 gāojiǎo(mù)wū ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า บ้าน(ไม้)ที่มีฐานสูง มาแทนคำ 'เรือนฝากระดาน' โดยใช้คำ 脚 jiǎo ซึ่งหมายถึง ขา เท้า หรือส่วนล่างสุดของสิ่งของในเชิงอุปมาให้หมายถึงตัวเสาเรือนตรงใต้ถุน เป็นการแปลโดยใช้วลีบอกลักษณะของสิ่งนั้นแทนคำ พร้อมใส่เชิงอรรถให้คำอธิบายไว้ท้ายหน้าด้วย

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : พลอยเพิ่งเคยได้ยินคนพูดราชาศัพท์กับเจ้านายในวันนี้ (25)

房英 : 帕洛伊今天才聽到人們跟主人講話用王語*。(29)

*王語：泰國宮廷專門用語。其詞匯跟平常話不同，多數來自梵語。

⁶ ส่วนที่เป็นตัวอักษรอื่น ทั้งที่เป็นภาษาจีนและภาษาไทยซึ่งมีเครื่องหมายดอกจันทน์ * อยู่หน้าข้อความนั้น หมายถึงเชิงอรรถท้ายหน้าในฉบับแปลภาษาจีน

Fáng Yīng : วันนี้พลอยเพิ่งได้ยินคนพูดกับเจ้านายโดยใช้ราชาศัพท์*

*ราชาศัพท์ : ภาษาใช้เฉพาะในวังของไทย คำศัพท์นั้นไม่เหมือนกับภาษาทั่วไป ส่วนใหญ่รับมาจากภาษาสันสกฤต

謙光 : 珀怡第一次聽到用皇語*答話。 (29)

*用以指稱皇帝及皇族成員的稱謂、動作情態和事物的專門詞語叫做皇語。凡指稱他們的稱謂、動作情態和事物時，都要用皇語。他們指稱自身的稱謂、動作情態和事物時，不用皇語。

Qiān Guāng : พลอยได้ยินการใช้ราชาศัพท์*พูดตอบเป็นครั้งแรก

* คำศัพท์เฉพาะที่ใช้เป็นคำเรียก คำบ่งกิริยาอาการ และสิ่งของของพระมหากษัตริย์และสมาชิกราชวงศ์เรียกว่าราชาศัพท์ โดยทั่วไปต้องใช้ราชาศัพท์เมื่อกล่าวถึงพระมหากษัตริย์และสมาชิกราชวงศ์ รวมถึงกิริยาอาการและสิ่งของของพวกเขา แต่หากพระมหากษัตริย์และสมาชิกราชวงศ์เอ่ยถึงตนเองหรือกิริยาอาการและสิ่งของของตนเอง ไม่ต้องใช้ราชาศัพท์

คำว่า'ราชาศัพท์' ในพจนานุกรมขหมายถึง คำเฉพาะใช้สำหรับเพ็ดทูลพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านาย ซึ่งฉบับภาษาจีนแปลว่า 王語 wángyǔ และ 皇語 huángyǔ เป็นการแปลแบบตรงตัว โดยประสมคำ王 wáng และคำ 皇 huáng ที่แปลว่า กษัตริย์ กับคำ 語 yǔ ที่แปลว่า ภาษา แม้ว่าในอดีตสังคมจีนก็เคยมีระบบกษัตริย์ แต่ผู้อ่านชาวจีนในปัจจุบันอาจไม่เข้าใจความหมายที่ถูกต้องของคำนี้หรืออาจเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ผู้แปลจึงเห็นว่าจำเป็นต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งฉบับแปลทั้งสองให้มาในรูปเชิงอรรถ

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : ทุกคนที่อยู่ที่นี่ช่วยกันรดน้ำ ทาขมิ้น ถูตัวแล้วก็ทาขมิ้นอีก (103)

房英 : 倒水的倒水，抹姜黃粉*的抹姜黃粉，洗身的洗身，洗了又擦，抹了又洗，... (108)

*姜黃 : 多年生的草本植物。地下莖磨成粉，抹在身上，使身體感到涼爽。

Fáng Yīng : ที่รดน้ำก็รดน้ำ ที่ทาขมิ้น*ก็ทาขมิ้น ที่ถูตัวก็ถูตัว ถูแล้วก็ทา ทาแล้วก็ถูอีก

* ขมิ้น : พืชหัวยืนต้น รากใต้ดินใช้บดเป็นผง ทาตามร่างกาย ทำให้เย็นสบาย

謙光 : 每個在場的人都幫著她沖身子、涂黃姜*、搓身子，然後再涂黃姜。 (100)

*泰國從前女子用黃姜涂身，以為美，并可防蚊蟲。

Qiān Guāng : ทุกคนในที่นั่นต่างช่วยเขาชำระร่างกาย ทาขมิ้น*ตัว จากนั้นทาขมิ้นอีก
* แต่ก่อนผู้หญิงไทยใช้ขมิ้นทาตัวเพื่อความงาม และป้องกันยุงและแมลงได้

การใช้ขมิ้นทาตัวเป็นความนิยมเฉพาะของคนไทย เมื่อแปลเป็นภาษาจีนจึงต้องอธิบายให้
ผู้อ่านเข้าใจ 'ขมิ้น' ภาษาจีนเรียกว่า 姜黃 jiānghuáng ฉบับแปลของ Fáng Yīng ใช้
คำนี้โดยเติมคำว่า 粉 fēn ผง ลงข้างท้ายคำ จึงแปลว่า ผงขมิ้น ส่วน'ขมิ้น' ในบทแปลของ
Qiān Guāng เป็นการแปลโดยใช้วลีบอกลักษณะว่า 黃姜 huángjiāng ซึ่งมีความหมาย
ตามตัวอักษรว่า ขิงเหลือง และได้ให้คำอธิบายเพิ่มในรูปของเชิงอรรถไว้ท้ายหน้าเช่นเดียวกับ
ฉบับของ Fáng Yīng

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : 'แต่พรุ่งนี้เป็นวันพระกลางเดือน คุณพ่อมาหาฉันเสมอ...' (60)

房英 : "...明天是月中禮佛日*，啊爸常來看我。..." (64)

*禮佛日：又稱佛日、佛事日。泰陰曆每月初八、十五和月終日規定為禮佛日，是敬佛、進行佛事活動的日子。

Fáng Yīng : 'พรุ่งนี้เป็นวันพิธีพุทธ*กลางเดือน คุณพ่อมักจะมาหาฉัน'

* วันพิธีพุทธ: เรียกอีกอย่างว่าวันพระพุทธรูป วันพุทธศาสนา พิธีวันจันทร์คติของไทยกำหนดให้
ทุกวันขึ้นปีใหม่ วันที่สิบห้า และวันสิ้นเดือนเป็นวันพิธีพุทธ เป็นวันที่ประกอบพุทธศาสนา

謙光 : " 可是明天是十五。爸爸總在禮佛日*來看我，..." (62)

*陰曆每月初八、十五、二十三及月末一日為禮佛日，善男信女聚會做佛事。

Qiān Guāng : 'แต่ว่าพรุ่งนี้เป็นวันที่สิบห้า คุณพ่อมักจะมาหาฉันในวันพิธีพุทธ*'

* ตามปฏิทินจันทรคติวันขึ้นปีใหม่ วันที่สิบห้า วันที่ยี่สิบสามและวันสิ้นเดือนเป็นวันพิธีพุทธ
พุทธศาสนิกชนจะประกอบพุทธศาสนา

พจนานุกรมฯให้ความหมายคำว่า'วันพระ'ว่า วันประชุมถือศีลฟังธรรมในพระพุทธศาสนา
เดือนหนึ่งมี 4 วัน คือ วันขึ้น 8 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ แรม 8 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ 'วันพระ'เป็นการนับ
ทางจันทรคติแบบไทย ไม่มีในสังคมจีน ผู้แปลทั้งสองจึงแปลความหมายว่า 禮佛日 lǐfó rì
'วันประกอบพิธีทางศาสนาพุทธ' และให้เชิงอรรถอธิบายความหมายใกล้เคียงกับที่พจนานุกรมฯ
ให้ไว้

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : ...นางพิศ บ่าวซึ่งแม่ช่วยมาไว้ใช้ มีค่าตัว 12 ตำลึง (3)

房英 : 匹特是蔡姆花了十二打楞*買來的女奴。 (5)

*打楞 : 泰製貨幣單位，即兩。每兩合四銖。

Fáng Yīng : พิศคือบ่าวที่แม่ไขเงิน 12 ตำลึงซื้อมา

* ตำลึง : หน่วยเงินตราไทย คือ liǎng แต่ละ liǎng มี 4 บาท

謙光 : 這個僕毘,是嫖彩花十二丹令*銀子收留下來供自己這一房使喚的。 (6)

*銀兩單位，4 銖為 1 丹令，20 丹令為 1 兩。金重量單位同此。

Qiān Guāng : นางพิศคนนี้เป็นคนที่แม่แม่จ่ายเงิน 12 ตำลึงรับเข้ามาไว้ที่บ้านนี้

* หน่วยเงินตรา 4 บาทเป็น 1 ตำลึง 20 ตำลึงเป็น 1 ซึ่ง หน่วยน้ำหนักทองคำก็เหมือนกัน

'ตำลึง' คือหน่วยเงินไทยสมัยโบราณ ฉบับแปลทั้งสองใช้วิธีเดียวกันคือ แปลถอดเสียงเป็น 打楞 dǎlèng กับ 丹令 dānlìng แล้วให้เชิงอรรถอธิบาย โดย Fáng Yīng เทียบกับหน่วยน้ำหนักของเงินคือ 兩 liǎng ส่วน Qiān Guāng อธิบายว่าเป็นหน่วยเงินตรา

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : ...แต่ที่พลอยจำได้ติดตาก็คือโขนกกลางแปลงที่ท้องสนามหลวง (157)

房英 : ...帕洛伊親自觀看了在王家田廣場*中央露天演出的“孔劇”**。 (164)

*王家田廣場 : 在曼谷，亦稱皇家廣場。

**孔劇 : 一種古典舞劇，又稱啞劇。

Fáng Yīng: พลอยได้ดู 'ละครโขน'**ที่แสดงกลางแจ้งกลางท้องสนามหลวง*ด้วยตาตนเอง

* ท้องสนามหลวง : อยู่ในกรุงเทพฯ เรียกอีกอย่างว่าจตุรัสหลวง

** ละครโขน : ละครรำโบราณประเภทหนึ่ง เรียกอีกอย่างว่าละครใบ้

謙光 : 珀怡印象最深的是皇家田廣場*的露天孔劇**。 (149)

* 曼谷最大的廣場，在大王宮附近。

** 泰國古典舞劇，多以神話故事為題材，表演時有伴奏，并有朗誦代演員道白。

Qiān Guāng : ที่พลอยประทับใจมากที่สุดคือละครโขน**กลางแปลงที่ท้องสนามหลวง*

* สนามที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ อยู่ใกล้พระบรมมหาราชวัง

** ละครบำบอวณของไทย เรื่องที่เล่นส่วนใหญ่เป็นเทวดำน่าน เวลาแสดงมีการบรรเลงดนตรี และมีการพูดบทแทนผู้เล่น

คำ 'ท้องสนามหลวง' ฉบับภาษาจีนแปลว่า 王家田廣場 wángjiātián guǎngchǎng และ 皇家田廣場 huángjiātián guǎngchǎng ซึ่งมาจากคำว่า 王家 wángjiā หรือ 皇家 huángjiā ที่แปลว่าพระราชวัง คำ 田 tián ที่แปลว่าท้องนา และคำ 廣場 guǎngchǎng ที่แปลว่าจัตุรัส ลานกว้างในเมือง ส่วนคำว่า 'โขน' แปลโดยถอดเสียงและความหมายคือ 孔劇 kǒngjù โดยมีคำ 孔 kǒng ซึ่งแปลถอดเสียงคำว่า โขน และคำ 劇 jù ซึ่งแปลว่า ละคร ทั้งสองคำนี้ต่างอ้างถึงสิ่งที่ไม่มีในสังคมจีน ผู้แปลจึงให้เชิงอรรถอธิบายไว้ท้ายหน้า

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ : บนชั้นนั้นมีขวดโหลวางเรียงรายอยู่เป็นแถว (19)

房英 : (...) 架子上整齊地排列著帶蓋的廣口玻璃瓶。 (23)

Fáng Yīng : บนชั้นจัดวางขวดแก้วปากกว้างมีฝาไว้อย่างเป็นระเบียบ

謙光 : 食櫥裡擺著一排排大肚子玻璃瓶，... (23)

Qiān Guāng : ในตู้อาหารวางขวดแก้วท้องใหญ่ไว้เป็นแถว

ทั้งสองฉบับแปลคำว่า'ขวดโหล'โดยใช้ลักษณะดังนี้ Fáng Yīng แปลว่า帶蓋的廣口玻璃瓶 dài gài de guǎng kǒu bōlǐ píng ขวดแก้วปากกว้างที่มีฝา ส่วน Qiān Guāng แปลว่า 大肚子玻璃瓶 dàdùzi bōlǐ píng ขวดแก้วท้องใหญ่ หมายความว่าขวดแก้วที่ตัวขวดมีขนาดใหญ่

ตัวอย่างที่ 8

ต้นฉบับ : พวกเขาที่เชิญเครื่องขึ้นมานำเครื่องไปตั้งตรงพระพักตร์เสด็จ เครื่องนั้นใส่จานเงินวางอยู่บนโตกเงินเล็กๆ (29)

房英 : 宮女把飯菜放在貴妃面前。高脚銀盤里放著些小小的銀碟子、銀碗。 (33)

Fáng Yīng : นางกำนัลนำอาหารวางไว้หน้าพระพักตร์เสด็จ ในพานเงินฐานสูงวางจาน
ชามเงินใบเล็ก ๆ

謙光 : 這時，宮女們把那些用高腳銀盤盛著的菜餚擺在長公主面前。
(32)

Qiān Guāng : เวลา นี้ เหล่านางกำนัลนำอาหารที่ใส่ในพานเงินฐานสูงวางไว้ที่หน้าพระ
พักตร์เสด็จ

ความหมายหนึ่งของคำว่าโตกในพจนานุกรมฯ คือ ภาชนะมีเชิงสูงรูปคล้ายพาน มีพื้นตั้ง
สำหรับวางหรือใส่สิ่งของ มักทำด้วยโลหะ เช่น เงิน ทองคำ ทองเหลือง ในฉบับภาษาจีนทั้ง
สองต่างแปลว่า 高脚銀盤 gāojiǎoyín pán แปลตามตัวอักษรว่า พานเงินที่มีขาสูง ซึ่งเป็น
การแปลโดยใช้วลีที่บอกลักษณะของสิ่งนั้นแทนค่านามในภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 9

ต้นฉบับ : พลอยเคยถูกเรียกตัวเข้าไปจุดธูปเทียนกราบเจ้าคุณปู่ คุณย่า และเจ้าคุณชวด
อีกหลายคน (2)

房英 : 一次,爸爸叫帕洛伊進去點蜡燭, 向祖先跪拜。 (4)

Fáng Yīng : ครั้งหนึ่ง คุณพ่อเรียกพลอยเข้าไปจุดเทียน กราบไหว้บรรพบุรุษ

謙光 : 珀怡曾被喚進去焚香燃燭, 叩拜列祖列宗, ... (5)

Qiān Guāng : พลอยเคยถูกเรียกเข้าไปจุดธูปเทียน กราบไหว้บรรดาบรรพบุรุษ

ในบริบทนี้ Fáng Yīng แปลข้อความ'เจ้าคุณปู่ คุณย่า และเจ้าคุณชวด' โดยใช้คำ 祖
先 zǔxiān และ Qiān Guāng ใช้ว่า 列祖列宗 liè zǔ liè zōng ทั้งสองคำต่างแปล
ว่า บรรพบุรุษ การแปลลักษณะนี้เป็นการแปลโดยใช้คำหรือวลีที่อ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้น

ตัวอย่างที่ 10

ต้นฉบับ : ดินก้อนหนึ่งขุดจากบริเวณรอบตำหนัก จะได้ไว้ใส่ก้นกาน้ำกิน เป็นสิ่งซึ่งคุณ
สายเชื่อว่าขาดไม่ได้ มิฉะนั้นจะเป็นโรคผิมน้ำถึงป่วยไข้เป็นอันตรายทีเดียว (225-226)

房英 : 賽伊認為必不可少的是一杯土。...以備...放在水壺底上飲用時用。
...否則就可能水土不服, 生大病。 (233)

Fáng Yīng : สายเห็นว่าสิ่งที่ขาดมิได้คือดินหนึ่งก้อน ... เตรียมไว้ใส่กันกาน้ำเวลาต้ม มิฉะนั้นอาจผิดดินฟ้าอากาศ เกิดโรคร้ายแรง

謙光：她認為這抔土是萬萬少不得的東西，飲水裡少了這抔土就會不服水土，害起病來是很危險的。(209)

Qiān Guāng : เขาเห็นว่าดินก้อนนี้เป็นของที่ขาดมิได้เด็ดขาด ในน้ำดื่มหากไม่มีดินก้อนนี้ก็จะผิดดินฟ้าอากาศ เกิดเจ็บป่วยขึ้นมาเป็นอันตรายมาก

คำว่าโรคผิดน้ำ หมายถึง โรคที่เป็นเมื่อดื่มน้ำจากแหล่งที่ไม่เคยกินแล้วเกิดอาการแพ้ 水土不服 shuǐtǔ bùfú และ 不服水土 bùfú shuǐtǔ ในฉบับแปล หมายความว่า ผิดดินฟ้าอากาศ คำ 水土 shuǐtǔ (น้ำกับดิน) หมายถึง ดินฟ้าอากาศ สภาพแวดล้อม เป็นการแปลโดยใช้คำซึ่งอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้น

3.1.2.2 คำนำหน้าชื่อ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : ...ทำไมคนจึงเรียกลูกเจ้าคุณพ่อว่า คุณอุน คุณซิด คุณเซย แล้วทำไมจึงเรียกลูกอื่นว่า พ่อเพิ่ม แม่พลอย แม่หวาน ...

'เพราะพวกเข็งมันลูกเมียฉันน้อย นั่นท่านลูกคุณหญิงก็ต้องเป็นคุณไปหมด เขาไม่เรียกอพลอยก็ตีตมไปแล้ว'

(4)

房英：...為什麼別人對爸爸的兒女稱呼不一樣？在嫵恩、啓德、翠伊的名字前，加上“昆”，在帕姆名字前加上“胞”，在帕洛伊、婉的名字前加上“麥”*？...

“因為你們是小老婆生的孩子。大老婆生的孩子都要尊稱為‘昆’，他們不叫你‘伊帕洛伊’就算好的了！”

(6)

* “昆”、“胞”、“麥”以及下文中的“伊”都是名稱前的冠詞。“昆”是尊稱，男女皆可用，表示地位、身份高貴，或者晚輩稱長輩用；“胞”用在男性前，“麥”用在女性前，均一般稱呼；“伊”是貶稱，多用在女性、雌性動物前，也可用于男性。

Fáng Yīng : ทำไมคนอื่นเรียกลูกๆของคุณพ่อไม่เหมือนกัน หน้าชื่ออุน ซิด เซย เดิมคำว่า'คุณ'* หน้าชื่อเพิ่มเดิมคำว่า'พ่อ'* หน้าชื่อพลอย หวาน เดิมคำว่า'แม่'*

'เพราะพวกเข็งเป็นลูกที่เกิดจากเมียฉันน้อย ลูกที่เกิดจากเมียหลวงล้วนต้องเรียกยกย่องว่า 'คุณ' พวกเขาไม่เรียกเข็ง'อ'พลอย'ก็นับว่าดีแล้ว'

*'คุณ' 'พ่อ' 'แม่' และ 'อี' ในบริบทต่อมา ล้วนเป็นคำนำหน้าชื่อ 'คุณ' เป็นการเรียกยกย่องใช้ได้ ทั้งชายหญิง แสดงสถานะสูง หรือผู้น้อยเรียกผู้อาวุโสกว่า 'พ่อ' ใช้หน้าชื่อเพศชาย 'แม่' ใช้หน้าชื่อเพศหญิง เป็นคำเรียกทั่วไป 'อี' เป็นคำเรียกระดับต่ำ มักใช้กับเพศหญิง หรือสัตว์ตัวเมีย ใช้กับเพศชายก็ได้

謙光：... 同樣都是昭坤的孩子，爲什麼對有的孩子稱呼“坤雯”、“坤琦”、“坤琴”，而對另外的孩子卻叫“顏魄”、“嫚珀怡”、“嫚晚”呢？...

“因爲你們是偏旁生的。人家那是坤穎的孩子，自然得稱呼‘坤’不叫你‘伊*珀怡’，就算好的啦！” (7)

* “伊”冠于女子名前，或做人稱代詞，爲卑稱。 (7)

Qiān Guāng：ต่างเป็นลูกเจ้าคุณเหมือนกัน ทำไมเรียกลูกบางคนว่า 'คุณอุ่น' 'คุณซิด' 'คุณเชย' และกลับเรียกลูกอื่นว่า 'พ่อเพิ่ม' 'แม่พลอย' 'แม่หวาน'

'เพราะพวกเอ็งเป็นลูกที่เกิดจากเมีย้น้อย คนอื่นนั้นเป็นลูกคุณหญิงก็ต้องเรียก'คุณ' เป็นธรรมดา ไม่เรียกเอ็งว่า 'อี*พลอย' ก็นับว่าดีแล้ว'

* 'อี' นำหน้าชื่อสตรี หรือเป็นคำบุรุษสรรพนาม เป็นคำเรียกระดับต่ำ

วัฒนธรรมไทยมีการใช้คำนำหน้านามบุรุษ สตรี และเด็กตามลำดับชั้นทางอายุ สถานภาพ และบทบาท ในกรณีที่เป็นบุตรของภรรยาหลวง จะเรียกว่า 'คุณ' เช่น คุณอุ่น คุณเชย คุณซิด แต่ถ้าเป็นบุตรภรรยารอง จะใช้คำนำหน้านามหญิงว่า 'แม่..' เช่น แม่พลอย แม่หวาน และเรียกผู้ชายว่า 'พ่อ..' เช่น พ่อเพิ่ม แต่ถ้าเป็นหญิงต้องโทษ ทาส เซลย บ่าวไพร่ จะใช้คำนำหน้าว่า 'อี..' (ศศิวิมล สันติราชภักดิ์, 2539: 171) ในบริบทข้างต้นเป็นเนื้อหาสำคัญที่ไม่ควรจะใช้วิธีปรับบทแปลแบบอื่นๆ ผู้แปลจึงใช้วิธีแปลถอดเสียงคำเหล่านั้นออกมา แล้วอธิบายเพิ่มเติมเป็นเชิงอรรถไว้ท้ายหน้า

ในบทแปลที่ยกข้อความมานี้ ฉบับแปลของ Qiān Guāng มีเพียงคำว่า 'อี' ที่ผู้แปลได้เชิงอรรถไว้ท้ายหน้าเดียวกัน ไม่มีเชิงอรรถอธิบายคำว่า 'คุณ' 'พ่อ' และ 'แม่' เนื่องจากคำเหล่านั้นได้แปลและอธิบายในเชิงอรรถของบริบทก่อนหน้าแล้ว ดังนี้

“坤”冠于普通人名前，表示尊敬或客氣。 (6)

'คุณ' นำหน้าชื่อคนทั่วไป แสดงการยกย่องหรือความสุภาพ

“顏”冠于幼輩或同輩男子名前，表示親切。 (6)

'พ่อ' นำหน้าชื่อเพศชายผู้น้อยหรือรุ่นเดียวกัน แสดงความสนิทสนม

“嫚”冠于幼輩或同輩女子名前，表示親切或客氣。 (4)

'แม่' นำหน้าชื่อเพศหญิงผู้น้อยหรือรุ่นเดียวกัน แสดงความสนิทสนมหรือความสุภาพ

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : ถ้าใครไปถามพลอยในขณะนั้นว่าใครเป็นบิดา พลอยก็จะตอบว่าชื่อพระยา

พิพิธฯ (2)

房英 : 那時，如果有誰問她，爸爸媽媽是誰，她會告訴你：爸爸是披耶丕丕德 * ... (4)

* 披耶 : 是爵稱。泰國爵位分五等。披耶爵相當于中國封建社會的侯爵。

Fáng Yīng : ตอนนั้นถ้ามีใครถามเขา(พลอย)ว่า พ่อแม่คือใคร เขาก็จะบอกว่า พ่อคือ พระยา*พิพิธฯ

* พระยา : เป็นบรรดาศักดิ์ ตำแหน่งบรรดาศักดิ์ของไทยแบ่งเป็น 5 ระดับ บรรดาศักดิ์พระยา เทียบเท่ากับบรรดาศักดิ์ ไหว ของจีน

ความตอนนี Qiān Guāng ไม่แปล เนื่องจากได้บอกชื่อพระยาพิพิธฯไว้ในตอนต้นเรื่องที่บรรยายบ้านของพลอย 'พ้นจากเจดียงเข้าไปก็มีห้องใหญ่ๆสามห้อง เป็นที่อยู่เจ้าคุณพ่อ' (2)

ดังนี้

謙光 : 從外廊進去，便是珀怡的父親帕耶*畢佩住的那三間寬敞的房間。 (5)

* 泰國君主專製時代爵分六等，由尊以降為頌德昭帕耶、昭帕耶、帕耶、帕、鑾、昆。

Qiān Guāng : จากเจดียงเข้าไป ก็เป็นห้องกว้างสามห้องของบิดาพลอยพระยา*พิพิธฯ

* สมัยศักดินาของไทย บรรดาศักดิ์แบ่งเป็น 6 ระดับ เรียงตามลำดับจากสูงสุด คือ สมเด็จเจ้าพระยา เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน

คำว่า'พระยา'เป็นคำเรียกบรรดาศักดิ์ของไทย ไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาจีน ผู้แปลจึงใช้วิธีแปลแบบถอดเสียงเป็น 披耶 pīyē และ 帕耶 pà yē แล้วจึงอธิบายในเชิงอรรถเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : คุณหลวงหรือพ่อของช้อยเป็นคนที่มึ่เพื่อนฝูงมากมายพอดู (101)

房英 : 昆鑾*，或者曹伊的阿爸，是個交際廣、朋友多的人。 (107)

* 昆鑾 : 對具有鑾爵的人的尊稱。鑾爵相當于中國封建社會的子爵。

Fáng Yīng : คุณหลวง*หรือพ่อของช้อย เป็นคนที่กว้างขวางเพื่อนฝูงมาก

* คุณหลวง : คำเรียกยกย่องผู้ที่มีบรรดาศักดิ์หลวง ซึ่งเทียบเท่ากับบรรดาศักดิ์จื่อของจีน

ความตอนนี้เป็น Qian Guāng แปลความว่า 巧娥的父親是個鑾爵, 交游很廣。บิดาของช้อยมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวง ติดต่อกับเพื่อนฝูงมากมาย ส่วนคำคุณหลวงได้แปลไว้ในข้อความถัดมา ดังนี้

謙光：坤鑾*在兩幢高腳屋之間的外廊上搭起一卻涼棚，做爲接待客人的地方。 (99)

* 對鑾爵的稱呼。

Qian Guāng：คุณหลวง*กันหลังคาคลุมเฉลียงนอกชานระหว่างเรือนสองหลัง ทำเป็นที่รับรองแขก

* คำเรียกบรรดาศักดิ์หลวง

เช่นเดียวกับคำว่า 'พระยา' คำว่า 'คุณหลวง' ไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาจีน ผู้แปลจึงใช้วิธีแปลแบบถอดเสียงแล้วอธิบายในเชิงอรรถว่าเป็นคำเรียกผู้มีบรรดาศักดิ์เป็นหลวง

จากตัวอย่างบทแปลทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแปลให้ตรงกับต้นฉบับโดยยืมคำจากต้นฉบับแล้วใช้เชิงอรรถอธิบายความหมาย ทำให้กระบวนการคิดและรับสารของผู้อ่านสะดุดขาดความต่อเนื่อง เสียอรรถรสในการอ่าน บางครั้งผู้แปลจึงเลือกใช้วิธีการถอดความและ/หรือปรับบทแปลโดยการตัดคำหรือสำนวน ทำให้บทแปลมีรูปแบบต่างจากต้นฉบับ แต่ยังคงรักษาความหมายส่วนใหญ่ไว้ได้ ในการแปลสำนวนโวหารก็เช่นเดียวกัน หากไม่สามารถแปลตรงตัวได้ ผู้แปลจะใช้วิธีแปลแบบตีความหรือใช้โวหารเทียบเคียง ในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้จัดการแปลสำนวนโวหารลักษณะดังกล่าวเป็นประเภทสำนวนแปลที่ต่างกับต้นฉบับ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป (ดู 3.2.2)

3.2 สำนวนแปลที่ต่างกับต้นฉบับ

สำนวนแปลที่ต่างจากต้นฉบับในที่นี้หมายถึง สำนวนแปลที่มีการปรับบทแปลโดยการตัดคำหรือสำนวนและสำนวนแปลที่ผู้แปลแปลแบบเอาความ (free translation) ซึ่งรูปแบบที่ผู้แปลใช้ในการถ่ายทอดภาษาจะแตกต่างจากรูปแบบที่ใช้ในต้นฉบับ (สัญญาวิ สายบัว, 2540: 44) ตัวอย่างที่ยกมาในกรณีนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่มีในวัฒนธรรมจีน นั่นคือคำนามเฉพาะและสำนวนความเปรียบ

3.2.1 คำนามเฉพาะ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : ... อย่างที่บ้านพระพิพัฒน์ใกล้เคียงกัน ตั้งชื่อลูกคล้องจองกันเป็นจังหวะว่า เพ็ญพิสมัย ไสสุคนธรส สดสำราญจิตต์ สนิทเสนาหา ... (5)

房英 : - (7)

Fáng Yīng : ไม่แปล

謙光 : 像住在附近的帕庇帕家，給孩子取名還講究什麼合轍押韻。 (9)

Qiān Guāng: เหมือนบ้านพระพิพัฒน์ที่อยู่ใกล้ๆ ตั้งชื่อให้ลูกยังพิถีพิถันให้คล้องจองกัน

ฉบับของ Fáng Yīng ไม่แปลความตอนนี้ ส่วนฉบับของ Qiān Guāng แปลแบบเอาความ โดยไม่ได้แปลชื่อที่คล้องจองกัน

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : ตลับงาทรงลูกพลับเตี้ยชุดของหลวง ... มีชื่อคล้องกันตลอด เป็นเครื่องทรงและเครื่องต้นราชูปโภคว่า “ขญาเดินหน กุณฑลไพโรจน์ กระเจี๋ยกโชติฉายฉัน สุวรรณมาลัย ...”

ชุดของสมเด็จพระตำหนักเป็นชื่อปลาต่างๆ ... คือ “อานนท์หนูนพสุธา ปลาว่าพัววยเทิ่ง โลมาระเริงสินธุ์ กระเบนบินหลังคลื่น ...”

ตลับงาชุดของสมเด็จพระที่นั่ง ... เป็นชื่อดอกไม้ต่างๆ คือ “ดวงทิพย์มณฑา อัสวดี วารี ปุณชกริก บัววิกตอเรีย ...”

ส่วนตลับเกาของพระนางนั้น ... เป็นชื่อนกทั้งเก้า... “มยุเรศรอนรา สัตวาเล่ห์वाद ฉาน ฉาดโนรี ผ่องศรีกระตือ ...” (269-270)

房英：王家有一套柿形的象牙盒，...其名字的音調和諧悅耳。如下：
“尖頂冠，晶瑩的耳環；夾在耳朵上的鮮艷的花朵，金色的花串；...等等。”

另外還有好幾套象牙盒...有的全用各種魚的名稱命名，有的全用各種花的名稱命名，還有用各種鳥兒的名稱命名的。 (278)

Fáng Yīng : ตลับงาทรงลูกพลับของหลวงชุดหนึ่ง มีชื่อเป็นท่วงทำนองกลมกลืนกัน ดังนี้ “ขญาอดแหลม ดุ่มหนูแฉววาว ดอกไม้งามที่หัตถุ พวงมาลัยสีทอง ... เป็นต้น”

นอกจากนี้ยังมีตลับงาอีกหลายชุด บางใช้ชื่อปลาทั้งชุด บางใช้ชื่อดอกไม้ทั้งชุด ยังมีที่ใช้ชื่อนกทั้งชุดด้วย

謙光：每套象牙盒皇上都賜同類的名字，或花或草，或魚或鳥，從大到小都是合轍押韻的... (250)

Qiān Guāng : ตลับงาแต่ละชุดพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อประเภทเดียวกันหมด บ้างดอกไม้บ้างต้นไม้ บ้างปลาบ้างนก จากใหญ่ไปเล็กต่างคล้องจองกันหมด

การแปลข้อความที่มีสัมผัสคล้องจองกันนั้น เป็นการยากที่จะพยายามรักษารูปแบบของต้นฉบับไว้โดยใช้วิธีแปลตรงตัว และหากแปลแบบถอดความหมาย ผู้อ่านก็จะไม่ได้รับรสชาติทางวรรณศิลป์ตามความมุ่งหมายเดิมของผู้เขียน ในตัวอย่างข้างต้นผู้แปลทั้งสองฉบับจึงตัดข้อความลักษณะดังกล่าวออกไป โดยที่ Fáng Yīng แปลความหมายของชื่อตลับงาชุดเครื่องทรงและเครื่องต้นราชูปโภคเพียงชุดเดียวเท่านั้น ส่วน Qiān Guāng ไม่แปลข้อความที่เป็นชื่อคล้องจอง เมื่อพิจารณาจากการปรับบทแปลนี้ จะเห็นว่าข้อความที่ตัดออกไปค่อนข้างยาว ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลพลาดสาระและอรรถรสกับบรรยากาศสำคัญของต้นฉบับไป

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : ยิ่งใกล้วันเข้ามา เรื่องโกนจุกของเด็กทั้งสองก็ดูจะเป็นเรื่องใหญ่ขึ้น... ข้าหลวง... เรียกงานโกนจุกนั้นว่า 'งานโสกันต์แม่พลอย' บ้าง หรือ 'งานโสกันต์แม่ช้อย' บ้าง (94)

房英：愈是接近落髻的日期，兩個孩子愈感到這是一件大事，...宮女甚至把落髻儀式稱為“拍翁昭*曹伊落髻儀式”，或者“拍翁昭帕洛伊落髻儀式”。 (99-100)

* 拍翁昭:指庶出的王子或公主。

Fáng Yīng : ยิ่งใกล้วันโกนจุก เด็กสองคนยิ่งรู้สึกว่าเป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่ง ข้าหลวงถึงกับเรียกงานโกนจุกว่า 'งานโกนจุกพระองค์เจ้า*ช้อย' หรือ 'งานโกนจุกพระองค์เจ้าพลอย'

* พระองค์เจ้า หมายถึง เจ้าชายหรือเจ้าหญิงที่เกิดจากเจ้าจอม

謙光：這件事好像越來越重要起來，...宮女甚至把這叫做“嫚珀怡公主蓄髮禮”或“嫚巧娥公主蓄髮禮”。 (92-93)

Qiān Guāng : เรื่องนี้ราวกับยิ่งมายิ่งสำคัญขึ้น ข้าหลวงถึงกับเรียกว่า 'งานโกนจุกเจ้าหญิงแม่พลอย' หรือ 'งานโกนจุกเจ้าหญิงแม่ช้อย'

พจนานุกรมฯให้ความหมายคำ 'โสกันต์' ว่า '(ราชา)ก.โกนจุก (ใช้แก่พระองค์เจ้าขึ้นไป).' จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าคำ 'งานโสกันต์' ซึ่งเป็นราชาศัพท์ ฉบับแปลทั้งสองใช้คำศัพท์เดียวกับคำ 'งานโกนจุก' ซึ่งเป็นคำสามัญ กล่าวคือ Fáng Yīng ใช้คำว่า 落髻儀式 luòjì yíshì

และ Qiān Guāng ใช้คำว่า 蓄髮禮 xùfǎlǐ (ความแตกต่างระหว่างสองคำนี้จะกล่าวถึงในบทที่ 4)

ความแตกต่างของคำว่า 'โสกันต์' กับ 'โกนจุก' คือ คำหนึ่งเป็นคำราชาศัพท์ อีกคำหนึ่งเป็นคำสามัญ ในบริบทของต้นฉบับใช้คำ 'โสกันต์' กับพลอยและช้อยซึ่งเป็นสามัญชน เนื่องจากต้องการแสดงให้เห็นว่า งานโกนจุกซึ่งเสด็จจัดประทานให้เด็กทั้งสองนั้น จัดเป็นงานใหญ่งานหนึ่งเทียบได้กับงานระดับเจ้านายทีเดียว แต่เนื่องจากในวัฒนธรรมจีนไม่มีพิธีโกนจุกอยู่แล้ว การแปลคำนี้จึงต้องแทรกเชิงอรรถ ยิ่งเมื่อต้องแปลคำที่หมายถึงกิจกรรมเดียวกันแต่ใช้ในระดับต่างกันยังเป็นเรื่องยาก อาจต้องแทรกเชิงอรรถอธิบายขยายความอีก ซึ่งจะก่อให้เกิดความต่อเนื่อง ในขณะที่อ่านมากยิ่งขึ้น ผู้แปลจึงแสดงความหมายตามบริบทข้างต้นด้วยการแปล 'แม่พลอย/แม่ช้อย' ว่า 'พระองค์เจ้า' (Fáng Yīng) และ 'เจ้าหญิง' (Qiān Guāng) อย่างไรก็ตามที่ Fáng Yīng แปลโดยใช้วิธีถอดเสียงคำว่า 'พระองค์เจ้า' ทำให้ต้องใส่เชิงอรรถเพื่ออธิบายความหมายของคำคำนี้ ซึ่งใกล้เคียงกับความหมายในพจนานุกรมว่า 'ยศสำหรับพระราชโอรสหรือพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์ที่ประสูติแต่สามัญชน'

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : ในขวดโหลนั้นใส่ข้าวตังกะทิบ้าง น้ำพริกเผาบ้าง... ฝอยทองกรอบ ขนมอะลัว และของอื่นๆ ... (19)

房英 : 那瓶裡的椰子漿鍋巴...。有的瓶裡裝著辣椒醬，...，松脆的蛋黃絲等點心。 (23)

Fáng Yīng : ข้าวตังกะทิในขวดโหลนั้น ... บางขวดใส่น้ำพริกเผา ขนมประเภทฝอยทอง เป็นต้น

謙光 : 裡面裝著椰汁鍋巴、炒辣醬、...金絲酥餅以及其它小點心，... (23)

Qiān Guāng : ภายในบรรจุข้าวตังกะทิ น้ำพริกเผา ฝอยทองและขนมจุบจิบอื่นๆ

บทแปลทั้งสองไม่แปล 'ขนมอะลัว' เพราะเป็นสิ่งที่ไม่มีในสังคมจีน และการตัดคำออกไปในบริบทนี้ก็ไม่ได้ทำให้ความหมายของบทแปลเสียไป

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : พอไปดักดูเขาที่ประตูดิน ... (181)

房英：我到內宮門口去追她，... (187)

Fáng Yīng : พอไปเฝ้าเขาที่ประตูวังฝ่ายใน

謙光：我總是在後宮門口等著看她。 (170)

Qiān Guāng : พอมีกรอดูเขาที่ประตูวังฝ่ายใน

'ประตูใน' หมายถึง ประตูศรีสุทวารงษ์ในพระบรมมหาราชวัง ฉบับแปลทั้งสองฉบับใช้วิธีแปลถอดความว่าประตูวังฝ่ายใน โดยที่ Fáng Yīng ใช้คำว่า 內宮門口 nèigōng mén kǒu ส่วน Qiān Guāng ใช้คำว่า 後宮門口 hòugōng ménkǒu คำ nèigōng และ hòugōng แปลว่า วังฝ่ายใน ส่วนคำ ménkǒu แปลว่าประตู

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : เพราะตลอดชีวิตพลอยก็เคยได้ยินแต่คำว่า"เจ้าคุณตำหนัก" "เจ้าคุณปราสาท" หรือ"คุณห้างทอง" หมายถึงท่านผู้มีวาสนาอยู่ในวัง (341)

房英：因為帕洛伊有生以來只聽慣了別人稱呼王宮中的主人，自己也稱呼上面的主人，... (351)

Fáng Yīng : เพราะพลอยตั้งแต่เกิดมาก็ได้ยินแต่คนอื่นใช้คำเรียกว่าเจ้านายในวัง ตนเองก็ใช้คำเรียกว่าเจ้านายข้างบน...

謙光：她曾聽到過稱呼這個“坤”那個“坤”的，但那都是指皇家的金枝玉葉。 (313)

Qiān Guāng : เขา(พลอย)เคยได้ยินการเรียก"คุณ"นี้ "คุณ"นั้น แต่นั่นล้วนหมายถึงพระบรมวงศานุวงศ์ในวัง

การแปลค่านามเฉพาะ 'เจ้าคุณตำหนัก' 'เจ้าคุณปราสาท' และ'คุณห้างทอง' ในต้นฉบับ ฉบับแปลทั้งสองฉบับต่างใช้วิธีแปลแบบถอดความว่าเป็นการเรียกเจ้านายในวัง

3.2.2 ส่วนนวนความเปรียบเทียบ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : ฉันมันคางคกในกะลา ไม่มีหูมีตาเคยเห็นอะไรข้างนอก (70)

房英：我可是井底之蛙，沒見過大世面，不了解外頭的情況。(75)

Fáng Yīng：ฉันนั้นเป็นกบที่ก้นบ่อ ไม่เคยเห็นโลกกว้าง ไม่เข้าใจสภาพภายนอก

謙光：我是坐井觀天，不知道外面的事，... (71)

Qiān Guāng：ฉันนั้นนั่งในบ่อมองท้องฟ้า ไม่รู้เรื่องภายนอก

สำนวนไทย 'คางคก/กบในกะลา' ความหมายตรงกับสำนวนจีนว่า 井底之蛙 jǐngdǐ zhīwā กบที่ก้นบ่อ ซึ่ง Fáng Yīng ใช้ในการแปลสำนวนนี้ ส่วนสำนวน 坐井觀天 zuò jǐng guāntiān นั่งในบ่อมองท้องฟ้า ซึ่ง Qiān Guāng ใช้นี้ เป็นการใช้สำนวนในภาษาจีนที่มีความหมายและความเปรียบซึ่งเทียบกันได้ดีกับสำนวนในภาษาต้นฉบับ เป็นการแปลด้วยโวหารเทียบเคียง

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ：'โบราณเขาว่า...เรื่องความผิดความเมื่อย่าไปเกี่ยวมั่งคะ' (28)

房英：“古話說，清官難斷家務事。夫妻之間的事是管不得的！” (33)

Fáng Yīng：'คำโบราณว่า ขุนนางที่ซื่อสัตย์ยากจะตัดสินเรื่องราวในบ้าน เรื่องระหว่างสามีภรรยาไม่ควรยุ่งเกี่ยว'

謙光：“古人說，‘清官難斷家務事’，還是不管為妙。” (32)

Qiān Guāng：'คนโบราณว่า ขุนนางที่ซื่อสัตย์ยากจะตัดสินเรื่องราวในบ้าน ไม่ยุ่งเกี่ยวจะดีกว่า'

ในบทแปลทั้งสองผู้แปลเพิ่มสำนวนจีนว่า 清官難斷家務事 qīngguān nánduàn jiāwùshì ซึ่งแปลว่า ขุนนางที่ซื่อสัตย์ยังตัดสินเรื่องราวในบ้านลำบาก ทั้งนี้อาจเพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศของบริบทที่อ้างถึงคำพูดของคนโบราณ

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ：'ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น แต่ต้นอยู่ฟากข้างโน้น ไม่ได้อยู่ในมุ้งนี้' (71)

房英：“葉落歸根，但根在那一邊，不在帳子裡！” (76)

Fáng Yīng：'ใบไม้ร่วงสู่ราก แต่รากอยู่ฝั่งโน้น ไม่ได้อยู่ในมุ้งนี้'

謙光：“葉落歸根哪！但根在那邊，可不在帳子裡...” (72)

Qiān Guāng : "ใบไม้ร่วงสู่ราก แต่รากอยู่ฝังโน้น ไม่ได้อยู่ในมุ้งนี้"

สำนวน'ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น' พจนานุกรมฯให้ความหมายว่า 'ลูกย่อมไม่ต่างกับพ่อแม่มากนัก' ผู้แปลของทั้งสองฉบับแปลโดยใช้โวหารเทียบเคียงว่า 葉落歸根 yèluò guīgēn ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า 'ใบไม้ร่วงคืนสู่ราก' มีความหมายเปรียบเทียบว่า'สรรพสิ่งย่อมมีแหล่งที่มา' มักใช้หมายถึงบุคคลที่จากบ้านเกิดแล้วในที่สุดก็ต้องกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม ในที่นี้จะเห็นว่าผู้แปลเลือกใช้สำนวนที่มีโครงสร้างและความหมายตามตัวอักษรคล้ายคลึงกัน แต่ความหมายแฝงที่แสดงความเปรียบของสำนวนไทยและสำนวนจีนข้างต้นนั้นต่างกัน จึงอาจจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับไปบ้าง

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : "เฮอ! เจ้าซู่ประตูดิน เคยได้ยินมานานแล้ว หน้าตาเป็นอย่างนี่เอง" (128)

房英 : "嗯, 早就聽人說過好色之徒, 原來就是這個模樣啊!" (121)

Fáng Yīng : "อืม ได้ยินคนพูดมาตั้งนานแล้วคนเจ้าซู่ ที่แท้ก็เป็นแบบนี้เอง"

謙光 : "哎! 見女就調戲的風流漢! 早就聽說過了, 原來就是這個樣子!" (136)

Qiān Guāng : "อ้าย ชายเจ้าซู่ ที่เห็นผู้หญิงก็เกี้ยวพาราสี เคยได้ยินมานานแล้ว ที่แท้ก็เป็นอย่างนี่เอง"

สำนวน 'เจ้าซู่ประตูดิน' มีที่มาจากกรณีที่ชายหนุ่มไปแอบดูหญิงสาวชาววังที่ประตูศรีสุดา วงษ์หรือที่เรียกกันว่าประตูดิน(ดูข้อ 3.2.1 ตัวอย่างที่ 5) ฉบับภาษาจีนทั้งสองฉบับต่างแปลแบบตีความ เพราะเป็นสิ่งที่ไม่มีในสังคมจีน

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : "บ้าเจ้าคะ ครบห้าร้อยจำพวกเลยเถิด" (136)

房英 : "瘋了呀, 百分之百地瘋了呀!" (143)

Fáng Yīng : "บ้าแล้วละ บ้าเต็มร้อยเลยละ"

謙光 : "是啊, 我也瘋了, 還挺厲害的呢!" (128)

Qiān Guāng : "ใช่แล้ว ฉันก็บ้าแล้ว แถมยังเป็นอย่างหนักเสียด้วยนะ"

สำนวน 'บ้านห้วยจำพวก' พจนานุกรมฯ ให้ความหมายว่า *บ้านมากมายหลายประเภท* เนื่องจากในภาษาจีนไม่มีความเปรียบเช่นนี้ ผู้แปลจึงใช้วิธีการแปลแบบตีความ

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : 'ดูนั่งช้อยซี' เสด็จทรงพระสวรรคต " อยู่ๆ ก็ลุกขึ้นเล่นโก่พระล่อ พอปู่ค้ำนึ่งถึงโก่
โก่ก็มาทีเดียว..." (221)

房英：“看曹伊，” 貴妃笑著說，“真是說到地她就到！...” (230)

Fáng Yīng : 'ดูช้อยซี' เสด็จตรัสพลางทรงพระสวรรคต " พูดถึงเขาเขาก็มาจริงๆ"

謙光：“你瞧僕巧娥，” 長公主笑著說，“正說你，你就到了！” (206)

Qiān Guāng : 'เจ้าดูนั่งช้อย' เสด็จตรัสพลางทรงพระสวรรคต " กำลังพูดถึงเจ้า เจ้าก็มา"

สำนวน 'พอปู่ค้ำนึ่งถึงโก่' 'โก่ก็มา' มีที่มาจากวรรณคดีไทยเรื่องพระล่อ เนื่องจากผู้อ่าน
ชาวจีนไม่รู้จักรวรรณคดีเรื่องนี้ ผู้แปลทั้งสองจึงใช้วิธีแปลแบบตีความ

การแปลสิ่งที่ไม่อยู่ในวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล สามารถใช้วิธีปรับบทแปลแบบต่างๆ
ไม่ว่าจะเป็นการแปลด้วยการตัดข้อความออก การแปลโดยใช้สำนวนที่เทียบเคียงกันกับต้นฉบับ
หรือการแปลแบบตีความก็ตาม แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการแปล ต้อง
ให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับสารที่ใกล้เคียงกับผู้อ่านต้นฉบับให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

นอกจากในส่วนที่ฉบับแปลทั้งสองแปลตรงกันแล้ว ในสำนวนแปลหลายแห่ง ผู้แปลเลือก
ใช้วิธีการแปลต่างกัน อันเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่าเพราะสาเหตุใดผู้แปลทั้งสองจึงแปลต่างกัน ซึ่ง
จะกล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

สำนวนภาษาที่แปลต่างกันในฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ

ในบทนี้จะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสำนวนแปลในสี่แผ่นดินฉบับภาษาจีนทั้งสองฉบับทางด้านความหมายของคำ ด้านวิธีการแปล และผลตอบสนองต่องานแปล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกระบวนการที่เกิดขึ้นในระหว่างการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนของผู้แปลทั้งสอง โดยจะพิจารณาเฉพาะสำนวนภาษาที่แปลต่างกันในฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ ซึ่งสามารถแบ่งหมวดของตัวอย่างที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบได้ดังนี้

- 4.1 หมวดประเพณีไทย
- 4.2 หมวดค่านิยมและความเป็นอยู่ของคนไทย
- 4.3 หมวดวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย

4.1 หมวดประเพณีไทย

สี่แผ่นดินฉบับภาษาไทยกล่าวถึงประเพณีต่างๆซึ่งมีเฉพาะในสังคมไทย เป็นประเพณีที่ไม่มีในสังคมจีน ในการแปลเนื้อหาส่วนนี้ ผู้แปลนอกจากอาศัยความรู้ด้านภาษาต้นฉบับแล้ว ยังต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาของสิ่งที่แปลอีกด้วย ความรู้ด้านเนื้อหาที่ต่างกันจะทำให้สารที่ผู้แปลทั้งสองได้รับจากต้นฉบับแตกต่างกันและแปลออกมาได้ไม่ตรงกันอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ประเพณีการห้ามเหยียบธรณีประตู

ต้นฉบับ : ธรณีประตูนั้นทำด้วยไม้เหล็ยมค่อนข้างใหญ่ แต่ไม่ใหญ่ถึงกับจะข้ามไม้พั้น มีรอยคนมาปิดทองไว้บ้างเป็นระยะ และใกล้ๆขอบประตูนั้น ก็มีรูปปักอยู่ริมขอบประตู (13)

房英：門檻是用方木做的，相當大，但也不是大得跨不過去。上面有的地方用銅皮包了起來，那可能已被踏破。門框邊，有香插在那兒。(16)

Fáng Yīng: ธรณีประตูทำด้วยไม้ดีเหล็ยม ค่อนข้างใหญ่ แต่ก็ไม่ใช่ใหญ่จนข้ามไม้พั้น บนธรณีประตูนั้นบางแห่งใช้แผ่นทองแดงหุ้มไว้ นั่นอาจเป็นเพราะถูกเหยียบเสียหาย ที่ข้างขอบประตูมีรูปปักอยู่ที่นั่น

謙光：這個門檻是一塊很大的方木，不過并沒大到邁不過去的程度。框檻上還有人們貼上去的片片金箔，兩邊門框上還插著幾炷香。(17)

Qiān Guāng : ธรรมเนียมประเพณีนี้เป็นไม้สี่เหลี่ยมใหญ่มากท่อนหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้มีขนาดใหญ่จนข้ามไม้พัน บนธรรมเนียมประเพณีมีทองคำเปลวเป็นแผ่นๆที่คนนำมาปิดไว้ สองข้างขอบประตูยังปักธูปอยู่สองสามดอก

เรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมประตูพระราชวัง อุทุมพร(2515: 164)ได้เล่าไว้ในวังหลวงดังนี้ ประตูพระราชฐานชั้นในจะมีบานใหญ่สองบาน...ในบานใหญ่นั้นยังมีบานเล็กเป็นประตูปิดเปิดได้สะดวก... แลประตูบานเล็กนี้ โดยที่เป็นประตูซ่อนอยู่ในส่วนหนึ่งของบานใหญ่อีกที จึงมีธรรมเนียมประเพณีค่อนข้างหนา... ใครจะเข้าออกก็ต้องเดินข้ามผ่านไปได้ แต่จะเหยียบธรรมเนียมไม่ได้เด็ดขาดเพราะเป็นประเพณีที่ถือกันมาว่าประตูพระราชวังทุกแห่งมีเทพยดารักษา ...บรรดาประตูพระราชวังเหล่านี้มีการสมโภชเป็นการภายในทุกปี

จะเห็นได้ว่าบทแปลทั้งสองฉบับนั้นแตกต่างกัน คือ ในฉบับของ Fáng Yīng ผู้แปลใช้วิธีแปลจากการตีความหมายคำว่า'ปิดทอง'ของตนเองว่า เป็นการหุ้มแผ่นทองแดง แล้วแทรกคำอธิบายเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อความในต้นฉบับว่า 'นั่นอาจเป็นเพราะถูกเหยียบเสียหาย' ส่วนฉบับแปลของ Qiān Guāng ใช้วิธีการแปลโดยใช้วลีบอกลักษณะของ'ทอง' ซึ่งเมื่อเทียบกันแล้ว ผู้อ่านฉบับแปลของ Qiān Guāng จะได้รับสารที่ตรงกับสารที่ผู้อ่านต้นฉบับได้รับมากกว่าผู้อ่านฉบับแปลของ Fáng Yīng

ตัวอย่างที่ 2 ประเพณีจุดไฟในวังตอนกลางคืน

ต้นฉบับ : พอผ่านประตูวังมา ซ้อยก็เตือนให้รีบกลับตำหนัก บอกว่าเดี๋ยวค้ำลงจะลำบาก เพราะไม่ได้เอาเทียนมาด้วย พลอยก็สงสัย ถามขึ้นว่า "เทียนอะไรกันซ้อย"

"อ้าว!" ซ้อยตอบ "เดินในวังกลางคืนต้องจุดไฟ จำไว้ นะพลอย เดินมีดๆเป็นเกิดเรื่อง"

(40)

房英：過了宮門，曹伊就叫快點回去，說天一黑就要添麻煩，因為沒有拿證明。帕洛伊疑惑：“什麼證明啊？”

“噢！半夜裡在宮中行走要持火把，以證明你是宮中人。你要記住，摸黑兒走就會出紕漏！”

(44)

Fáng Yīng : ผ่านประตูวังแล้ว ซ้อยก็เรียกให้รีบกลับไปเร็วหน่อย บอกว่าพอฟ้ามืดจะลำบาก เพราะไม่ได้ถือหลักฐาน พลอยสงสัย 'หลักฐานอะไรหรือ'

"อ้อ กลางคืนเดินในวังต้องถือคบไฟ เพื่อยืนยันว่าเธอเป็นคนในวัง เธอต้องจำไว้ เดินมีดๆก็อาจเกิดเรื่อง!"

謙光：巧娥催促珀怡快走，說沒帶蠟燭來，一會兒黑了就麻煩了。珀怡不解地問：“帶蠟燭幹什麼呀，巧娥？”

“嘿！”巧娥解釋說，“晚上在皇宮裡走路必須點燈，你可要記住，黑著走路准出事兒。” (43)

Qiān Guāng: ซอยเร่งให้พลอยรีบเดิน บอกว่าไม่ได้นำเทียนมา ลักครู่มืดแล้วจะลำบาก พลอยถามอย่างไม่เข้าใจ 'เอาเทียนมาทำไมละ ซอย'

'อ้าว!' ซอยอธิบายว่า 'กลางคืนเดินในวังต้องจุดตะเกียง เธอจำไว้ เดินมืดๆย่อมเกิดเรื่อง'

ภายในพระราชฐานชั้นในอันเป็นเขตหวงห้ามนั้น มีกฎมาแต่โบราณว่า ผู้ชายจะอยู่หรือเดินลำพังคนเดียวไม่ได้เป็นอันขาด...ฉะนั้นจึงปรากฏว่าการเดินในพระราชวังเวลาค่ำคืนนั้น ทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชายจะต้องถือโคมไฟหรือเทียนให้มีแสงสว่างไปด้วยเสมอ (อุทุมพร, 2515:156)

Fáng Yīng แปลคำว่าเทียนแบบตีความ โดยใช้คำ 證明 zhèngmíng ที่แปลว่า หลักฐาน สิ่งพิสูจน์ พร้อมแทรกคำอธิบายเพิ่มเติมว่า 'เพื่อยืนยันว่าเป็นคนในวัง' ส่วน Qiān Guāng แปลตรงตามต้นฉบับโดยใช้คำ 蠟燭 làzhú เทียนไข

ตัวอย่างนี้ก็เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 1 จะเห็นได้ว่าบทแปลของ Qiān Guāng ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากกว่าบทแปลของ Fáng Yīng

ตัวอย่างที่ 3 ประเพณีโกนจุก

ต้นฉบับ : 'ที่แรกพอโกนจุกได้ไม่กี่วัน ...' (35)

房英 : "... 開始，落髻*還沒過幾天，..." (39)

*落髻：泰國女子未成年前，頭頂留髮髻，一俟成年即剃去頂髻，謂之落髻。

Fáng Yīng : "...ที่แรก โกนจุก*ผ่านไปยังไม่กี่วัน..."

*โกนจุก: เด็กหญิงไทยที่ยังไม่เข้าวัยผู้ใหญ่ ไฉมจุกบนศีรษะ พอเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็โกนผมจุกออก เรียกว่า โกนจุก

謙光 : "... 起初，蓄髮禮*過後沒幾天，..." (38)

*從前幼童只留頂髮頂綰髻。男十三歲、女十一歲時，家長邀集親友，為幼童剃去頂髻，開始全頭留髮，是謂蓄髮禮。剃髻前一日傍晚，家長把剃髻童盡情打扮起來，請法師來家誦經。剃髻日青晨齋僧。剃髻的時辰由婆羅門擇定；剃髻童須全身著白；剃髻時婆羅門吹法螺、搖撥浪鼓，法師誦經，并有樂班奏樂。至下午四五點鐘，帶剃髻童至供桌旁，在手腕上系線，在額上點吉祥誌，婆羅門喂椰汁，然後傳蠟。成禮之後，東道宴客、慶祝。蓄髮禮既成，標誌童年結束。

Qiān Guāng : "...ที่แรก พิธีไว้ผม*ผ่านไปได้ไม่กี่วัน..."

* สมัยก่อนเด็กๆไว้แค่ผมจุก เมื่อเด็กชายอายุ 13 ปี เด็กหญิงอายุ 11 ปี ผู้ปกครองจะเชิญญาติมิตรมาโกนผมจุกเพื่อให้เด็กเริ่มต้นไว้ผมทั้งศีรษะเรียกว่า พิธีไว้ผม คืบก่อนถึงวันโกนจุกผู้ปกครองจะแต่งตัวเด็กเต็มทีและนิมนต์พระสงฆ์มาสวดที่บ้าน เช้าตรู่วันโกนจุกจะถวายภัตตาหารพระสงฆ์ ฤกษ์ยามที่จะโกนจุกกำหนดโดยพราหมณ์ เด็กที่จะโกนจุกต้องแต่งกายสีขาวทั้งชุด เวลาโกนจุก พราหมณ์จะเป่าสังข์ เขย่ากลอง พระสงฆ์สวดมนต์ ทั้งมีวงดนตรีบรรเลง พอบ่ายสี่โมง นำเด็กมาที่ข้างใต้บูชาผูกค้ายที่ข้อมือ เจิมเครื่องหมายมงคลที่หน้าผาก พราหมณ์ให้คัมภีร์น้ำมะพร้าว จากนั้นจุดเทียน เมื่อเสร็จพิธี เจ้าของบ้านเลี้ยงแขกและเฉลิมฉลอง เมื่อพิธีไว้ผมเสร็จสิ้นลงก็เป็นเครื่องหมายว่าวัยเด็กได้สิ้นสุดลง

ประเพณีการโกนจุกหรือตัดจุก เดิมเรียกว่า การลงท่าโกนจุก เป็นประเพณีดั้งเดิมของไทย ซึ่งถือว่าเป็นพิธีที่ทำเพื่อเป็นสิริมงคลให้แก่เด็กก่อนที่จะเริ่มชีวิตผู้ใหญ่ ครั้นเมื่อเด็กมีอายุย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว คือเด็กชายมีอายุย่างเข้า 13 ปี และเด็กหญิงมีอายุ 11 ปีเต็ม (กรมศิลปากร กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2541: 16)

คำ 'โกนจุก' ในตัวอย่างข้างต้นผู้แปลทั้งสองแปลต่างกัน คือ Fáng Yīng แปลตรงตัวว่า 落髻 luòjì มีความหมายตามตัวอักษรว่า เอาผมจุกออก ส่วน Qiān Guāng แปลแบบตีความว่า 蓄髮禮 xùfǎlǐ ความหมายตามตัวอักษรคือ พิธีไว้ผม เนื่องจากเป็นประเพณีที่ไม่มีในประเทศจีน ผู้แปลทั้งสองจึงใส่คำอธิบายในเชิงอรรถท้ายหน้าเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 4 ประเพณีลอยกระทงหลวง

ต้นฉบับ : ที่หน้าบุษบกอันเป็นที่ตั้งพระพุทธรูป ตั้งเครื่องนมัสการ มีรูปเทียน ต่อชนวนมายังเรือบัลลังก์ (79)

房英：前邊有一浮宮，裡面供奉著佛像。內設有一個合十致敬的機器人，還有蠟燭，內有導火線，直接引到龍舟內御座前。 (84)

Fáng Yīng : ข้างหน้ามีตำหนักลอยน้ำ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป และตั้งหุ่นกลที่พนมมือ และยังมีเทียนต่อชนวนถึงหน้าบัลลังก์ในเรืออนันตนาคราช

謙光：神座上供奉護國天神神像，神座前擺放著香燭。神蛇舟上有導火索接到御舟上，... (79)

Qiān Guāng : บนบุษบกประดิษฐานเทวรูปที่ปกป้องรักษาประเทศ ที่หน้าบุษบกมีรูปเทียนวางอยู่ เรืออนันตนาคราชมีชนวนต่อถึงเรือบัลลังก์

ขั้นตอนหนึ่งของประเพณีลอยกระทงหลวงตามบทบรรยายในเรื่อง คือ เมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับบนเรือบัลลังก์แล้ว เจ้าพนักงานจะนำเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชซึ่งมีบุษบกที่ตั้งพระชัย หน้าบุษบกตั้งพระพุทธรูป เครื่องนมัสการ มาจอดที่หน้าเรือบัลลังก์ เพื่อทรงจุดเทียนชนวนต่อไปยังเทียนหน้าพระบนเรือพระที่นั่ง

ในพจนานุกรมฯไม่มีคำว่า 'เครื่องนมัสการ' แต่มีคำที่น่าจะมีความหมายเดียวกันคือคำว่า 'เครื่องบูชา' ซึ่งพจนานุกรมฯให้ความหมายว่า 'สิ่งที่บูชาของไทย ไช้ของ 4 อย่างเป็นสำคัญ คือ ข้าวตอก ดอกไม้ รูป เทียน' Fáng Yīng แปลคำนี้ว่า 合十致敬的機器人 héshí zhījīngde jīqìrén หมายถึงหุ่นกลที่พนมมือ ส่วน Qiān Guāng ไม่แปลบอกเพียงว่ามีรูปเทียน(ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเครื่องนมัสการ)วางอยู่

การที่ Fáng Yīng แปลเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเข้าใจความหมายของคำว่า'เครื่อง' ต่างไปจากความหมายในบริบท พจนานุกรมฯให้ความหมายคำว่า'เครื่อง'ต่าง ๆ กัน เช่น 'สิ่ง, สิ่งของ, สิ่งสำหรับประกอบกันหรือเป็นพวกเดียวกัน เช่น เครื่องอะไหล่, ของที่ปรุงหรือทำขึ้นสำหรับการใช้การต่างๆ เช่น เครื่องรถ เครื่องเรือน...' ตามบริบทคำว่า'เครื่องนมัสการ' ควรจะหมายถึงสิ่งที่ประกอบกันเป็นพวกเดียวกัน แต่ Fáng Yīng อาจเข้าใจว่าเป็นความหมายต่อมาคือของที่ทำขึ้นสำหรับการใช้การต่างๆ

ตัวอย่างที่ 5 ประเพณีทำบุญศพ

ต้นฉบับ : มีเวลาที่ต้องไปบ้านนั้นอีกก็คือ เวลาที่ไปกับคุณเปรมทุกเจ็ดวัน และห้าสิบวัน ร้อยวัน ซึ่งมีการทำบุญศพเจ้าคุณพ่อ ตลอดจนถึงวันที่เผาศพ เก็บกระดูก และทำบุญกระดูก

(395)

房英 : ...只是每逢七天時跟布雷木一塊兒去一趟，五十天，一百天時要做道場也去參加，直到火化那天，收了骨灰做了道場。

(402)

Fáng Yīng : เพียงแค่ทุกเจ็ดวันไปกับคุณเปรมครั้งหนึ่ง ห้าสิบวัน ร้อยวันจะทำพิธีทางศาสนาที่ต้องไปร่วม จนถึงวันเผา เก็บอัฐิแล้วก็ทำพิธี

謙光 : 只是逢七以及五十天、百天做功德*，她得和坤伯雷一起去參加。再就是火化、殮骨并做功德時，也得去參加。

(363)

*泰國本無此俗，拉達納勾信王朝五世時由中國、越南傳入。

Qiān Guāng : เพียงแค่ทุกเจ็ดวันกับห้าสิบวันร้อยวันทำกงเต็ก* เขา(พลอย)ต้องไปร่วมกับคุณเปรม อีกครั้งก็คือเวลาเผา เก็บกระดูก และทำกงเต็ก ก็ต้องไปร่วม

*เดิมประเทศไทยไม่มีธรรมเนียมนี้ ในยุครัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 5 รับเข้ามาจากจีนและเวียดนาม

เสฐียรโกเศศ (2512: 87,89) กล่าวถึงการทำบุญศพไว้ในประเพณีเนื่องในการตายว่า อันที่จริงการทำบุญ 7 วันนับแต่วันตายเป็นของเกิดใหม่ เป็นประเพณีของจีนและญวนมีในรัชกาลที่ 5 นี้เอง... ประเพณีทำบุญ 50 วัน 100 วัน ของเดิมไม่มี มาเกิดมีขึ้นเมื่อมีทำงเด็กในรัชกาลที่ 5 นี้เอง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายไว้ในคำนำเรื่องตำราพิธีพระญวนว่า การทำงเด็กที่ทำเมื่อครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์นั้น เป็นต้นประเพณีที่เกิดขึ้นและมีสืบมาจนทุกวันนี้

Fáng Yīng แปลโดยไขว้ลิที่มีความหมายกว้างว่า 做道場 zuò dào chǎng หมายถึง ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ส่วน Qiān Guāng ไซว่า 做功德 zuò gōng dé หมายถึง การทำบุญสร้างกุศล ชาวจีนทางใต้ยังหมายถึงการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาเพื่อแผ่กุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งปัจจุบันภาษาไทยเรียกทับศัพท์ว่า กงเด็ก

ตัวอย่างที่ 6 ประเพณีดินสามหาบ

ต้นฉบับ : งานถวายพระเพลิงเสร็จสิ้นไปแล้ว รุ่งขึ้นเช้าก็มีสามหาบเก็บพระอัฐิ ... (366)

房英：火葬儀式結束了。翌日晨就有三擔點心奉獻給收骨灰的僧人，
... (375)

Fáng Yīng : พิธีฃาปนกิจเสร็จสิ้นแล้ว เช้ารุ่งขึ้นก็มีของว่างสามหาบถวายแก่พระสงฆ์ที่เก็บอัฐิ...

謙光：素潘公主遺體火化后，第二天早晨去尼偉寺敬僧收骨*，... (336)

* 收骨之日，由死者親屬三人，被縞素，各擔食物一擔，各有一人持僧衣前導，於焚尸處左近轉三匝，將食擔敬僧，然後收骨。每擔一頭裝瓦釜、糧米及蔥、蒜等調味品，另一頭裝菜餚、甜食。

Qiān Guāng : หลังจากถวายพระเพลิงพระศพกรมขุนสุพรรณฯแล้ว เช้าวันรุ่งขึ้นก็ไปวัดนิเวศน์นันทพระสงฆ์เก็บพระอัฐิ*...

* วันเก็บอัฐิ ญาติผู้ตายสามคนสวมชุดขาว แต่ละคนหามอาหารคนละหาบ แต่ละหาบมีคนหนึ่งถือผ้าไตรนำหน้า เดินวนซ้ายรอบที่เผาศพสามรอบ นำอาหารถวายพระสงฆ์ จากนั้นเก็บอัฐิ ในแต่ละหาบข้างหนึ่งมีหม้อกระเบื้อง ธัญพืชและเครื่องปรุงพวกหอมกระเทียม อีกข้างหนึ่งบรรจุอาหารคาวหวาน

เสฐียรโกเศศ(2512: 163)เล่าถึงประเพณีดินสามหาบไว้ว่า เมื่อเผาศพแล้ว รุ่งเช้าจัดข้าว

ของถวายพระรวมสามหาบ ของในหาบ...ล้วนเป็นเครื่องเสียบึงกรังทั้งนั้น ใส่อยู่ในสาแหรกข้าง
หนึ่ง สาแหรกอีกข้างหนึ่งบรรจุอาหารคาวหวานซึ่งล้วนเป็นของสดทำเสร็จแล้ว ทำดังนี้ทั้งสาม
หาบ ...จัดให้ลูกหลานหรือญาติ 3 คนนั่งขานเป็นผู้หาบคนละหาบ และยังมีคนถือผ้าไตรเดินนำ
หน้าอีกหาบละคน ให้เดินเวียนรอบกองฟอนทางซ้ายคนละ 3 รอบ ... แล้วนำหาบไปถวายพระ
คือเอาไปตั้งเรียงไว้ที่อาสนสงฆ์ เจ้าภาพเอาผ้าไตรไปทอดที่กองฟอน นิมนต์พระ 3 รูปมาชัก
บังสุกุล เสร็จแล้วถวายของในหาบ พระสงฆ์สวดโดยถาดสี่พี เจ้าภาพก็กวาดน้ำแก้มผู้ตายเป็นเสร็จ
พิธี

ความตอนนี้นำนวนภาษาจีนสองฉบับแปลต่างกัน คือ Fáng Yīng แปลโดยแทรกคำ
อธิบายลงในตัวบทว่า 有三擔點心奉獻給收骨灰的僧人 yǒu sān dān diǎnxīn
fèngxiàn gěi shōu gǔhuīde sēngrén มีขนม/อาหารว่างสามหาบถวายแด่พระสงฆ์ที่มา
เก็บพระอัฐิ ส่วน Qiān Guāng แปลเอาความว่า 敬僧收骨 jìng sèng shōu gǔ
นิมนต์พระสงฆ์เก็บพระอัฐิ แต่ได้ให้รายละเอียดเรื่องสามหาบในวันเก็บอัฐิ โดยกล่าวไว้ในคำ
อธิบายเพิ่มเติมตรงเชิงอรรถ

4.2 ทมวดค่านิยมและความเป็นอยู่ของคนไทย

ค่านิยมและความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นทางไกลความเข้าใจของคนสมัย
ปัจจุบันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบในบริบททางวัฒนธรรมที่ต่างกันระหว่างสังคม
ไทยกับสังคมจีน ผู้แปลต้องศึกษาภูมิหลังทางวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง
ของกับค่านิยมและความเป็นอยู่ของคนไทยสมัยนั้นให้ผู้อ่านชาวจีนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและ
ตรงกับสารที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการสื่อให้มากที่สุด

ตัวอย่างที่ 1 การถวายตัวเป็นข้าหลวงในวัง

ต้นฉบับ : คุณสาย...หยิบเอาพานทองออกมาหนึ่งใบ...หยิบเอาธูปเทียนแพออกมาหนึ่งแพ
...คุณสายก็บอกผาดให้ไปหาใบตองมาอีกจะเย็บกระทงดอกไม้
... 'ก็จัดดอกไม้ธูปเทียนให้พลอยถวายตัวเสด็จใจเล่า' (21)

房英：賽伊...拿出了一隻銅盤；...拿出一對蠟燭和一支香。同時叫帕德
去采些芭蕉葉和鮮花，準備縫製水燈*。

... “給帕洛伊準備獻身貴妃儀式上用的鮮花、香、蠟燭啊！” (25)

*水燈：按照泰國民間風俗，每年十月至十一月，進入水燈節，人們紛紛製
作“水燈”，並把它放在江河溪水中讓它漂走，謂之放水燈。水燈，用芭蕉葉或
萬穗蘭外莖縫製成圓形碗狀，周圍做成漏斗形，大小不一。上面裝飾鮮花，四

周插上四支香，香底插上百日花感金錢菊花，把蠟燭插在水燈中央，點燃蠟燭，放入水中漂走。水燈也可做某些隆重儀式上的用品。

Fáng Yīng : สายหยิบพานทองแดงออกมาหนึ่งใบ หยิบเทียนหนึ่งคู่กับรูปหนึ่งดอก พร้อมกับเรียกผาดไปเก็บใบตองกับดอกไม้ เตรียมเย็บกระทง*

... 'เตรียมดอกไม้รูปเทียนให้พลอยใช้ในพิธีถวายตัวต่อเสด็จไฉไล'

* กระทง : ตามประเพณีพื้นบ้านของไทย เมื่อเข้าสู่ประเพณีลอยกระทงในเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ผู้คนต่างประดิษฐ์'กระทง' และนำไปลอยในแม่น้ำลำคลอง เรียกว่า ลอยกระทง กระทงใช้ใบตองเย็บเป็นรูปทรงสามกลม รอบๆทำเป็นรูปกรวยเล็กใหญ่ต่างกัน ด้านบนประดับดอกไม้ สีด้านปักธูปสี่ดอก ฐานรูปปักดอกบานไม่รู้โรยหรือดอกเบญจมาศ ปักเทียนไว้ตรงกลางกระทง จุดเทียน นำไปลอยในสายน้ำ กระทงสามารถทำเป็นเครื่องใช้ในพิธีสำคัญได้อีกด้วย

謙光 : 坤賽...拿出一個金托盤，...拿出香燭，...又吩咐葩去找些蕉葉來。

...“噢！不是要把珀怡獻給主子嗎，不做個花籃兒怎麼行？”(25)

Qiān Guāng : คุณสายหยิบถาดทองออกมาใบหนึ่ง หยิบรูปเทียน และกำขั้วผาดให้ไปหาใบตองมา

... 'อ้าว ไม่ใช่จะให้พลอยถวายตัวต่อเสด็จหรือ ไม่ทำตะกร้าดอกไม้ได้อย่างไร'

เครื่องประกอบพิธีถวายตัวต่อเจ้านายตามประเพณีไทยประกอบด้วย พานทองสำหรับตั้งรูปเทียนแพ กระทงใบตองสำหรับใส่ดอกไม้ ซึ่งมีการพับจีบใบตองใช้ไม้กลัดเชื่อมต่อเข้าด้วยกันเป็นกระทงเล็กๆ แล้วใส่ดอกไม้ เช่น ดอกจำปา ลงในกระทง จากนั้นเอาใบตองมาตัดเย็บเป็นกรวยครอบให้เรียบร้อย (ศศิวิมล สันติราชฎีกัคดี, 2539: 97)

กระทงดอกไม้ที่ใช้ในพิธีถวายตัวต่อเจ้านายตามประเพณีไทยเป็นสิ่งที่ไม่มีในวัฒนธรรมจีน ผู้แปลจึงตีความต่างกันออกไป Fáng Yīng แปลว่า 水燈 shuǐdēng ที่มีความหมายตามตัวอักษรว่า โคมไฟลอยน้ำ พร้อมให้เชิงอรรถอธิบายว่าเป็นกระทงแบบที่ใช้ในประเพณีลอยกระทง ส่วน QiānGuāng แปลโดยใช้คำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกับต้นฉบับว่า 花籃兒 huālánr ซึ่งความหมายตามตัวอักษร คือ กระเช้า/ตะกร้าดอกไม้

พจนานุกรมฯ ให้ความหมายของ'กระทง' ที่หมายถึงภาชนะว่า 'น.ภาชนะเย็บด้วยใบตองหรือใบไม้เป็นต้น ยกขอบสูงสำหรับใส่ของ, ถ้าเสริมขอบปากเป็นรูปกรวยเล็กๆโดยรอบ เรียกว่ากระทงเจิม, ภาชนะที่ทำขึ้นสำหรับลอยน้ำในประเพณีลอยกระทง' จากเนื้อเรื่องซึ่งกล่าวถึงกรรมวิธีที่คุณสายเย็บกระทงแล้ว จะเห็นได้ว่ากระทงที่คุณสายทำนั้นน่าจะเรียกว่า กระทงเจิม มีใช้กระทงสำหรับประเพณีลอยกระทงตามที่ Fáng Yīng เข้าใจ

ตัวอย่างที่ 2 สิ่งก่อสร้างในวัง (1)

ต้นฉบับ : ครั้นถามว่าตึกยาวนั้นเรียกว่าอะไร แม่ก็ตอบสั้นๆว่า 'แถวเต็ง' (17)

房英 : 禁不住問媽媽這樓房叫什麼名字，媽媽簡短地回說：“掖庭*。” (20)

* 掖庭：中國封建時代皇帝宮中的旁舍，供后宮嬪妃居住，《漢書》：“婕妤以下皆居掖庭。”秦王宮中的這一地方跟《漢書》中的掖庭近似，故用此名。

Fáng Yīng : อดไม่ได้ที่จะถามแม่ว่าตึกนี้เรียกว่าอะไร แม่ตอบสั้นๆว่า'เยถึง*'

* เยถึง(yèting): ที่พักอาศัยในวังหลวงของจีนสมัยศักดินา ให้เจ้าจอมฝ่ายในอยู่ หนังสือ *Hànshū*¹: "ตำแหน่งสนมลงไปล้วนพำนักใน yèting" สถานที่นี้ในวังหลวงของไทยใกล้เคียงกับ yèting ที่กล่าวใน *Hànshū* จึงใช้ชื่อนี้

謙光 : 她好奇地問這長長的樓是什麼，嫵彩只簡單地告訴她叫長樓。 (21)

Qiān Guāng : เขา(พลอย)ถามอย่างใครรู้ว่าตึกยาวๆนี่คืออะไร แม่แถมบอกเพียงง่ายๆว่าเรียกตึกยาว

อุทุมพร(2515: 207)เล่าที่มาของการเรียก'แถวเต็ง'ไว้ว่าเป็น เรือนแถวยาวอันเป็นส่วนหนึ่งในประเภทเรือนหลวง เรียกตามศัพท์เคยชินของพวกชาววังสมัยรัชกาลที่ 4-5 ว่า'แถวเต็ง' สันนิษฐานว่าเดิมคงจะมาจากพวกจีนช่างก่อสร้างเป็นผู้เริ่มเรียกขึ้นก่อนตามลักษณะเรือนสองชั้นที่ในภาษาจีนมักเรียกว่า'เล่าเต็ง' ครั้นชาววังเข้าอยู่กันแล้วไม่รู้จะเอ่ยอ้างเรียกชื่ออาคารที่ตนอยู่นี้ว่าอะไร เพราะมิใช่เป็นตำแหน่งเจ้านายพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง หากเป็นแต่ที่อยู่ของพวกตนที่ไม่ได้ตั้งชื่อ ชะรอยใครคนหนึ่งคงจะเรียกตามศัพท์ภาษาจีนเพื่อความสะดวกที่จะเรียกจะจำง่ายว่า'แถวเต็ง'ขึ้นก่อน แล้วก็เลยเรียกตามกันเรื่อยมา

Fáng Yīng แปลคำ 'แถวเต็ง' เป็นชื่อเฉพาะเหมือนบริบทต้นฉบับว่า 掖庭 yèting จึงต้องเพิ่มเชิงอรรถอธิบาย ส่วนฉบับของ Qiān Guāng เป็นการแปลโดยใช้วลีบอกลักษณะว่า 長樓 chánglóu ตึกยาว

ตัวอย่างที่ 3 สิ่งก่อสร้างในวัง (2)

ต้นฉบับ : พลอยหันมาดูหน้าช้อยอย่างสงสัย เพราะกระซิบบอกแม่เรื่องหนึ่ง แต่แม่กลับให้ช้อยพาไปอุโมงค์ ...

¹ ยันซู (*Hànshū*) คือ หนังสือประวัติศาสตร์ของฮั่น (漢 *Hàn* 206 ปีก่อนค.ศ.-ค.ศ.220)

'แล้วทำไมต้องไปอุโมงค์' 'ก็ถ้าไม่ไปอุโมงค์จะไปทุ่งที่ไหนกันล่ะ' ...

จนในที่สุด ถึงสิ่งก่อสร้างอันหนึ่ง ก่ออิฐถือปูนเป็นทางยาวพุ่งออกมาจากกำแพง
วังชั้นในลักษณะนั้นเป็นอุโมงค์จริงๆอย่างที่เรียก (38-39)

房英：帕洛伊轉身迷惑地瞧了曹伊。自己悄悄告訴媽媽的事，媽媽反而大聲宣揚開來，叫曹伊帶她去廁所。...

"...但爲什麼必須去廁所呢?" "如果不去廁所，到哪兒大便呢?" ...

終於到了廁所。它是一條長長的從內宮牆下砌成的路，這條路的特點有點象 '隧道'。 (42-43)

Fáng Yīng: พลอยหันมองซ้อยอย่างสงสัย เรื่องที่ตนบอกแม่เบาๆนั้น แม่กลับประกาศเสียงดังออกมา เรียกซ้อยให้พาเขา(พลอย)ไปสุขา ...

'...แต่ทำไมต้องไปสุขาล่ะ' 'ถ้าไม่ไปสุขา จะไปอุจจาระที่ไหนล่ะ'...

ในที่สุดก็ถึงสุขา มันเป็นทางยาวสายหนึ่งที่ออิฐจากตีนกำแพง ลักษณะพิเศษของทางนี้คล้ายๆกับ 'อุโมงค์'

謙光：珀怡不解地看了巧娥一眼，心想告訴母親的明明是要上廁所，怎麼卻叫巧娥領著去地道呢？...

"解手到地道去干什么啊?" "不去地道去哪兒解手呀?" ...

最後，她們來到一個建築物跟前。這個建築物是用磚和白灰砌成的，從內皇城牆上伸展出來，長長的，看上去可真像個地道，... (41-42)

Qiān Guāng: พลอยมองซ้อยอย่างไม่เข้าใจ คิดในใจว่าที่บอกแม่ไปนั้นชัดๆว่าจะเข้าห้องส้วม ทำไมกลับเรียกให้ซ้อยพาไปอุโมงค์เล่า...

'ปลดทุกข์จะไปอุโมงค์ทำไมล่ะ' 'ไม่ไปอุโมงค์แล้วจะไปไหนปลดทุกข์ล่ะ'...

ในที่สุด พวกเขามาถึงสิ่งก่อสร้างแห่งหนึ่งตรงหน้า สิ่งก่อสร้างนี้ก่อขึ้นโดยใช้อิฐและปูนขาวต่อออกมาจากกำแพงวังชั้นใน ลักษณะยาว ดูแล้วเหมือนอุโมงค์จริงๆ...

'อุโมงค์' ในที่นี้หมายถึง สถานที่ถ่ายทุกข์ของหญิงชาววัง เนื่องจากในสมัยนั้นไม่มีสุขาหรือห้องส้วมเป็นกิจจะลักษณะเช่นปัจจุบัน Fáng Yīng แปลคำอุโมงค์โดยตีความจากบริบทว่า 廁所 césuǒ ที่แปลว่า ห้องสุขา ทำให้ต่างจากสารของต้นฉบับที่สื่อว่า พลอยไม่เข้าใจว่าอุโมงค์หมายถึงอะไร กลายเป็น พลอยไม่เข้าใจว่าสุขามีหมายถึงอะไร ในตอนท้ายจึงค่อยบรรยายลักษณะตามต้นฉบับว่าสุขานั้นเหมือนอุโมงค์ 隧道 suǐdào ส่วน Qiān Guāng แปลตรงตัวว่า 地道 didào อุโมงค์ มาตั้งแต่แรก

ตัวอย่างที่ 4 การไหว้ครู

ต้นฉบับ : เจ้าคุณพ่อ...ยกไม้ระนาดทั้งสองคู่ขึ้นจับเพียงหน้าผาก สองมือประนมระลึกถึงคุณครูอยู่ครู่หนึ่งแล้วเริ่มตี (112)

房英：爸爸...把一對木槌舉到額前，雙手合十向樂師致敬，樂師點頭後，爸爸稍一凝神便敲了起來。 (118)

Fáng Yīng : พ่อ...หยิบไม้ระนาดคู่หนึ่งยกขึ้นที่หน้าผาก สองมือพนมทำความเคารพครูดนตรี หลังจากครูดนตรีพยักหน้า พ่อก็รวบรวมนสมาธิครู่หนึ่งแล้วเริ่มตี

謙光：昭坤...雙手合十將音槌舉到額前拜過業師*，便演奏起來。(108)

*泰國禮俗，凡音樂、舞蹈、武術等表演技藝，表演前雙手合十望空祝告業師助己表演成功。表演完畢，亦望空拜謝業師。

: เจ้าคุณ...พนมมือยกไม้ระนาดขึ้นที่หน้าผากไหว้ครูผู้ให้วิชา* แล้วจึงเริ่มบรรเลง

*ธรรมเนียมไทย โดยทั่วไปในการแสดงศิลปะด้านดนตรี ระบุว่า ศิลปะการบ้องกัณฑ์ ก่อนแสดง จะมีการยกมือไหว้ในอากาศขอให้ครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาช่วยเหลือให้ตนแสดงได้สำเร็จ พอแสดงเสร็จ ก็ไหว้ขอบคุณครูอีกครั้ง

การไหว้ครูก่อนเริ่มการแสดงใดๆเป็นค่านิยมของคนไทย ในที่นี้ผู้แปลมีความรู้ด้านเนื้อหาทางวัฒนธรรมไทยแตกต่างกันจึงแปลออกมาไม่ตรงกัน โดย Fáng Yīng เข้าใจว่าเจ้าคุณพ่อทำความเคารพครูดนตรีที่อยู่ในสถานที่นั้นด้วย จึงแปลโดยแทรกคำอธิบายเพิ่มเติมในดับทว่า "หลังจากครูดนตรีพยักหน้า..." ส่วน Qiān Guāng ให้คำอธิบายเพิ่มเติมในรูปเชิงอรรถ ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกว่าแก่ผู้อ่าน

ตัวอย่างที่ 5 การเล่นหอยในสังคมไทย

ต้นฉบับ : "เมื่อคืนพิศฝันดีดี เห็นนกกระยางบินมาตั้งฝูง วันนี้ต้องแทงหอยให้เต็มภิกษาทีเดียว"

"แทงตัวอะไรพิศ" ซ้อยถามอย่างสนใจ

"แทง ป กังสือ ซี้คุณซ้อย" พิศตอบอย่างแน่ใจ

"ไฮ้ ฝันเห็นนกกระยางทำไมไปแทง ป กังสือ ละพิศ" คุณเซซซึก

"กึ่งนกกระยางมันกินปลาเน้เจ้าค่า" นางพิศตอบอย่างปราศจากสงสัย "ปลา ก็ ป กังสือซี้เจ้าค่า" (164)

房英：“昨兒晚上我做了個美夢，看到了白鷺成群飛來。今天要壓寶，

准得頭彩！”

“壓什麼寶，匹特？” 曹伊關心地問。

“壓魚呀，昆曹伊！” 匹特滿有把握地說。

“噯，你夢見了白鷺，爲什麼要壓魚呀？” 翠伊疑惑不解地問道。

“就因爲白鷺喜歡吃魚呀！” 匹特豪不懷疑地解釋。(171-2)

Fáng Yīng: 'คืนวานฉันฝันดี เห็นฝูงนกกระสาสีขาวบินมา วันนี้จะลงพนัน ต้องชนะแน่'

'ลงอะไร พิค' ซ้อยถามอย่างใสใจ

'ลงปลาเจ้าคะ คุณซ้อย' พิคพูดอย่างมั่นใจเต็มที่

'ใช่ แกฝันเห็นนกกระสาขาว ทำไมลงปลาล่ะ' เซยถามอย่างสงสัย

'ก็เพราะนกกระสาขาวชอบกินปลาที่เจ้าคะ' พิคอธิบายอย่างไม่สงสัยเลย

謙光：“昨晚兒奴才做了個好夢，夢見一大群鷺鷥，今兒可要睹它一會*。”

“押哪一門呀，毘？” 巧娥感興趣地問。

“當然是‘包’門了，坤巧娥。” 僕毘胸有成竹地回答。

“爲什夢見鷺鷥就押‘包’門呢，毘？” 巧娥又問。

“鷺鷥不是吃魚嗎，” 僕毘很有把握地解釋著，“‘魚’這個詞兒的第一個字母不是念‘包’嗎，當然就得押‘包’門啦。” (155)

* 由中國傳入的花會²，賭法略有變化。

Qiān Guāng: 'คืนวานบ่าวฝันดี เห็นนกกระสาสีขาวฝูงใหญ่ วันนี้ต้องเล่นหอย*สักตา'

'เล่นของอะไร พิค' ซ้อยถามอย่างสนใจ

'แน่นอนต้องของเป่าเจ้าคะ คุณซ้อย' พิคพูดอย่างค้ำจนแล้ว

'ทำไมฝันเห็นนกกระสา ก็เล่นของเป่า' ล่ะ' ซ้อยถามอีก

'นกกระสาขาวไม่ใช่กินปลาหรือ' พิคอธิบายอย่างมั่นใจมาก 'พยัญชนะ

ตัวแรกของคำว่าปลา ไม่ใช่อ่าน เป่า หรือ แน่นอนก็ต้องเล่นของ เป่า' ล่ะ'

* การพนันที่รับเข้ามาจากจีน วิธีพนันเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

ประยูทธ สิทธิพันธ์(2526: 341)กล่าวถึงที่มาของการเล่นหอยในสังคมไทยว่า หอยเกิดขึ้นในเมืองจีนก่อน ราวพ.ศ.2364-2378 เมื่อเกิดขึ้นแล้วชิวเวลาไม่นานก็แพร่หลายเข้ามาในเมืองไทย จีนเรียกการพนันชนิดนี้ว่า 'ฮวยหอย' เมื่อเอาหอยเข้ามาเล่นในเมืองไทยเรียกกันว่า หอย ก.ข. เพราะใช้อักษรไทยเป็นตัวหอย คนไทยที่เล่นหอยมักเรียกตัวหอยด้วยชื่อตัวอักษรไทยควบกับชื่อ

² 花會 huāhuì การพนัน ซึ่งภาษาไทยยืมมาใช้เรียกทับศัพท์ว่า หวย

คนที่เป็นตัวหอยภาษาจีน เช่น ก.สามหอย ข.งวยไป ส.สะไฮ้...

ฉบับแปลของ Fáng Yīng เรียกการพนันนี้ว่า 壓寶 yābǎo หมายถึง การเล่นพนันชนิดหนึ่ง ผู้เล่นจะต้องทายทางที่ลูกเต๋าจะออก แล้วจึงวางเดิมพันลงไป และแปล 'ป กังสี่' ว่า 魚 yú ปลา ซึ่งเป็นการปรับบทแปล โดยไม่แปลในบริบทเกี่ยวกับพยานุเคราะห์ไทย ส่วน Qiān Guāng ใช้คำว่า 會 huì ที่คนไทยถอดเสียงว่า หวย แล้วอธิบายในเชิงอรรถว่าหมายถึงการพนันชนิดหนึ่งของจีน และแปล 'ป กังสี่' ว่า '包門' 'bāo' mén (ความหมายตามตัวอักษรคือ ประตู'เปา') ซึ่งเป็นการแปลถอดเสียงพยานุเคราะห์ ป ว่า bāo แล้วแทรกคำอธิบายเพิ่มเติมในฉบับ

ตัวอย่างที่ 6 การเล่นเพื่อน

ต้นฉบับ : ในบทกวีของชาวจีน คำว่า 'เพื่อน' ไม่มีปรากฏ ถ้าจะต้องบอกให้ชัดว่าเพื่อนอะไร เป็นต้นว่า เพื่อนเล่น เพื่อนคุย ถ้าบอกว่าใครเป็น 'เพื่อน' กับใครๆ เป็นเหตุฉะนั้น พลอยกับซ้อยจึงเป็น 'คนรู้จักชอบพอกันมาแต่เด็กๆ' ไม่ยอมพูดว่าเป็นเพื่อนกันเป็นอันขาด (133)

房英 : - (140)

Fáng Yīng : ไม่แปล

謙光 : ใน宮人的詞典裡，沒有“朋友”這個詞。如要用這個詞，就一定得加上限制性定語，說清楚是什麼朋友，如一塊兒玩耍的朋友、說說聊聊的朋友，等等，如果只籠統地說誰和誰是“朋友”*，那就要惹出是非來。所以珀怡說她和巧娥“從小就在一起長大”，絕不肯說兩人是“朋友”。 (125)

* 在宮人中是同性戀的隱語。

Qiān Guāng : ในพจนานุกรมของชาวจีน ไม่มีคำว่า 'เพื่อน' หากจะใช้คำนี้ก็จะต้องเพิ่มคำขยาย พูดให้ชัดเจนว่าเป็นเพื่อนอะไร เช่น เพื่อนเล่นกัน เพื่อนพูดคุยกัน เป็นต้น หากพูดกว้างๆ ว่าใครกับใครเป็นเพื่อน*กัน นั้นอาจก่อความลำบาก ดังนั้นพลอยจึงพูดว่าเขากับซ้อย 'โตมาด้วยกันตั้งแต่เล็ก' ไม่ยอมพูดว่าสองคนเป็นเพื่อนกันเด็ดขาด

* ในหมู่ชาวจีนเป็นคำพูดมีนัยหมายถึงการรักร่วมเพศ

ข้อความนี้บรรยายปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของชาวจีนฝ่ายใน โดย Qiān Guāng แปลคำ 'เพื่อน' ตรงตัวว่า 朋友 péngyou พร้อมอธิบายในเชิงอรรถ ส่วน Fáng Yīng ไม่ได้แปล ซึ่งการไม่แปลเนื้อหาล้วนนี้ ทำให้บทแปลที่มีคำว่า 'เพื่อน' ในความหมายนี้ในเนื้อเรื่องส่วนอื่นที่

ตามมานั้นมีความแตกต่างจากต้นฉบับ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ : "...แม่เนียนกับแม่น้อย เขาเคยอยู่ตำหนักท่านองค์ใหญ่ เป็นเพื่อนของฉันทั้งสองคน"

"แน่! คุณอาพูดซี!" ซ้อยร้องดังลั่น

"โอ๊ย!" คุณสายร้องขึ้นตาม "ไม่ใช่เพื่อนยังงั้นหรือ" ยายบ้า! เพื่อนชอบพอกันเคยกันต่างหาก เอาอะไรมาพูดไม่รู้!" (248)

房英 : "...麥念和麥努過去都在正宮，是我的朋友。"

"噢！原來是姑媽的朋友！" 曹伊大聲嚷道。

"啊！" 賽伊也大聲嚷起來，"怎麼，不是我的朋友嗎？ 瘋丫頭，是不是親如手足的朋友，是另一碼事，你噢什麼？" (256)

Fáng Yīng : "...แม่เนียนกับแม่น้อยเมื่อก่อนต่างอยู่ที่ตำหนักหน้า เป็นเพื่อนของฉัน"

"อ้อ ที่แท้เป็นเพื่อนคุณอา" ซ้อยร้องเสียงดัง

"อะ" สายก็ร้องเสียงดังขึ้นมา "ทำไม ไม่ใช่เพื่อนฉันหรือ เด็กบ้า เป็นเพื่อนสนิทกันหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เธออ้ออะไร"

謙光 : "...嫚年嫚瑞我也熟，她們在宮裡待過，都是我的朋友。"

"哟！聽姑媽說的什麼呀！" 巧娥叫起來。

"不是那種‘朋友’，瘋子！" 坤賽也喊起來。 "就是挺熟悉的 friend，你瞎嚷嚷些什麼呀！" (230)

Qiān Guāng : "...แม่เนียนแม่น้อยฉันก็คุ้นเคย พวกเขาเคยอยู่ในวัง ต่างเป็นเพื่อนของฉัน"

"โอ ฟังที่คุณอาพูดนะอะไรนะ" ซ้อยร้องขึ้นมา

"ไม่ใช่เพื่อนแบบนั้น ยายบ้า" คุณสายก็ร้องขึ้นมา "เป็นเพื่อนที่คุ้นเคยกันมาก เธออะอะอะไรกันยะ"

เหตุการณ์ในเรื่อง ซ้อยต้องการเข้าหาคุณสายด้วยการเล่นคำว่า 'เพื่อน' ที่มีความหมายแฝงดังที่เคยกล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ ฉบับของ Qiān Guāng แปลตามต้นฉบับได้ว่า 'ไม่ใช่เพื่อนอย่างนั้น' โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมอีก แต่ในฉบับของ Fáng Yīng ผู้อ่านไม่ได้รับทราบความหมายแฝงดังกล่าวมาก่อนเพราะผู้แปลไม่ได้แปลความตอนนั้น ทำให้การแปลในบริบทที่เกี่ยวข้องกับคำว่า 'เพื่อน' ในตัวอย่างนี้พลอยแตกต่างจากสารในต้นฉบับไปด้วย

4.3 หมวดวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของสังคมไทย การแปลนั้น นอกจากจะคำนึงถึงความหมายแล้ว ยังต้องพิจารณาตีความจากบริบทแวดล้อมอีกด้วย ในที่นี้ ได้แบ่งลักษณะการใช้ภาษาไทยเป็นสองหัวข้อ คือ คำเรียก คำนาม คำราชาศัพท์ และสำนวนความเปรียบ

4.3.1 คำเรียก คำนาม และคำราชาศัพท์

ตัวอย่างที่ 1 คำเรียก (1)

ต้นฉบับ : "พลอย ฉันดีใจเหลือเกินที่เจ้าคุณพ่อของพลอยท่านมาวันนี้"

"คุณพ่อของซ้อยก็น่ารักมากเหมือนกัน ..."

(114)

房英 : "帕洛伊，我真高興你爸爸參加了這一儀式。"

"你爸爸也挺棒，..."

(120)

Fáng Yīng : "พลอย ฉันดีใจจริงๆที่คุณพ่อเธอร่วมพิธีนี้"

"คุณพ่อของเธอก็ยอดมาก ..."

謙光 : "珀怡，沒想到今天昭坤也來了，我真高興。"

"你爸爸也挺好的，..."

(109-110)

Qiān Guāng : "พลอย คิดไม่ถึงว่าวันนี้เจ้าคุณก็มา ฉันดีใจจริงๆ"

"คุณพ่อของเธอก็ดีมาก ..."

คำว่า 'เจ้าคุณพ่อ' ผู้แปลทั้งสองแปลต่างกัน โดย Fáng Yīng ใช้คำว่า 爸爸 bàba ซึ่งแปลว่า พ่อ ส่วน Qiān Guāng แปลถอดเสียงว่า 昭坤 zhāokūn 'เจ้าคุณ' แสดงให้เห็นว่าผู้แปลทั้งสองตีความต่างกัน คือ Qiān Guāng ให้ความสำคัญกับสถานะทางสังคมของบุคคล เห็นว่าควรได้รับความเคารพยกย่อง แม้จากสมาชิกในครอบครัวเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากคำที่บุตรเรียกบิดาโดยมีคำว่า 'เจ้าคุณ' นำหน้า ส่วน Fáng Yīng นั้นแปลโดยให้ความสำคัญที่ความหมายหลักของคำ คือ 'พ่อ'

ตัวอย่างที่ 2 คำเรียก (2)

ต้นฉบับ : "เจ้าคุณพ่อให้เข้ามาเรียนคุณว่า ถ้าคุณว่างวันไหนขอเชิญไปพบ ท่านมีธุระจะปรึกษาด้วย ..."

"ท่านมีธุระอะไรหรือ" คุณสายถาม

"เห็นท่านว่า ท่านมีเรื่องปรึกษาคุณ..."

(282)

房英：“阿爸讓我來稟告阿姨，如哪天有空，就請你去會一會，您有事跟你商量。”

“您有什麼事要跟我商量呢？”賽伊疑惑不解地問。

“您只是說有事相商。”

(289)

Fáng Yīng: "คุณพ่อให้ฉันมาเรียนคุณน้าว่า ถ้าวันไหนว่าง ก็ขอเชิญคุณไปพบหน่อย
ท่านมีเรื่องปรึกษากับคุณ ..."

"ท่านมีเรื่องอะไรจะปรึกษากับฉันหรือ" สายถามอย่างสงสัย

"ท่านพูดเพียงว่ามีเรื่องหารือ ..."

謙光：“昭坤讓我來問問您，看您什麼時候方便，想請您到我家去一趟，昭坤有事要和您商量。”

“昭坤有什麼事呀？”坤賽問。

“昭坤只說有事要商量，...”

(259-260)

Qiān Guāng: "เจ้าคุณให้ฉันมาถามคุณ ดูว่าคุณสะดวกเมื่อไร จะเชิญคุณไปบ้านสัก
ครั้ง เจ้าคุณมีเรื่องจะปรึกษากับคุณ ..."

"เจ้าคุณมีเรื่องอะไรหรือ" คุณสายถาม

"เจ้าคุณพูดเพียงว่ามีเรื่องจะปรึกษา ..."

บทสนทนาระหว่างคุณเซย์กับคุณสาย คุณเซย์เรียกคุณสายว่า'คุณ'เพื่อแสดงความเคารพ
Fáng Yīng ใช้คำว่า你 nǐ ส่วน Qiān Guāng ใช้คำว่า 您 nín ทั้งสองคำเป็นสรรพนาม
บุรุษที่ 2 แต่คำ 您 ใช้ในความหมายที่ยกย่องหรือเคารพกว่า 你

นอกจากนี้สรรพนามบุรุษที่ 3 'ท่าน' อันหมายถึง เจ้าคุณพ่อของพลอย ฉบับแปลทั้งสอง
แปลต่างกัน Fáng Yīng แปลว่า 您 tān ซึ่งในบริบทก่อนหน้านี้เคยอธิบายในเชิงอรรถว่า
您：第三人稱的尊稱，在泰語中您的讀音與意義跟漢語中的“您”相近
(Fáng Yīng: 4) การเรียกอย่างเคารพของสรรพนามบุรุษที่ 3 การออกเสียงและความหมายของ
คำว่า 您 tān ในภาษาจีนใกล้เคียงกับคำ ท่าน ในภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ในจุดนี้ Qiān Guāng
แปลโดยใช้คำ 昭坤 zhāokūn เหมือนกับเวลาที่บุตรพูดถึงบิดาของตน

ตัวอย่างที่ 3 คำเรียก (3)

ต้นฉบับ : เสด็จประทับอยู่ในวังหลวง

(6)

房英：貴妃住在王宮中。(8)

Fáng Yīng : เจ้าจอมอยู่ในวังหลวง

謙光：長公主住在皇宮裡，... (9)

Qiān Guāng : เสด็จอยู่ในวังหลวง

'เสด็จ' หมายถึง ยศที่ชาววังเรียกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ 'พระเจ้าบรมวงศ์เธอ' ใช้สำหรับ พระราชโอรส พระราชธิดาในพระเจ้าแผ่นดินรัชกาลที่ 4 (ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี, 2539 : 170) นอกจากนี้ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช(2534: 176) ได้อธิบายในพิเคราะห์คึกฤทธิ์พินิจสี่แผ่นดินไว้ว่า 'เจ้านายองค์ที่ข้าหลวงเรียกว่าเสด็จนั้น จะต้องเป็นพระเจ้าลูกเธอของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง เรียกกันในตำหนักเฉพาะหมู่คุณข้าหลวงและคนใช้ที่อยู่ในตำหนัก...เสด็จในเรื่องสี่แผ่นดินนั้น ถ้าจะเรียกพระยศในปัจจุบันก็ต้องเรียกว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น 4 คือ ทรงเป็นพระเจ้าลูกเธอหรือพระราชธิดาในพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4..'

Fáng Yīng ใช้คำว่า 貴妃 guǐfei แปลว่า เจ้าจอมหรือสนมเอก ซึ่งไม่ตรงกับต้นฉบับ³ เพราะเสด็จในเรื่องสี่แผ่นดินมิใช่สนมของพระเจ้าแผ่นดิน ส่วน Qiān Guāng ใช้คำว่า 長公主 zhǎnggōngzhǔ แปลตามตัวอักษรว่า เจ้าหญิงที่มีศักดิ์อาวุโส ใช้ในความที่หมายถึง พระบรมวงศานุวงศ์รุ่นเดียวกับรัชกาลที่ 5

ตัวอย่างที่ 4 คำนาม (1)

ต้นฉบับ : แม่เคยร้องไห้ปรับทุกข์กับพลอยว่า เจ้าคุณพ่อท่านเลี้ยงแม่เป็นบ่าวหรือเป็นคนอาศัย แม่ไม่มีสิทธิ์อะไรในบ้านนี้ (4)

房英：媽媽向帕洛伊哭著說：你爸爸娶我是當作奴僕還是當作可靠的人？媽媽在家裡一點權力都沒有，... (7)

Fáng Yīng : แม่ร้องไห้พรั่งพุดกับพลอยว่า 'พ่อเจ้าแต่งแม่มาเป็นคนใช้หรือว่าเป็นคนที่เชื่อถือได้กันแน่' ในบ้านแม่ไม่มีสิทธิ์แม้แต่หน่อย

謙光：母親曾經傷心地哭訴過，說昭坤把她看做一個下人，一個食客，她在這個家庭裡沒有一點兒權利。(8)

Qiān Guāng : แม่เคยร้องไห้อย่างทุกข์ใจพุดว่า เจ้าคุณมองแม่เป็นคนใช้ เป็นคนอาศัย

³ ในตัวอย่างอื่นที่ต้นฉบับมีคำว่า 'เสด็จ' การแปลสำนวนจีนทั้งสองฉบับเป็นภาษาไทยจะใช้คำว่า 'เสด็จ' เหมือนต้นฉบับ

คนหนึ่ง ในครอบครัวนี้แม่ไม่มีสิทธิ์แม่แต่น้อย

คำว่า 'คนอาศัย' หมายถึง คนที่อยู่ในบ้านมิใช่ในฐานะเจ้าบ้าน Fáng Yīng ใช้คำว่า 可靠的人 kěkào de rén แปลว่า คนที่เชื่อถือได้ ผู้แปลตีความหมายคำว่า 'คนอาศัย' เป็น 'คนที่พึ่งพาอาศัยได้' ทำให้ทแปลต่างจากต้นฉบับ ส่วน Qiān Guāng แปลคำนี้ว่า 食客 shíkè ซึ่งหมายถึง 'ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านของขุนนางสมัยก่อน ช่วยวางแผนและวิ่งเต้นเป็น ธุระแก่เจ้าของบ้าน' เป็นการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 5 คำนาม (2)

ต้นฉบับ : ...หญิงเหล่านั้นมีหน้าที่เฝ้าประตูวัง และหน้าที่อื่นๆอีกมากมายหลายอย่างในวัง เป็นข้าราชการอยู่กรมโขน ชาววังทั่วไปเรียกกันว่า โขน (13)

房英 : ... 這些宮女是門衛。她們除了守衛外，還膽負宮中其他一些雜務，所以她們都屬於女侍從廳。一般宮女都稱她們為女侍從。 (17)

Fáng Yīng : ชาววังหญิงเหล่านี้เป็นยามเฝ้าประตู พวกเขาออกจากเฝ้ายามแล้ว ยังรับผิดชอบหน้าที่อื่นๆในวังด้วย ดังนั้นพวกเขาต้องสังกัดกรมองครักษ์หญิง โดยทั่วไปชาววังเรียกพวกเขาว่าองครักษ์หญิง

謙光 : ... 這些人都是閹寺房的門衛，她們的職責除了看守宮門，還要負責宮內許多其它勤雜事務。宮里人都叫她們閹寺。 (17)

Qiān Guāng : คนเหล่านี้เป็นยามเฝ้าประตูของหน่วยเฝ้าประตู ภารกิจของพวกเขาออกจากเฝ้าประตูแล้ว ยังต้องรับผิดชอบหน้าที่ในวังอื่นๆอีกมาก คนในวังต่างเรียกพวกเขาว่าเจ้าพนักงานเฝ้าประตู

'โขน' พจนานุกรมฯให้ความหมายไว้ว่า 'น.หญิงนายประตูซึ่งรับราชการอยู่ในพระราชวัง มีหน้าที่คล้ายตำรวจ' Fáng Yīng ใช้คำว่า 女侍從 nǚshìcóng แปลว่า องครักษ์(ของ กษัตริย์) หรือผู้คอยรับใช้ที่เป็นหญิง(ของขุนนาง) เป็นการแปลโดยใช้คำใกล้เคียงกับต้นฉบับ ในบทแปลของ Qiān Guāng ใช้คำว่า 閹寺 hūnsì หมายถึง ข้าราชการเฝ้าประตู เป็นการแปลโดยตีความจากสิ่งที่เป็นหน้าที่หลักของโขนคือ เฝ้าประตูวัง

ตัวอย่างที่ 6 คำนาม (3)

ต้นฉบับ: การตั้งสมเด็จพระที่บนเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งทำให้ทุกคนต้องเรียกตามพระนามใหม่ว่า 'สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี' ... และได้ทรงเฉลิมพระราชนิพนธ์ว่า 'สมเด็จพระบรมราชินี

นาง'

(154)

房英：讓王后陛下——當時人們用新名稱稱呼為“攝政王”——攝政這一事...。...敕封王后為“王后陛下”*。

(161)

* 陛下，一般只限於對國王的敬稱。對王后、太子等稱殿下。這兒稱陛下是王后攝政的緣故。

Fáng Yīng: การที่ให้สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งตอนนั้นผู้คนเรียกด้วยพระนามใหม่ ว่า 'สมเด็จพระสำเร็จราชการ' สำเร็จราชการแทนนั้น ...มีพระราชโองการแต่งตั้งสมเด็จพระราชินี เป็น 'สมเด็จพระบรมราชินีนาถ'

* bixià โดยทั่วไปเป็นการเรียกอย่างเคารพต่อพระมหากษัตริย์เท่านั้น สำหรับพระราชินีและมกุฎราชกุมารใช้คำว่า diànxìà ในที่นี้เรียก bixià เพราะสมเด็จพระราชินีเป็นผู้สำเร็จราชการ

謙光：如今皇上已經冊封皇后為“皇后陛下”，并賜封號“麗仁*皇后”，...，將由這位女主執掌乾坤。

(146)

* 英語 regent，意為攝政者，泰國人讀作“麗仁”。

Qiān Guāng: เวลาที่พระเจ้าอยู่หัวได้แต่งตั้งสมเด็จพระราชินีเป็น'สมเด็จพระบรมราชินีนาถ' พร้อมพระราชทานพระนามว่า'สมเด็จพระราชินีรีเยินต์'* ... ให้เจ้านายผู้หญิงพระองค์นี้ ทรงควบคุมบ้านเมือง

* ภาษาอังกฤษ regent หมายถึงผู้สำเร็จราชการ คนไทยอ่านว่า lirin

คำว่ารีเยินต์ เป็นคำทับศัพท์จากภาษาอังกฤษ regent ซึ่งแปลว่าผู้สำเร็จราชการ Fáng Yīng แปลโดยถอดความคำนี้ว่า 攝政王 shèzhèngwáng กษัตริย์ผู้สำเร็จราชการ ส่วน Qiān Guāng แปลแบบถอดเสียงคำนี้ว่า 麗仁皇后 lirin huánghòu สมเด็จพระราชินีรีเยินต์

ส่วนพระอัคริยยศ'สมเด็จพระบรมราชินีนาถ' ทั้งสองฉบับแปลเหมือนกันคือ 王后陛下 wánghòu bixià และ 皇后陛下 huánghóu bixià ซึ่งดูรายละเอียดคำว่า bixià ได้จากเชิงอรรถของ Fáng Yīng

ตัวอย่างที่ 7 คำนาม (4)

ต้นฉบับ: เมื่อแก้มออกดอกก็ปรากฏว่าในนั้นมีแพรเลียนผืนหนึ่ง เนื้อดีและขนาดใหญ่พอทำ แพรเปลาะหม่นนอนได้

房英：打開一看，包裹有一塊上等質地的光滑的素綢，而且大得足以做一件睡衣。

(134)

Fáng Yīng : เมื่อเปิดออกดู ในห่อมีแพรเนียนเนื้อดีหนึ่งผืน ทั้งยังใหญ่พอจะทำชุดนอน ได้หนึ่งชุด

謙光 : 打開紙包一看，裏面是一大塊質地很好的綢子，正好可以縫成一條兩幅的被子。 (120)

Qiān Guāng : เมื่อเปิดห่อกระดาษออกดู ข้างในคือผ้าแพรเนื้อดีมากผืนใหญ่หนึ่งผืน สามารถทำผ้าห่มที่เย็บหน้ากว้างของผ้าสองชิ้นต่อกันได้หนึ่งผืนพอดี

แพรเปลาะห่มนอน หมายถึง ผ้าแพรที่เย็บริมติดกันใช้เป็นผ้าห่ม จากบทแปลภาษาจีน จะเห็นว่า Fáng Yīng เข้าใจความหมายของคำนี้คลาดเคลื่อน จึงถ่ายทอดออกมาได้ไม่ตรงกับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 8 คำนาม (5)

ต้นฉบับ: พลอยเริ่มอยากกิน'ดินสอ' คือ ดินขาวชนิดหนึ่ง ...เคยลองกินดูก็ไม่เห็นมีรสชาติอะไร เหมือนกับกินดินสอพองดี ๆ นั้นเอง (379)

房英: 開始時，帕洛伊想吃“筆”。所謂筆就是那種白陶土(高岭土)...，也曾嘗了嘗覺得并沒什麼味道，好象吃“粉筆”一樣。 (387)

Fáng Yīng : ตอนแรก พลอยอยากกิน'เครื่องเขียน' ที่เรียกว่าเครื่องเขียนนั้นก็คือนินขาวที่ทำเครื่องปั้นดินเผา(ดินเกาหลี⁴) ...เคยชิมแล้วไม่มีรสชาติอะไรเหมือนกินชอล์ค

謙光: 珀怡開始想吃白陶土。就是一種白土。...她也曾嘗過，卻沒吃出什麼味道來，很像那種好白堊土。 (348)

Qiān Guāng : พลอยเริ่มอยากกินดินขาวที่ทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งก็คือดินขาวชนิดหนึ่ง ... เขาเคยชิมแล้วแต่ไม่มีรสชาติอะไร เหมือนกินปูนขาวมาก

'ดินสอ' ในที่นี้เป็นคำประสมระหว่างคำว่า ดิน + สอ (สอ แปลว่า สีขาว)ในต้นฉบับผู้แต่งได้ขยายความไว้แล้วว่า 'คือดินขาวชนิดหนึ่ง' 'เหมือนกับกินดินสอพอง' ส่วน 'ดินสอพอง' ในความหมายตามพจนานุกรมฯ คือ ดินอย่างหนึ่งสีขาว ใช้ทำตัวอย่างแป้ง'

ในที่นี้ Fáng Yīng แปล ดินสอ ด้วยความเข้าใจว่าเป็น 筆 bǐ ที่หมายถึง เครื่องเขียน ซึ่งการแปลเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านได้รับสารคลาดเคลื่อนทั้งไม่เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ส่วน Qiān

⁴ คำนี้ไทยรับมาจากจีน เรียกว่าดินเกาหลีหรือดินเกาหลี

Guāng แปลดินสอว่า 白陶土 báiáotǔ ดินขาวที่ทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นการแปลที่สื่อความได้ใกล้เคียงกว่าแม้จะไม่ตรงกับความจริงตามวัฒนธรรมไทย

ตัวอย่างที่ 9 คำราชาศัพท์ (1)

ต้นฉบับ : "วันนี้พาลูกสาวมาถวายตัวมั่งคะ" พลอยเพิ่งได้ยินคนพูดราชาศัพท์กับเจ้านายในวันนี้ แม่เคยสอนให้พลอยพูดตั้งแต่อยู่บ้าน แต่ก็ไม่ได้สอนละเอียด เป็นต้นว่า ให้ใช้คำว่า 'เพคะ' เวลาตอบรับ แต่ครั้งเอาจริงเข้า แม้ก็ไม่ได้พูดว่า 'เพคะ' สักหน่อย เสียงแม่พูดดังคล้ายๆ 'มั่งคะ' โดยออกเสียงตัว 'มั่ง' แต่เพียงครั้งเดียวเท่านั้น (25)

房英：“今天帶女兒來獻身哪，貴妃！”帕洛伊今天才聽到人們跟主人講話用王語。雖然媽媽在家裡就教過帕洛伊，但教得不多，而且又不用。帕洛伊几乎忘光了。今天媽媽在講話前應該用“喳”以表示奴僕對主人的應諾，大概由於緊張也忘了用。(29)

Fáng Yīng : "วันนี้พาลูกสาวมาถวายตัวนะ เสด็จ" พลอยวันนี้เพิ่งได้ยินคนพูดราชาศัพท์กับเจ้านาย แม้ว่าที่บ้านแม่เคยสอนพลอยแล้ว แต่สอนไม่มาก ทั้งไม่ได้ใช้ พลอยเกือบจะลืมหมดแล้ว วันนี้นำก่อนพูดแม่ควรใช้คำว่า 'จ๋า (zhā)' แสดงการตอบรับของทาสต่อเจ้านาย คงเป็นเพราะตื่นเต้นจึงลืมใช้

謙光：“啓秦長公主，奴婢獻小女孝敬長公主駕前。”珀怡第一次聽到用皇語答話。在家時母親曾教過她，但教得不詳細，和今天說的也不太一樣。(28-29)

Qiān Guāng : 'กราบทูลเสด็จ หม่อมฉันเข้าเฝ้าถวายลูกสาวต่อเสด็จ' พลอยได้ยินการตอบด้วยราชาศัพท์เป็นครั้งแรก ตอนอยู่ที่บ้านแม่เคยสอน แต่สอนไม่ละเอียด กับที่พูดวันนี้ก็ไม่ค่อยเหมือนกัน

การใช้คำราชาศัพท์เป็นประสบการณ์เฉพาะของสังคมไทยเท่านั้น Fáng Yīng แปลคำว่า 'เพคะ' โดยใช้คำในภาษาจีนที่เทียบกันได้ คือ 喳 zhā ซึ่งเป็นคำที่คนรับใช้ตอบรับเจ้านายในสังคมจีนสมัยก่อน พร้อมกับอธิบายในดวบทซึ่งเป็นการเปลี่ยนเนื้อหาไปโดยสิ้นเชิง ส่วน Qiān Guāng แปลโดยใช้คำราชาศัพท์หรือคำยกย่องที่มีในภาษาจีน คือ 啓秦 qǐqín กราบทูล 駕前 jiàqián เข้าเฝ้า เป็นการแปลแบบเอาความโดยไม่แปลถึงคำว่า 'เพคะ' กับ 'มั่งคะ'

ตัวอย่างที่ 10 คำราชาศัพท์ (2)

ต้นฉบับ : 'เสด็จให้มาทูลถามเสด็จว่าจะเสด็จหรือไม่เสด็จ ถ้าเสด็จจะเสด็จ เสด็จจะ

เสด็จด้วย' พลอยไม่เคยได้ยินใครพูดราชาศัพท์ใช้คำว่า 'เสด็จ' คำเดียวแต่ได้ความทั้งประโยค และรวดเร็วเช่นนั้น

... 'เสด็จให้ไปทูลเสด็จว่าเสด็จจะเสด็จ ถ้าเสด็จจะเสด็จด้วยเสด็จก็จะดีพระทัยมาก'

(29)

房英：“貴妃命我來請示一下：貴妃是否前去，如去，我們貴妃也一同前去。”

帕洛伊還沒聽誰說王語這麼快過，而且只用“沙德”一個詞兒來表達全句的意義*。...

“貴妃要她回稟貴妃，貴妃要去；如果貴妃也同去，貴妃當然十分高興**！”

(34)

* “沙德”一詞在王語中有兩個含義，一是指人：駕，親王，殿下，貴妃；一是指動作：去，往，赴。

** “沙德”一詞在這句話中共出現七次。除兩處譯為“去”外，余五處皆指貴妃。按句中順序一、三、五處的貴妃是指說話人自己，二、四處的貴妃指上前宮中的貴妃。

Fáng Yīng: 'เสด็จให้หม่อมฉันมาทูลว่า เสด็จจะไปหรือไม่ ถ้าไป เสด็จของพวกเรา ก็จะไปด้วย'

พลอยยังไม่เคยได้ยินใครพูดราชาศัพท์เร็วขนาดนี้มาก่อน ทั้งยังใช้แค่คำว่า 'เสด็จ' คำเดียวแสดงความหมายของทั้งประโยค*

'เสด็จให้เขากลับไปทูลเสด็จว่า เสด็จจะไป ถ้าเสด็จจะไปด้วย เสด็จจะยินดีมาก**'

* 'เสด็จ': คำราชาศัพท์คำเดียวมีความหมายสองประการ ความหมายหนึ่งใช้หมายถึงคน คือ กษัตริย์ อ๋อง เจ้าชาย เจ้าจอม อีกความหมายหนึ่งหมายถึงกิริยาอาการคือ ไป ไปทาง ถึง

** 'เสด็จ': ในประโยคนีปรากฏ(ในต้นฉบับ)ทั้งหมดเจ็ดครั้ง นอกจากในสองตำแหน่งที่แปลว่า 'ไป' แล้ว ที่เหลือในอีกห้าตำแหน่งล้วนหมายถึงเสด็จ(เจ้าจอม) ตามลำดับในประโยค คำว่าเสด็จ(เจ้าจอม)ในตำแหน่งที่หนึ่ง สาม และห้าหมายถึงผู้พูดเอง เสด็จ(เจ้าจอม)ในตำแหน่งที่สองและสี่หมายถึงเสด็จ(เจ้าจอม)ตำแหน่งบน

謙光：“皇后命奴婢奏知長公主，如果長公主去聽經，皇后也同去。”

這段皇語說得非常快，...

“就說長公主要她回奏皇后：長公主下午去聽經，如果皇后一同去，長公主非常高興。”

(33)

Qiān Guāng: 'สมเด็จพระเจ้าให้หม่อมฉันมาทูลเสด็จว่า ถ้าเสด็จจะไปฟังสวดมนต์ สมเด็จพระเจ้าก็จะไปด้วย'

คำราชาศัพท์ตอนนี้พูดเร็วมาก...

‘พูดว่าเสด็จอยากให้เรากลับไปทูลสมเด็จพระเจ้าว่า ตอนบายเสด็จจะไปฟัง
สวด ถ้าสมเด็จพระเจ้าจะไปด้วย เสด็จจะยินดีมาก’

ข้อความตอนนี้เป็นการเล่นคำระหว่างคำว่า ‘เสด็จ’ ที่เป็นคำนามกับ ‘เสด็จ’ ที่เป็นคำกริยา
ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทย การแปลความตอนนี้จึงไม่สามารถถ่ายทอดรสชาติและ
อารมณ์ขันได้ตามต้นฉบับ โดย Fáng Yīng แปล ‘เสด็จ’ ที่เป็นคำนามว่า 貴妃 guǐfēi⁵
ส่วน ‘เสด็จ’ ที่เป็นคำกริยา แปลว่า 去 qù ไป แต่ในประโยคต่อมา แปลถอดเสียงคำว่า ‘เสด็จ’
เป็น 沙德 shādé พร้อมแทรกเชิงอรรถอธิบายความหมายของคำ ‘เสด็จ’ ในแง่คำนามและคำ
กริยา และแจกแจงว่าในประโยคสุดท้ายนั้น คำ guǐfēi ในตำแหน่งใดหมายถึงใครบ้าง

ส่วน Qiān Guāng ใช้วิธีแปลแบบเอาความ โดยแปล ‘เสด็จตำหนักบน’ ว่า 皇后
huánghòu ที่แปลว่า ราชินี ในความเป็นจริงสมเด็จพระบรมราชินีในรัชกาลที่ 5 จะหมายถึง
สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ที่ชาววังจะเรียกว่า ‘สมเด็จพระที่นั่ง’ จะเห็นว่าผู้แปลเข้าใจ
ว่าเสด็จตำหนักบนหมายถึง สมเด็จพระที่นั่ง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

4.3.2 ส่วนวนความเปรียบ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : ‘...ไปนับญาติกับเจ้านายไม่ดี เดี่ยวเหาจจะขึ้นหัว’ (6)

房英: ‘...跟主人去攀親不好, 人家會說蠶子咬頭 --- 犯上了!’ (8-9)

Fáng Yīng: ‘ไปนับญาติกับเจ้านายไม่ดี คนจะว่าได้ว่าเหากัดหัว---มีความผิด’

謙光: ‘...不能隨便跟長公主攀親戚, 要不頭上該生蠶子了。’ (10)

Qiān Guāng: ‘ไปนับญาติกับเจ้านายเล่นๆไม่ได้ มิฉะนั้นบนหัวจะเกิดเหา’

สำนวน ‘เหากัดหัว’ Fáng Yīng ใช้ว่า 蠶子咬頭 shīzi yǎotóu แปลว่า เหากัดหัว
และแทรกคำอธิบายในตัวบทว่า 犯上了 fànshàngle ซึ่งแปลว่า มีความผิด การแทรกคำ
อธิบายดังกล่าวใช้รูปแบบเหมือน 歇後語 xiēhòuyǔ ซึ่งเป็นลักษณะของสำนวนคำพังเพย
ชนิดหนึ่งของจีน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนหน้าเหมือนเป็นคำใบ้ของปริศนา และส่วนหลัง
เหมือนเป็นคำตอบของปริศนา โดยที่ความหมายของสำนวนนั้นอยู่ที่ส่วนหลัง ส่วน Qiān
Guāng ใช้ว่า 頭上該生蠶子 tóushang gāi shēng shīzi แปลว่า บนหัวจะเกิดเหา ซึ่ง

⁵ ดูรายละเอียดในตัวอย่างที่ 3 ข้อ 4.3.1

เป็นการแปลแบบตรงตัว

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : 'นั่งคนนี้ลูกแม่ ลูกเสือ ลูกตะเข้ เลี้ยงไม่ได้' (10)

房英 : “ 這樣的死丫頭，是虎狼之子養不得的！” (13)

Fáng Yīng : 'นั่งเด็กอย่างนี้ เป็นลูกเสือลูกหมาป่า เลี้ยงไม่ได้'

謙光 : “ 有什麼樣的老子娘，就有什麼樣的孩子。忘恩負義，狼心狗肺，養不住你！” (14)

Qiān Guāng : 'มีแม่อย่างไร ก็มีลูกอย่างนั้น ลืมบุญคุณ ใจหมาป่าปอดสุนัข เลี้ยงไม่ได้'

บริบทนี้มาจากสำนวน 'เลี้ยงลูกเสือลูกจระเข้' หมายความว่า เลี้ยงลูกศัตรูหรือลูกคนพาล จะได้รับความเดือดร้อน Fáng Yīng แปลโดยใช้สำนวนเทียบเคียง ส่วน Qiān Guāng แปลแบบตีความและใช้สำนวนเทียบเคียงที่ต่างกับของ Fáng Yīng

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : 'มาหมอบก้มหน้าเป็นลิงลมอยู่ได้' (26)

房英 : “ 不要老低著頭像懶猴似的！” (30)

Fáng Yīng : 'อย่าเอาแต่ก้มหน้าเหมือนลิงลม'

謙光 : “ 怎麼趴在那兒一動也不動啊？” (29)

Qiān Guāng : 'ทำไมหมอบอยู่ตรงนั้นขยับก็ไม่ขยับ'

ความเปรียบ 'เป็นลิงลม' Fáng Yīng แปลแบบตรงตัว ซึ่งคนจีนเรียกลิงลมว่า 懶猴 lǎnhóu ลิงขี้เกียจ ส่วน Qiān Guāng ใช้วิธีแปลตีความจากสำนวนเทียบกับอากัปกิริยาของตัวละครในเรื่อง

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : 'นี่เขาชื่อพลอย ลูกแม่แถม คนที่นอนหลับเป็นทศกรรฐ์มอยู่นั่นแหละ...' (33)

房英：“她叫帕洛伊，是蔡母的女兒，睡著的是她媽。...” (37)

Fáng Yīng: 'เขาชื่อพลอย เป็นลูกสาวแซม ที่นอนหลับอยู่คือแม่เขา'

謙光：“這是珀怡，就是那邊那位昏睡大王嫚彩的孩子。...” (36)

Qiān Guāng: 'นี่คือพลอย ก็เป็นลูกของแม่แซมราชาที่นอนสลบตรงนั้นแหละ'

ความเปรียบ'นอนหลับเป็นทศกรรฐ์ลัม' ใช้ชื่อตัวละครในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ การจะแปลให้ตรงกับต้นฉบับ อาจต้องแทรกคำอธิบายให้ผู้อ่านทราบว่าทศกรรฐ์คือใคร จะทำให้เนื้อความเย็นเยือก ผู้แปลจึงเลือกใช้วิธีแปลแบบตีความ โดย Fáng Yīng แปลว่า 睡著的 shuǐ zháode คนที่นอนหลับอยู่ ส่วน Qiān Guāng แปลแบบรักษารูปแบบพร้อมให้ความหมายว่า 昏睡大王 hūnshuǐ dàwáng คำ hūnshuǐ แปลว่า หลับไม่ได้สติ นอนสลบไสล และ คำ dàwáng แปลว่า ราชาผู้ยิ่งใหญ่

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : ฉันมันคนใจแตกเสียแล้ว... (46)

房英：我的心早已碎了。 (50)

Fáng Yīng: ใจของฉันแตกสลายไปนานแล้ว

謙光：我這個人呵，心已經浮了。 (49)

Qiān Guāng: ฉันคนนี่ะ ใจได้ลอยเสียแล้ว

สำนวน'ใจแตก' พจนานุกรมฯให้ความหมายว่า 'ประพตติไปตามที่ตนนิยมในทางที่ผิดหรือนอกโอวาทจนเคยตัว' จากบริบทของตัวอย่างนี้ แม่ของพลอยกล่าวเช่นนี้ เพราะตนอยู่ในวังต่อไปไม่ได้ คิดจะออกไปทำมาหากินข้างนอก บทแปลของ Fáng Yīng เป็นการแปลตรงตัวแต่ความหมายกลับคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ ส่วน Qiān Guāng ใช้วิธีแปลแบบตีความ

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : "...แกว่าฉันจะเอาเขาไปใส่หัวแกให้ลำบากเปล่าๆ" (340)

房英：“...她責備我平白無故地直褻瀆她老人家。” (350)

Fáng Yīng: 'แกตำหนิฉันว่าจู่ๆก็ไปดูหมิ่นแกคนแก'

謙光：“...她還說我是往她頭上扔蟲子，讓她難堪。” (313)

Qiān Guāng : 'แก้งว่าฉันโยนเหาใส่หัวแก ทำให้แกลำบากใจ'

สำนวน 'เอาเหาใส่หัว' หมายถึง นำเรื่องเดือดร้อนมาให้ Fáng Yīng แปลแบบตีความแต่ความหมายคลาดเคลื่อน ส่วน Qiān Guāng แปลตรงตัวและให้ความหมายตามรูปแบบของต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ : ถ้าอะอะไวยวายเสียแต่บัดนี้ คุณเปรมรู้เข้าจะว่าได้ว่าเป็นกระต่ายตื่นตูม(407)

房英 : 如果現在也和家人一樣大哭大叫，布雷木回來知道了，肯定會說自己胡鬧。(413)

Fáng Yīng : ถ้าตอนนี้ร้องไห้ไวยวายเหมือนคนอื่น ๆ เปรมกลับมารู้เข้า ต้องว่าตนนั้นอะอะโดยไม่มีเหตุผลแน่ๆ

謙光 : 如果此刻也跟著號哭起來，怕坤伯雷知道了會說她聽風就是雨。(374)

Qiān Guāng : ถ้าตอนนี้ร้องไห้ไวยวายขึ้นมาด้วย เกรงคุณเปรมรู้เข้าจะว่าเขา(พลอย)แค่ได้ยินลมก็คิดว่าเป็นฝน

สำนวนไทย 'กระต่ายตื่นตูม' พจนานุกรมฯ หมายถึง อากาการที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน มีที่มาจากนิทานไทย ไม่มีในภาษาจีน จึงแปลตรงตัวไม่ได้ ฉบับแปลทั้งสองแปลต่างกัน คือ Fáng Yīng แปลแบบตีความ ส่วน Qiān Guāng แปลโดยใช้โวหารเทียบเคียงว่า 聽風就是雨 tīng fēng jiù shì yǔ ได้ยินลมก็คิดว่าเป็นฝน หมายถึง ได้ยินเรื่องราวเพียงเล็กน้อยก็ถือเป็นเรื่องจริง

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดจะเห็นว่า สำนวนแปลที่แตกต่างกันนั้นมีหลากหลายลักษณะทั้งในด้านการรับสารของผู้อ่านและในด้านวิธีการของผู้แปล สาเหตุของความแตกต่างเหล่านี้จะวิเคราะห์ในบทต่อไป

บทวิเคราะห์ สรูป และขอเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบสี่แผ่นดินฉบับแปลสองสำนวนคือ 《四朝代》 Sīchádài ของ 謙光 Qiān Guāng และ 《四朝代》 Sīchádài ของ 房英 Fáng Yīng กับเรื่องสี่แผ่นดินของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชในครั้งนี้ พบว่าสี่แผ่นดินฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับเมื่อนำมาเทียบกับต้นฉบับภาษาไทยแล้วมีทั้งส่วนที่ตรงและต่างกัน ในส่วนที่แปลออกมาได้ตรงกับต้นฉบับนั้นหมายถึง มีความหมายเทียบเคียงกันได้กับต้นฉบับ และสร้างผลตอบสนองแก่ผู้อ่านฉบับแปลได้ใกล้เคียงกับผู้อ่านต้นฉบับ ทั้งนี้เนื่องจากประการแรก ผู้แปลทั้งสองมีความรู้ด้านภาษาและเนื้อหาในส่วนนั้นเพียงพอที่จะสามารถเข้าใจเรื่องราว ดีความ และถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาจีนได้ถูกต้องตรงกับต้นฉบับ ประการต่อมา วัฒนธรรมและประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันของทั้งสองสังคม การมีค่าแสดงความหมายเหมือนกันหรือเทียบเคียงกัน ทำให้แปลออกมาเป็นภาษาจีนได้ตรงกัน และประการสุดท้าย ในส่วนที่สังคมจีนและสังคมไทยมีวัฒนธรรมที่แตกต่างและไม่มีประสบการณ์ที่ตรงกัน เมื่อแปลเป็นอีกภาษาหนึ่งผู้แปลต้องใช้วิธีการปรับบทแปลให้สอดคล้องกับลักษณะการแสดงความหมายของสังคมปลายทาง จึงได้สำนวนแปลภาษาจีนที่ต่างจากต้นฉบับ แต่ทั้งนี้ความต่างก็เป็นเพียงด้านวิธีการแสดงความหมาย ส่วนตัวสารหรือความหมายดั้งเดิมที่ต้นฉบับภาษาไทยต้องการจะสื่อยังคงรักษาไว้ได้ในฉบับแปลภาษาจีน

ส่วนการเปรียบเทียบฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับพบว่า มีสำนวนภาษาที่แปลได้ตรงกันและต่างกัน ซึ่งสาเหตุเกิดจากปัจจัยต่างๆในกระบวนการแปล ในส่วนที่ฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับแปลตรงกันนั้นมิได้หมายความว่าแปลโดยใช้คำคำเดียวกันเท่านั้น ในบางกรณีผู้แปลทั้งสองใช้คำไม่เหมือนกัน กรณีเช่นนี้จะพิจารณาจากความหมายที่สื่อออกมาว่าตรงกันหรือไม่ ส่วนที่แปลต่างกันนั้นได้พิจารณาจากความหมายของคำที่ผู้แปลเลือกใช้ จากบริบทแวดล้อมของคำหรือสำนวนนั้นๆ และจากวิธีการถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาฉบับแปล

การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสำนวนแปลในสี่แผ่นดินฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับนี้ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในกระบวนการแปลซึ่งเริ่มตั้งแต่การรับสารเดิมจากต้นฉบับภาษาไทย การตีความ จนถึงการถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาจีน ผู้วิจัยได้พบว่าการที่สำนวนแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับนี้มีการใช้คำและสำนวนภาษาที่ต่างกันนั้น มีสาเหตุมาจาก

การทำความเข้าใจต้นฉบับ การตีความในระดับวาทกรรม และการถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล ซึ่งสรุปได้ดังนี้

5.1 การทำความเข้าใจต้นฉบับ

ขั้นตอนแรกในกระบวนการแปลคือการศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับ ซึ่งมีปัจจัยหลักสองประการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1.1. ความรู้ด้านภาษาต้นฉบับ เป็นความรู้ระดับความหมายประจำทางภาษา ซึ่งก็คือความหมายทั่วไปประจำคำศัพท์ขณะที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ พื้นฐานความรู้ภาษาไทยที่แตกต่างกันทำให้ผู้แปลได้รับสารจากต้นฉบับแตกต่างกัน เห็นได้จากกรณีของการแปลคำว่า "เครื่องนุ่งห่ม" (ข้อ 4.1 ตัวอย่างที่ 4) "เสด็จ" (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 3) "คนอาศัย" (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 4) "ดินสอ" (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 8) เป็นต้น ผู้แปลที่เข้าใจความหมายของคำเหล่านี้ไม่ถูกต้อง จะแปลออกมาคลาดเคลื่อนกับสารที่ต้นฉบับต้องการสื่อกลายเป็น "หูนก" "เจ้าจอม" "คนที่พึ่งพาอาศัยได้" "เครื่องเขียน" ตามลำดับ เมื่อสารที่ได้รับในขั้นต้นต่างกัน ผลที่จะเกิดตามมาในขั้นตอนต่อไปย่อมแตกต่างกันด้วย

5.1.2. ความรู้ด้านเนื้อหา เป็นประมวลความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอ่านข้อเขียนทั้งหมด เป็นข้อเขียนซึ่งความหมายประจำทางภาษาถูกนำมาใช้เพื่อสื่อความในบริบท โดยมีความเข้าใจที่สั่งสมมาจากข้อความที่กล่าวก่อนหน้านั้นมาช่วยเติมให้ความหมายชัดเจนสมบูรณ์ ประกอบกับการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และรายละเอียดอื่นๆ ที่เป็นฉากหลังของเนื้อหา

สี่แผ่นดินเป็นนวนิยายที่แสดงถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อเรื่องในแผ่นดินที่หนึ่งหรือรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างสมัยใหม่กับสมัยเก่า ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทยสมัยนั้นเป็นสิ่งที่แตกต่างและห่างไกลจากการรับรู้และความเข้าใจของผู้อ่านสมัยนี้มากแม้กระทั่งผู้อ่านชาวไทยเอง ดังนั้นในการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าภูมิหลังด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในการรับและถ่ายทอดสาร จริงอยู่แม้ว่าผู้แปลจะมีพื้นฐานความรู้ในภาษาไทยเป็นอย่างดี หรือในกรณีติดขัดคำศัพท์ใดก็อาจหาความหมายของคำนั้นได้จากพจนานุกรม แต่ถ้าความรู้ด้านเนื้อหาไม่เพียงพอ อาจจะทำให้กระบวนการรับสารของผู้แปลจากต้นฉบับนั้นไม่สมบูรณ์ และส่งผลกระทบต่อมากยิ่งขึ้นเมื่อผู้แปลถ่ายทอดออกมาอย่างคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ดังจะเห็นได้จากการแปลคำ "ปิดทอง" ที่กรณีประตุ เป็นการหุ้มด้วยแผ่นทองแดง (ข้อ 4.1

ตัวอย่างที่ 1) การแปลคำ'กระทง'ที่ใช้ในพิธีถวายตัว เป็นกระทงที่ใช้ในประเพณีลอยกระทง (ข้อ 4.2 ตัวอย่างที่ 1) และการแปลคำ'เสด็จ' ซึ่งหมายถึง เสด็จตำหนักบน เป็นสมเด็จพระที่นั่ง (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 10) เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ความรู้ด้านภาษาและความรู้ด้านเนื้อหาเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการแปล ผู้แปลที่มีความรู้ในด้านดังกล่าวต่างกันย่อมทำให้กระบวนการถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปลแตกต่างกันด้วย

5.2 การตีความหมายในระดับวาทกรรม

มารีอานน์ เลเดแรร์ (2540: 43) กล่าวไว้ใน*ศาสตร์การแปล* บทที่ว่าด้วย 'การแปลคือการถ่ายทอดความหมาย มิใช่การถ่ายภาษา'ว่า ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศในต้นฉบับ และความรู้อันเนื้อหาที่ปรากฏในต้นฉบับนั้น เป็นความรู้พื้นฐานสำคัญสองประการที่จะช่วยให้เข้าใจต้นฉบับได้ เปรียบเหมือนเสาหลักสำคัญสองเสา แต่การจะแปลให้ได้ผลดี ต้องอาศัยเสาหลักที่สาม นั่นคือความสามารถที่จะเชื่อมโยงความหมายกับภาษาหรือความคิดกับวาทกรรม

ในการอ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้อ่านมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมากกับผู้เขียน หรือถ้าผู้อ่านได้อ่านผลงานที่เป็นเรื่องราวในอดีต การตีความหมายสิ่งที่ได้อ่านอาจเป็นไปได้หลายอย่าง และเมื่อผู้อ่านนั้นเป็นผู้แปลด้วย ผู้แปลนั้นย่อมถ่ายทอดออกมาแตกต่างกัน เห็นได้จากการแปลคำว่า'โกนจุก' ที่สำนวนแปลภาษาจีนฉบับหนึ่งแปลว่า 'โกนจุก' อีกฉบับหนึ่งแปลว่า '(พิธี) ไฉ้ม' (ข้อ 4.1 ตัวอย่างที่ 3) คำว่า 'เจ้าคุณพ่อ' ฉบับหนึ่งแปลว่า 'เจ้าคุณ' อีกฉบับหนึ่งแปลว่า 'พ่อ' (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 1) คำว่า 'โหล่น' ฉบับหนึ่งแปลว่า 'องครักษ์หญิง' อีกฉบับหนึ่งแปลว่า 'พนักงานเฝ้าประตู' (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 5) เป็นต้น

การที่อาจจะมีการตีความหมายไปต่าง ๆ นานานั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ และทุกความหมายมักได้รับการอ้างว่าเป็นไปได้ทั้งสิ้น แต่สิ่งสำคัญยิ่งในการแปลก็คือ การซื้อสัตย์ต่อความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ และการพยายามที่จะไม่ให้ความบกพร่องทางความรู้หรือผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งมาบิดเบือนความหมายนั้นให้ผิดเพี้ยนไป

5.3 การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้บทแปลเรื่อง*สี่แผ่นดิน* ฉบับภาษาจีนมีความแตกต่างกัน คือ ผู้แปลเลือกใช้วิธีการแปลที่แตกต่างกัน เช่น การแปลคำว่า 'สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี' ฉบับหนึ่งเป็นการแปลความหมาย ส่วนอีกฉบับหนึ่งเป็นการแปลตรงตัวแบบถอดเสียง (ข้อ 4.3.1 ตัวอย่าง

ที่ 6) การแปลบริบทเกี่ยวกับคำว่า "เพคะ" ฉบับหนึ่งใช้คำเทียบเคียงกัน ซึ่งเป็นความพยายามแปลตรงตัว อีกฉบับหนึ่งแปลแบบเอาความ(ข้อ 4.3.1 ตัวอย่างที่ 9) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการปรับหรือไม่ปรับบทแปล เช่น การแปลการแทงทวยตัว 'ป กังสือ' ฉบับหนึ่งแปลโดยปรับบทแปล อีกฉบับหนึ่งแปลแบบถอดเสียงพร้อมแทรกคำอธิบาย (ข้อ 4.2 ตัวอย่างที่ 5) การแปลเนื้อความที่เกี่ยวกับนัยของคำว่า "เพื่อน" ของชาววังในสมัยนั้น ฉบับหนึ่งปรับบทแปลโดยตัดข้อความตอนนั้นทิ้งไป ส่วนอีกฉบับหนึ่งแปลโดยวิธีปรับบทแปลแบบแทรกเชิงอรรถ (ข้อ 4.2 ตัวอย่างที่ 6) เป็นต้น

ในส่วนของสำนวนโวหาร ผู้แปลฉบับภาษาจีนทั้งสองคนต่างก็ใช้วิธีการแปลที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแปลความเปรียบ "ก้มหน้าเป็นลิงลม" ฉบับหนึ่งแปลตรงตัว อีกฉบับหนึ่งแปลแบบตีความ (ข้อ 4.3.2 ตัวอย่างที่ 3) หรือสำนวน "กระต่ายตื่นตูม" ฉบับหนึ่งแปลแบบตีความ อีกฉบับหนึ่งแปลด้วยโวหารเทียบเคียง (ข้อ 4.3.2 ตัวอย่างที่ 7) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของสำนวนแปลภาษาจีนเรื่อง *สี่แผ่นดิน* ทั้งสองฉบับนั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแปล ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทอดคือ จากต้นฉบับสู่ผู้แปลซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารทอดหนึ่ง และจากผู้แปลซึ่งอยู่ในฐานะผู้ส่งสารสู่ผู้อ่านบทแปลอีกทอดหนึ่ง ปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแปลดังกล่าว ทำให้ผลลัพธ์ของแต่ละขั้นตอนแตกต่างกัน และส่งผลในขั้นสุดท้ายก็คือ ผลตอบสนองที่เกิดแก่ผู้อ่านฉบับแปล หากผลที่ได้นั้นใกล้เคียงกับของผู้อ่านต้นฉบับก็ถือว่างานแปลนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายของการแปล

5.4 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบนี้เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการแปลในระดับคำและสำนวนจากเรื่อง *สี่แผ่นดิน* ฉบับภาษาไทยกับฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวน โดยกำหนดขอบเขตเฉพาะเนื้อเรื่องสมัยแผ่นดินที่หนึ่งเพียงสมัยเดียวเท่านั้น ในด้านการเปรียบเทียบการแปล มีแง่มุมต่างๆที่น่าสนใจ ซึ่งยังสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อีกมาก เช่น ขยายขอบเขตของการศึกษาเปรียบเทียบให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ศึกษาเปรียบเทียบการแปลในระดับโครงสร้างของภาษาซึ่ง ได้แก่ โครงสร้างวลี โครงสร้างประโยค และโครงสร้างของหน่วยภาษาที่ใหญ่ขึ้น ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะที่แตกต่างกันของภาษาไทยกับภาษาจีน โดยใช้เรื่อง *สี่แผ่นดิน* ฉบับภาษาไทยและฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองสำนวนเป็นกรณีศึกษา หรือศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนที่สะท้อนออกมาทางภาษา เป็นต้น ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยต่างๆจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อการศึกษาภาษาจีนในด้านวิชาการ และการส่งเสริมความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทยกับจีน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. 2540. สี่แผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิคึกฤทธิ์ 80 ร่วมกับสำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. 2534. ความไม่เข้าใจที่มีต่อสี่แผ่นดิน. ใน สุวิทย์ วงษ์วิระ(บรรณาธิการ), วิเคราะห์คึกฤทธิ์พินิจสี่แผ่นดิน, หน้า 176. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- ชามา. 2542. "ลู่เผยจง"ยอดนักแปลผู้พากย์"สี่แผ่นดิน"และ"คำพิพากษา"เป็นภาษาจีน. ฐานสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 251-252: 64-65.
- เด็ยรัชย์ เด็ยมวรเมธ. 2535. พจนานุกรมจีน-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- นันทวัน สาวนายน. 2541. ประเพณีการไว้จุกและการโกนจุกของเด็กไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- ประยุทธ์ สิทธิพันธ์. 2526. พระราชประเพณีและประเพณีชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปริทัศน์ศาสตร์.
- ปัญญา บริสุทธิ์. 2533. ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- พระเมธีธรรมภรณ์. 2542. กรรม. ใน สุวรรณ สถาอานันท์(บรรณาธิการ), คำ: ร่องรอยความคิดเพื่อความคิดไทย, หน้า 112-121. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2539. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- เลเดแรร์, มารีนานน์. 2540. การแปลคือการถ่ายทอดความหมาย มิใช่การถ่ายภาษา. ใน ศาสตร์การแปล, หน้า 1-43. แปลโดย จิตรพรรษ์ บุญเกียรติ. กรุงเทพมหานคร: โครงการศูนย์การแปล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนิท สมัครการ. 2542. ฟัน้อง. ใน สุวรรณ สถาอานันท์(บรรณาธิการ), คำ: ร่องรอยความคิดเพื่อความคิดไทย, หน้า 164-171. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สัญญาวี สายบัว. 2540. หลักการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสฐียรโกเศศ. 2512. ประเพณีเนื่องในการตาย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์. (อาศรม
วัฒนธรรมไทย-ภารต พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาอนุมานราชธน
ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี. 2539. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
ผ่านสื่อวิทยุและสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิน ระพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2542. บุญคุณ. ใน สุวรรณา สถาอานันท์ (บรรณาธิการ), คำ: ร่อง
รอยความคิดความเชื่อไทย, หน้า 291-298. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสราแอล, ฟอรันาโต. 2540. ทฤษฎีความหมายกับการแปลวรรณกรรม. ใน ศาสตร์การ
แปล, หน้า 90-108. แปลโดย สดชื่น ชัยประสาธน์ ร่วมกับ สุมาลี วีระวงศ์. กรุงเทพ
มหานคร: โครงการศูนย์การแปล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทุมพร. 2515. วังหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

ภาษาอังกฤษ

- Schalbruch, M. 1996. Features of Contemporary Thai Narrative Texts and
Their Relation to Thai Cultural Characteristics. Master's Thesis, Thai
Studies Program, Graduate School, Chulalongkorn University.

ภาษาจีน

- Fàn, Zhōngyīng 范仲英. 1997. Shíyòng Fānyǐ Jiàochéng 实用翻译教程
(An Applied Theory of Translation หลักการแปลเชิงปฏิบัติ). Běijīng 北
京: Wàiyǔ Jiàoxué yǔ Yánjiū Chūbǎnshè 外语教学与研究出版社.
- Guǎngzhōu Wàiguóyǔ Xuéyuàn 廣州外國語學院. 1987. Tài-Hàn Cídiǎn
泰漢詞典 (พจนานุกรมไทย-จีน). Tàiguó Nánměi Yǒuxiàngōngsī 泰國
南美有限公司 and Xiānggǎng Shāngwù Yīnshūguǎn 香港商務印書館.
- Kèlì Bāmò 克立·巴莫. 1992. Sìcháo dài 四朝代 (สี่แผ่นดิน). Translated by
Qiān Guāng 謙光譯. Tàiyuán 太原: Běiyuè Wényì Chūbǎnshè 北岳
文藝出版社.

Kèlì Bāmò 克立·巴莫. 1994. Sicháodài 四朝代 (สี่แผ่นดิน). Translated by Gāo Shùróng and Fáng Yīng 高樹容, 房英譯. Shànghǎi 上海: Shànghǎi Yīwén Chūbǎnshè 上海譯文出版社.

Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuo 中國社會科學院語言研究所. 1998. Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 現代漢語詞典 (พจนานุกรมภาษาจีนกลาง สมัยปัจจุบัน). Běijīng 北京: Shāngwù Yīnshūguǎn 商務印書館.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ

ภาคผนวกนี้เป็นการแปลสรุปความวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นภาษาจีน

泰國小說《四朝代》的兩部中譯本之比較

1. 引言

泰國長篇小說《四朝代》是克里·巴莫最著名的作品之一。小說以曼谷王朝五世王時代到八世王時代這段時期泰國社會生活為背景。作者通過一個貴族女主人公的一生，描寫了當時的歷史事件、皇宮禮儀、風土人情，以及展現泰國這些年代的政治、經濟、社會、思想、文化等方面的巨大變化。小說的內容分四部分：第一部分即五世王時代，由於西方資本主義的入侵，封建制度逐漸解體；第二部分即六世王時代，西方文化大肆泛濫；第三部分即七世王時代，泰國經濟形勢惡化，最終民黨發動了政變，建立了君主立憲制；第四部分即八世王時代，第二次世界大戰爆發，戰後八世王從瑞士留學回國，不久遭暗殺。

小說在泰國國內獲得成功，連續再版數次。在國外也受到重視，已有英文、日文、中文等譯本。中文譯本，共有兩種版本。其中一種是謙光（路丕中與王文平的筆名）譯的，一九八三年出版，一九九二年再版。另一種是房英與高樹容合譯的*，一九八五年出版，一九九四年再版。

1.1 問題提出

謙光在《〈四朝代〉及作者簡介》中表示：作者揭開了神秘的宮廷帷幕，以引人入勝的情節表現了泰國古老封建文化的淵源、宮廷禮儀、風土民情以及生老病死、婚喪嫁娶習俗，乃至建築藝術、戲劇音樂、佛教文化等變革演進，不啻為一幅絢爛多彩的民族風俗畫卷。

* 下文簡稱‘房英’。

房英在《中譯本後記》中表示：作者在小說中真實細致地描繪了許多從宮廷到民間的生活和習俗，介紹了半個多世紀泰國的歷史環境，……

總之，《四朝代》兩部中譯本都重視小說中所反映的當時泰國人的文化、生活及風俗習慣等方面。這點符合作者在小說第一次出版時的表示：

“……但歷史沒記錄當時遇到的改變和事物的泰國人民的生活及其意見……所以作者有志以《四朝代》這部小說來收集歷史背景的詳情。”

上述所謂歷史背景的詳情就是作者要表達的信息，翻譯時要注意傳達正確的意思。本文提出的問題是本文所研究的就，這麼具有獨特性的泰國文化和語言用中文表達時，譯本與原本在哪些方面相似和差別。另外，還要對兩部譯本做比較，分析它們不同的地方的原因。

1.2 研究目的

1. 對《四朝代》兩部中譯本與泰文原本做比較，強調研究詞意。
2. 分析造成《四朝代》兩部中譯本所不同的原因。
3. 研究漢語在不同的文化環境之下的運用。

1.3 假設條件

《四朝代》兩部中譯本都在相距不遠的時間裏譯出，而比較起來卻都有些譯得不同的地方，這是因為譯者對原文的語言結構和文化背景的了解有所不同所造成的。

1.4 研究範圍

本文的研究範圍著重於對詞和詞語的比較研究，例句是從小說的第一部分中選出來的。

1.5 研究方法

首先收集研究資料，對譯本與原本的用詞做比較；然後對兩部譯本的什麼地方要說明做比較，最後才分析它們產生不同的地方的原因。

1.6 研究的意義和作用

1. 經對泰語和漢語的特性在不同的社會環境及文化背景做比較之後所得到的知識。
2. 經研究原語在翻譯過程中傳成譯語的狀況所得到的知識。
3. 經研究譯者的文化背景和他們的翻譯方式不同等原因而造成了相異的語言運用所得到的知識。
4. 本論文作為對泰語原本與漢語譯本做比較的研究路線。

2. 翻譯過程與方式

2.1 翻譯過程

翻譯是人類在不同語言之間交流思想，即語際交流過程中溝通不同語言的橋樑。譯者的任務就是先用原語閱讀，也就是說，鑽研原文信息的內容，使得來思想(acquired thought)盡量接近作者的原始思想(original thought)。然後根據自己的得來思想，用譯語重新表達出來，成為再現信息(reproduced message)。表達時要注意能使譯文讀者看了再現信息後，對譯文的感受，與原文讀者看了原文信息後，對原文的感受大致相同。

上述的全過程能寫成“閱讀——理解——表達——檢驗”這樣的公式。以下，除了最後的階段，將簡單地說明閱讀、理解及表達等過程。

一、閱讀爲了理解

理解是翻譯的一個主要過程，是翻譯的前提。要理解原文必須閱讀原文。閱讀原文爲了理解，要仔細認真，通過上下文把原文看透，即要求理解深入透徹。有的地方要查詞典，有的地方要作語法分析。無論如何，目的都爲了加深理解。

二、理解要準確透徹

正確理解原文，不能停留在表層意義上，要透過表層，進入深層。所謂理解就是要懂得作者表達的思想內容。有時，字面上看是一個意思，

而實際上指的是另一種意思。譯者要認真閱讀上下文。因為獨立的一個單詞、一個短語、一個句子看不出它是什麼意思，必須在語言環境中，有一定的上下文才能確定它的意義。

理解除了靠上下文，還要靠廣博知識。譯者對於作者所談到的題材，所討論的問題，要熟悉，要內行。翻譯文學作品，除了具有一定的文學修養外，還要有廣闊的知識面。有志於搞文學翻譯的人，要盡可能多積累一些有關本國和作者所在國的歷史、地理、風土人情、自然風貌、文化傳統等方面的知識。另外，還要對作品的時代背景、作者的生平及其藝術風格有所了解。總之，知識越廣博，理解就更徹底，對翻譯就越有好處。

三、表達是關鍵

在正確理解的前提下，一篇譯文質量好壞，就全看表達如何了。表達起著決定作用。表達是指將原文，用譯文語言重新寫一遍，要求不失原意，保持原作的風格特色，而且還要符合譯語的表達習慣。這三者做得如何，會直接影響譯文質量的優劣。因此，表達是整個翻譯過程中的關鍵。

2.2 翻譯方式

一、直譯

直譯(literal translation)指翻譯時要盡量保持原作的語言形式，包括用詞、句子結構、比喻手段等等，同時要求語言流暢易懂。

二、意譯

意譯(free translation)則從意義出發，只要求將原文大意表達出來，不注意細節，譯文自然流暢即可。意譯不注意原作形式，句法結構、用詞、比喻以及其他修辭手段。但意譯並不意味著可以將內容隨意刪改，或添枝加葉。譯者必須深入鑽研原文，達到融會貫通，方能抓住要點，起到畫龍點睛的作用。有時原文中的比喻不能為譯文讀者接受，根據需要更換一個比喻，把原意表達出來，這也是意譯的一種形式。

3. 譯本與原本之比較

由於本文的研究對象是單詞和詞語，做翻譯比較時就注意詞義。《四朝代》的兩部中譯本與泰語原本相比時，有些地方詞義相似，有些地方詞義有差異。下面舉一些例子：

3.1 相似之處

這裏所謂相似指的是譯文在用詞方面與原文一致，有的地方譯文是直譯方式，有的地方除了照詞而譯，還對該詞做解釋。

3.1.1 直譯詞語

3.1.1.1 代詞和名詞

(1) 原文：พลอยยังใจแห้งลงไปอีกเมื่อได้ยินพวงใช้คำแทนชื่อของตัวเองว่า'บ่าว'
 อยู่ในใจเอง (191)

房英：當聽到帕翁用“奴”作代詞時，帕洛伊深感悲哀。(198)

謙光：聽到盼兒仍自稱“奴才”，珀怡直覺得心在收縮……(178)

原文บ่าว的意思是奴僕，也作代詞指奴僕跟主人說話時自稱。房英譯為‘奴’，因為這個詞是青年女子的自稱（多見於早期白話）。謙光用‘奴才’是清代滿人家庭奴僕對主人自稱）。由此可見，泰國當時的尊卑貴賤之分的情形，在中國舊時也曾出現，所以譯者能選用意思相近的詞來直接表達。類似的另一個例子如下：

(2) 原文：'หม่อมฉันยังไม่สมควรใจมังคะ'

'หม่อมฉันยังไม่อยากต้องออกไปจากที่นี่มังคะ' (287-288)

房英：“奴還不願結婚呀！”

“奴不想離開這兒呀，”…… (295-296)

謙光：“奴婢不願意出去，”……

“奴婢不想離開您老人家。” (265-266)

這是宮女對主人的自稱。房英仍用‘奴’，謙光則用‘奴婢’指太監對皇帝、后妃等的自稱。

(3) 原文：ที่ที่เป็นยอดเยี่ยมของในวัง ก็เห็นจะได้แก่ที่บน อันเป็นที่ประทับของพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีเจ้าฟ้าอีกบางพระองค์ (118)

房英：宮中最神聖不可侵犯的地方是上面。那是國王和王后居住的地方，有些王子、公主也住在那兒。 (125)

謙光：皇宮最神聖的地方莫過於“上頭”，這是皇上、皇后和太子、公主們住的地方。 (113)

原文中的專用名詞ที่บน是由ที่（地方）+บน（上面）。這個詞反映了住在這個地方的人即國王、王后及王子、公主等，地位高貴的人。此含意兩部譯本都表達出來了。

(4) 原文：...แล้วฉันก็คนปีชวดไม่ใช่ปีมะเส็ง (36)

房英：……我是虎年生的，不是蛇年生的，…… (40)

謙光：……何況我是屬虎的，也不是屬蛇。 (39)

這段內容關於屬相的文化。泰國十二屬相跟中國一樣。原文中的名詞ปีชวด和ปีมะเส็ง意思是虎年和蛇年。

3.1.1.2 親屬名詞

(1) 原文：“...แหวนนพเก้าอีกวงหนึ่งเป็นของเก่า คุณตาของพลอยให้แม่ไว้...” (54)

房英：“那鑲有九顆鑽石的金剛鑽戒指是古物，是你外祖父給媽媽的。” (58)

謙光：“那個九寶戒指是古貨，是你外公送給我的。” (56)

(2) 原文：“เดี๋ยวนี้ผู้คนหาใช้ยากเสียแล้ว...ไม่เหมือนครั้งเจ้าคุณปู่ของเจ้า...” (178)

房英：“現在找用人很難了。.....不像你祖父時那樣。” (184)

謙光：“現在要找個用人可難啊，.....和你爺爺那時候可不一樣了。” (166)

(3) 原文：“ไม่จริงเลยสักนิด เหมือนยายเขาต่างหาก...” (390)

房英：“不像，像他外婆。” (398)

謙光：“一點兒也不像.....倒像他外婆。” (359)

(4) 原文：“...แต่ก็เป็นของคุณย่าของเจ้า...” (115)

房英：“.....但(項鍊)卻是你祖母的東西。” (120)

謙光：“.....這胸墜是你奶奶留下的.....” (110)

從上述四個例子，泰語的ปู่ ตา ย่า ยาย要是用英語來表達，一般只用 grandfather 和 grandmother 兩個詞，要分父方的和母方的得加上形容詞 paternal 和 maternal。但中國文化跟泰國文化一樣，親屬稱謂都按照父系和母系親屬排列的。除與自己有血統關係的親屬之外，泰國人有時還對與自己沒有血統關係的人用親屬名詞來稱呼他們，例如：

(5) 原文：“ฉันมากับคุณป้าสายค่ะ” (90)

房英：“我跟賽伊阿姨一塊兒回來的呀！” (96)

謙光：“我跟坤賽姨媽來的。” (90)

這裏的阿姨年齡比說話人的母親大，說話人就稱呼她‘阿姨’或‘姨媽’。

(6) 原文：“ที่เนื่องเลี้ยงไว้ดูเล่นหรือ” (99)

房英：“訥昂哥，你養著玩的嗎？” (105)

謙光：“內昂哥養這些魚是看著玩兒的嗎？” (97)

這裏說話人把她朋友的哥哥也叫‘哥’。

3.1.1.3 王語

王語是封建文化的產物，中國以前也是君主制度的，故至今還存留這些專用詞語。

(1) 原文：“แม่เข้ม ขึ้นเฝ้ากันเสียที่เกิด เฝ้าตอนเสวยนี่แหละดี...” (23)

房英：“蔡姆，起來！我們覲見貴妃去吧！在貴妃用餐時覲見好.....” (28)

謙光：“嫚彩，上去見駕去吧！進餐時朝見最好.....” (27)

這裏原文中的王語เฝ้า意思是朝見。

(2) 原文：“พอถึงเวลาเสวย เจ้าจอมอยู่งานทั้งหลายก็มานั่งเข้าแถวคอยรับเครื่องต้น...จนถึงพระเก้าอี้ที่ประทับ” (120)

房英：一到用膳時間，侍膳的宮女就等待接御器.....再送到國王御座前。 (127)

謙光：一到傳膳時，入值的妃子們序次列坐.....接過御膳.....傳到御

座。

(114)

這裏原文中的王語พระเก้าอี้ที่ประทับ意思是國王用的椅子。王語是泰語裏的一種專用語，對王族的物品加上พระ，與漢語的“御”的作用相似。

(3) 原文：พลอยเคยนึกเสมอว่า ถ้าเสด็จสิ้นพระชนม์ลง การณ์จะเป็นอย่างไร เคยนึกว่าเมื่อสิ้นบุญเจ้าคุณพ่อลง ตนจะทำอย่างไร จนบัดนี้เจ้าคุณพ่อก็สิ้นบุญลงไปจริงๆ แล้ว แต่เรื่องพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตนั้น พลอยไม่เคยนึกถึงเลย (406)

房英：這時，帕洛伊突然想到萬一貴妃薨了怎麼辦？曾經想過爸爸死了自己該做什麼，後來爸爸果真不久去世了。但是國王駕崩的事帕洛伊卻從未想過..... (413)

謙光：珀怡曾經假想過長公主薨逝以後的情形，曾經假想過昭坤去世以後的情形。如今昭坤早已去世，她卻從沒想到皇上駕崩的問題。 (373-374)

原文中的สิ้นบุญ、สิ้นพระชนม์、เสด็จสวรรคต意思都是死亡，它們用於地位不同的人。สิ้นบุญ是用於一般人的，สิ้นพระชนม์是用於庶出的王子的，เสด็จสวรรคต是用於國王的。

3.1.1.4 比喻

上述的例子，因泰中文化背景，如封建社會、屬相文化及親屬排列等方面有共同點，譯者就能直接照詞翻譯出來。除了這個原因，在比喻方面，因為所表達的意思明顯，譯者也能用直譯方式。

(1) 原文：ตัวเราทุกวันนี้ก็ช่วยอะไรเขาไม่ได้ เดี๋ยวจะไปอ้อมคอม (37)

- 房英：我們現在也幫不了她多大忙。矮子怎麼能抱駝子？ (40)
- 謙光：咱們自己這樣子，矮子抱羅鍋兒，幫不了她什麼忙。 (40)
- (2) 原文：พอเพิ่มอาศัยพลอยเป็นสะพานที่จะผูกมิตรกับคุณเปรม (258)
- 房英：帕姆是靠著帕洛伊作橋跟布雷木建立起友誼的，..... (267)
- 謙光：頗愧把自己的妹妹當做和坤伯雷拉關係的橋樑，..... (240)
- (3) 原文：“...เดี๋ยวก็จะมากลัว เห็นข้าเป็นยักษ์เป็นมาร” (27)
- 房英：“.....一會兒把我看作是妖魔鬼怪！” (32)
- 謙光：“.....一會兒認生起來，可能把我看成妖怪了。” (31)

3.1.2 直譯加上說明

以下一些例子可見中譯本的用詞與原本也是一致的，但譯者還要為譯文讀者解釋，將該解釋做注腳，使讀者對內容更加理解。如：

3.1.2.1 名詞

- (1) 原文：พลอยเพิ่งเคยได้ยินคนพูดราชาศัพท์กับเจ้านายในวันนี้ (25)

房英：帕洛伊今天才聽到人們跟主人講話用王語*。 (29)

*王語：泰國宮廷專門用語。其詞匯跟平常話不同，多數來自梵語。

謙光：珀怡第一次聽到用皇語*答話。 (29)

*用以指稱皇帝及皇族成員的稱謂、動作情態和事物的專門詞語叫做皇語。凡指稱他們的稱謂、動作情態和事物時，都要用皇語。他們指稱自身的稱謂、動作情態和事物時，不用皇語。

雖然以前中國也是君主制度的國家，但現在的讀者可能對‘王語’這詞的確切意義還不清楚，譯者就在譯文中插入說明。

(2) 原文：'แต่พรุ่งนี้เป็นวันพระกลางเดือน คุณพอมาทาฉันเสมอ...' (60)

房英：“.....明天是月中禮佛日*，阿爸常來看我。” (64)

*禮佛日：又稱佛日、佛事日。泰陰曆每月初八、十五和月終日規定為禮佛日，是敬佛、進行佛事活動的日子。

謙光：“可是明天是十五。爸爸總在禮佛日*來看我.....” (62)

*陰曆每月初八、十五、二十三及月末一日為禮佛日，善男信女聚會做佛事。

禮佛日是按照泰國傳統的陰曆而定的，中國沒有，故作注腳。

(3) 原文：ทุกคนที่อยู่ที่นี่ช่วยกันรดน้ำ ทาขมิ้น ถูตัวแล้วก็ทาขมิ้นอีก (103)

房英：倒水的倒水，抹姜黃粉*的抹姜黃粉，洗身的洗身，洗了又擦，抹了又洗..... (108)

*姜黃：多年生的草本植物。地下莖磨成粉，抹在身上，使身體感到涼爽。

謙光：每個在場的人都幫著她沖身子、涂黃姜*、搓身子，然後再涂黃姜。 (100)

*泰國從前女子用黃姜涂身，以為美，并可防蚊蟲。

雖然中國人已經認識姜黃，可是也許對它的作用還不太清楚，所以譯者為讀者做了解釋。

3.1.2.2 稱號

(1) 原文：...ทำไมคนจึงเรียกลูกเจ้าคุณพ่อว่า คุณอุน คุณชิต คุณเชย แล้วทำไมจึงเรียกลูกอื่นว่า พ่อเพิ่ม แม่พลอย แม่หวาน ...

'เพราะพวกเด็กมันลูกเมียหน่อย นั่นท่านลูกคุณหญิงก็ต้องเป็นคุณไปหมด เขา

ไม่เรียกชื่อพลอยก็ติดมไปแล้ว

(4)

房英：.....爲什麼別人對爸爸的兒女稱呼不一樣？在嫵恩、啓德、翠伊的名字前，加上“昆”，在帕姆名字前加上“胞”，在帕洛伊、婉的名字前加上“麥”*？.....

“因爲你們是小老婆生的孩子。大老婆生的孩子都要尊稱爲‘昆’，他們不叫你‘伊帕洛伊’就算好的了！” (6)

* “昆”、“胞”、“麥”以及下文中的“伊”都是名稱前的冠詞。

“昆”是尊稱，男女皆可用，表示地位、身份高貴，或者晚輩稱長輩用；“胞”用在男性前，“麥”用在女性前，均一般稱呼；“伊”是貶稱，多用在女性、雌性動物前，也可用于男性。

謙光：.....同樣都是昭坤的孩子，爲什麼對有的孩子稱呼“坤*雯”、“坤*琦”、“坤*琴”，而對另外的孩子卻叫“頗*魄”、“嫗*珀怡”、“嫗*腕”呢？.....

“因爲你們是偏旁生的。人家那是坤穎的孩子，自然得稱呼‘坤’不叫你‘伊*珀怡’，就算好的啦！” (7)

* “伊”冠于女子名前，或做人稱代詞，爲卑稱。 (7)

* “坤”冠于普通人名前，表示尊敬或客氣。 (6)

* “頗”冠于幼輩或同輩男子名前，表示親切。 (6)

* “嫗”冠于幼輩或同輩女子名前，表示親切或客氣。 (4)

(2) 原文：ถ้าใครไปตามพลอยในขณะที่นั้นว่าใครเป็นบิดา พลอยก็จะตอบว่าชื่อพระยา

พิพิธ

(2)

房英：那時，如果有誰問她，爸爸媽媽是誰，她會告訴你：爸爸

是披耶丕丕德 * (4)

* 披耶：是爵稱。泰國爵位分五等。披耶爵相當于中國封建社會的侯爵。

謙光已在上文把พระยา這詞翻譯出來，如下：

謙光：從外廊進去，便是珀怡的父親帕耶*畢佩住的那三間寬敞的房間。 (5)

* 泰國君主專制時代爵分六等，由尊以降為頌德昭帕耶、昭帕耶、帕耶、帕、鑾、昆。

(3) 原文：คุณหลวงหรือพ่อของช้อยเป็นคนที่มีเพื่อนฝูงมากมายพอดี (101)

房英：昆鑾，或者曹伊的阿爸，是個交際廣、朋友多的人。 (107)

* 昆鑾：對具有鑾爵的人的尊稱。鑾爵相當于中國封建社會的子爵。

這段內容謙光譯為“巧娥的父親是個鑾爵，交游很廣。”至於คุณหลวง這個詞在下文翻譯並說明如下：

謙光：坤鑾*在兩幢高腳屋之間的外廊上搭起一卻涼棚，做為接待客人的地方。 (99)

* 對鑾爵的稱呼。

上述例子中處於專名前的一些稱號都是按照泰語的文化習慣翻譯出來的，為了讓譯文讀者能夠理解這些稱號，該做說明。

對於漢語裏沒有的事物，而且它們在內容當中比較重要，翻譯時不能隨意省略，譯者只好直接翻譯，並做些解釋。但這樣會使讀者閱讀時不太通暢，翻譯時也應該考慮這點，有時譯者採取意譯方式或在譯文中做些調整，使譯文與原文在形式上有所不同。

3.2 不同之處

所舉的例子都是在中國文化沒有或不符合譯語的習慣，即專名詞和比喻。

3.2.1 專名詞

(1) 原文：... อย่างที่บ้านพระพิพัฒน์ใกล้เคียงกัน ตั้งชื่อลูกคล้องจองกันเป็นจังหวะว่า เพ็ญพิสมัย ไสสุคนธรส สดสำราญจิตต์ สนิทเสนาหา ... (5)

房英：(不翻譯) (7)

謙光：像住在附近的帕庇帕家，給孩子取名還講究什麼合轍押韻。

(9)

原文是人名，而且在泰語中音調押韻，翻譯時若能傳意卻難以傳神，譯者省略不譯。

(2) 原文：ดัลบังาทรงลูกพลับเตี้ยชูดของหลวง ... มีชื่อคล้องกันตลอด เป็นเครื่องทรง และเครื่องต้นราชูปโภคว่า "ชฎาเดินหน กุณฑลไพโรจน์ กรรเจียกโชติฉายฉั่น สุวรรณมาลัย..."

ชูดของสมเด็จพระตำหนักเป็นชื่อปลาล้วนๆ ...คือ "อานนท์หนุนพสุธา ปลา วาฬวายเทิ่งโลมาระเวิงสินธุ์ กระเบนบินหลังคลื่น ..."

ดัลบังาชูดของสมเด็จพระที่นั่ง ... เป็นชื่อดอกไม้อ้วนๆ คือ "ดวงทิพย์มณฑา อัสวดี วารีปฐพีกริ บั้ววิกตอเรีย ..."

ส่วนดัลเบาะของพระนางนั้น ...เป็นชื่อนกทั้งเถา... "มยุเรศวรอนรา สัตวาเลห์ วาด ฉานฉาดโนรี ผ่องศรีกระตั่ว ..."

(269-270)

房英：王家有一套柿形的象牙盒，.....其名字的音調和諧悅耳。

如下：“尖頂冠，晶瑩的耳環；夾在耳朵上的鮮艷的花朵，金色的花串；

.....等等。”

另外還有好幾套象牙盒.....有的全用各種魚的名稱命名，有的全用各種花的名稱命名，還有用各種鳥兒的名稱命名的。(278)

謙光：每套象牙盒皇上都賜同類的名字，或花或草，或魚或鳥，從大到小都是合轍押韻的.....(250)

當時宮廷裏面收集象牙盒很流行，甚至呈國王賜名。這又跟上述例子一樣，原文是專名，譯者對這段內容作刪節。因原文裏的這段內容比較長，刪去了它會使譯文讀者的感受與原文讀者不同。

(3) 原文：ในขวดโหลนั้นใส่ข้าวตังกะทิบ้าง น้ำพริกเผาบ้าง... ฝอยทองกรอบ

ขนมมะลิว และของอื่นๆ ... (19)

房英：那瓶裏的椰子漿鍋巴.....。有的瓶裏裝著辣椒醬，.....，松脆的蛋黃絲等點心。(23)

謙光：裏面裝著椰汁鍋巴、炒辣醬、.....金絲酥餅以及其它小點心，.....(23)

原文ขนมมะลิว是一種泰國點心。這裏只省略了一個詞，不影響大體上的意思。

(4) 原文：พอไปดักดูเขาที่ประตูดิน ... (181)

房英：我到內宮門口去追她，.....(187)

謙光：我總是在後宮門口等著看她。(170)

原文ประตูดิน的意思是土門，指後宮的門西素達翁，譯者都採取意譯方式。

3.2.2 比喻

(1) 原文：ฉันมันคางคกในกะลา ไม่มีหูมีตาเคยเห็นอะไรข้างนอก (70)

房英：我可是井底之蛙，沒見過大世面，不了解外頭的情況。 (75)

謙光：我是坐井觀天，不知道外面的事，... (71)

原文的比喻意思是椰殼裏的癩蛤蟆。中泰典故不一樣，翻譯時要符合中文的習慣。

(2) 原文：'บ้าเจาคะ ครบहार้อยจำพวกเคยเหี้ยว' (136)

房英：“瘋了呀，百分之百地瘋了呀！” (143)

謙光：“是啊，我也瘋了，還挺厲害的呢！” (128)

原文บ้าहार้อยจำพวก表層意思是五百種類的瘋狂性，指多種多樣的瘋狂性。漢語裏沒有這樣的比喻，譯者都採用意譯方式。

(3) 原文：'คุณิ่งข่อยซี' เสด็จทรงพระสวรรคต 'อยู่ๆก็ลุกขึ้นเดินไก่อพระลด พอปุ่คำนี้ถึงไก่อ ไก่ก็มาที่เดียว...' (221)

房英：“看曹伊，” 貴妃笑著說，“真是說到她她就到！.....” (230)

謙光：“你瞧儂巧娥，” 長公主笑著說，“正說你，你就到了！” (206)

原文是泰國文學的典故，譯者採用意譯方式。

對於譯文裏沒有的東西，翻譯時可採取意譯方式或對譯文做些調整。無論用哪種方法，一定注意翻譯的目的，那就是使譯文讀者能得到原作者所表達的思想，得到與原文讀者大致相同的感受。

4. 中譯本之比較

這裏將對《四朝代》兩部中譯本所不同之處做比較和分析。以下例子

按泰國文化特點分為三部分：

4.1 泰國的傳統風俗

各國家都有自己獨特的傳統風俗。翻譯關於這方面的內容的時候，譯者除了必須對原語有一定的水平，還應該對原作內容有關的知識，否則在譯文裏會產生錯誤。

(1) 禁止踐踏門檻的規定

原文：ธรณีประตูนั้นทำด้วยไม้เหลี่ยมค่อนข้างใหญ่ แต่ไม่ใหญ่ถึงกับจะข้ามไม่พ้น มีรอยคนมาปิดทองไว้บ้างเป็นระยะ และใกล้ๆขอบประตูนั้น ก็มีรูปปักอยู่ริมขอบประตู (13)

房英：門檻是用方木做的，相當大，但也不是大得跨不過去。上面有的地方用銅皮包了起來，那可能已被踏破。 門框邊，有香插在那兒。
(16)

謙光：這個門檻是一塊很大的方木，不過并沒大到邁不過去的程度。框檻上還有人們貼上去的片片金箔，兩邊門框上還插著幾炷香。 (17)

原文ปิดทอง是用薄片黃金貼上崇拜的東西如佛像等。在這段內容，因人們認為宮廷裏的門都有護門神，不得踏在門檻。這些宮門，每年舉行祭禮，故要貼上金片。這並不是像房英的譯文所解釋被踏破而用銅皮來修補的。

(2) 晚上在王宮裏點火的規定

原文：พอผ่านประตูวังมา ซ้อยก็เตือนให้รีบกลับตำหนัก บอกว่าเดี๋ยวค่ำลงจะลำบาก เพราะไม่ได้เอาเทียนมาด้วย พลอยก็สงสัย ถามขึ้นว่า 'เทียนอะไรกันซ้อย'

'อ้าว!' ซ้อยตอบ 'เดินในวังกลางคืนต้องจุดไฟ จำไว้นะพลอย เดินมีดๆเป็น
เกิดเรื่อง'

(40)

房英：過了宮門，曹伊就叫快點回去，說天一黑就要添麻煩，因

為沒有拿證明。帕洛伊疑惑：“什麼證明啊？”

“噢！半夜裡在宮中行走要持火把，以證明你是宮中人。你要記住，摸黑兒走就會出紕漏！” (44)

謙光：巧娥催促珀怡快走，說沒帶蠟燭來，一會兒黑了就麻煩了。珀怡不解地問：“帶蠟燭幹什麼呀，巧娥？”

“嘿！”巧娥解釋說，“晚上在皇宮裡走路必須點燈，你要記住，黑著走路准出事兒。” (43)

據傳統規定，在內宮的範圍裏，不允許任何男人單獨行走，因此晚上在內宮行走，無論是男人還是女人必須帶著燈籠或蠟燭。房英對เทียน (蠟燭) 理解為證明，並在下文加解釋‘以證明你是宮中人’。謙光採取直譯方式。

(3) 剃頂髻禮

原文：‘ที่แรกพอโกนจุกได้ไม่กี่วัน ...’ (35)

房英：“..... 開始，落髻*還沒過幾天.....” (39)

*落髻：泰國女子未成年前，頭頂留髮髻，一俟成年即剃去頂髻，謂之落髻。

謙光：“..... 起初，蓄髮禮*過後沒幾天.....” (38)

*從前幼童只留頂髮頂綰髻。男十三歲、女十一歲時，家長邀集親友，為幼童剃去頂髻，開始全頭留髮，是謂蓄髮禮。剃髻前一日傍晚，家長把剃髻童盡情打扮起來，請法師來家誦經。剃髻日清晨齋僧。剃髻的時辰由婆羅門擇定；剃髻童須全身著白；剃髻時婆羅門吹法螺、搖撥浪鼓，法師誦經，并有樂班奏樂。至下午四五點鐘，帶剃髻童至供桌旁，在手腕上系線，在額上點吉祥

誌，婆羅門喂椰汁，然後傳燭。成禮之後，東道宴客、慶祝。蓄髮禮既成，標誌童年結束。

原文โกนจุก的意思是剃頂髻。謙光把這種典禮視為孩子開始蓄髮，表示成人了的含意。房英進行直譯。由此可見兩個譯者對這詞理解到不同的程度，因此用詞也不同。

(4) 王室的水燈節

原文：ที่หน้าบุษบกอันเป็นที่ตั้งพระพุทธรูป ตั้งเครื่องนมัสการ มีรูปเทียน
ดอกชนวนมายังเรือบัลลังก์ (79)

房英：前邊有一浮宮，裡面供奉著佛像。內設有一個合十致敬的機器人，還有蠟燭，內有導火線，直接引到龍舟內御座前。 (84)

謙光：神座上供奉護國天神神像，神座前擺放著香燭。神蛇舟上有導火索接到御舟上，... (79)

原文เครื่องนมัสการ指的是泰國人向佛像敬舉鮮花、香蠟等供品。但房英把เครื่องนมัสการ這一詞看成เครื่อง (機器) + นมัสการ (朝拜)。其實泰語的เครื่อง有很多意思，這裏應該按照其中·物品、用品·的意思而譯。

4.2 泰國人的生活習俗

五世王時代人的生活情形離現在讀者的理解很遠，尤甚是在不同的泰中文化的環境背景下，譯者該對此方面有深刻的了解。

(1) 貴族孩子進宮獻身

原文：คุณสาย...หยิบเอาพานทองออกมาหนึ่งใบ...หยิบเอารูปเทียนแพออกมา
หนึ่งแพ ...คุณสายก็บอกผาดให้ไปหาใบตองมาอีกจะเย็บกระทงดอกไม้

... 'ก็จัดดอกไม้ธูปเทียนให้พลอยถวายตัวเสด็จใจเล้า' (21)

房英：賽伊.....拿出了一隻銅盤；.....拿出一對蠟燭和一支香。同時叫帕德去采些芭蕉葉和鮮花，準備縫製水燈*。

..... “給帕洛伊準備獻身貴妃儀式上用的鮮花、香、蠟燭啊！” (25)

*水燈：按照泰國民間風俗，每年十月至十一月，進入水燈節，人們紛紛製作“水燈”，并把它放在江河溪水中讓它漂走，謂之放水燈。水燈，用芭蕉葉或萬穗蘭外莖縫製成圓形碗狀，周圍做成漏斗形，大小不一。上面裝飾鮮花，四周插上四支香，香底插上百日花或金錢菊花，把蠟燭插在水燈中央，點燃蠟燭，放入水中漂走。水燈也可做某些隆重儀式上的用品。

謙光：坤賽.....拿出一個金托盤，.....拿出香燭，.....又吩咐葩去找些蕉葉來。

..... “噢！不是要把珀怡獻給主子嗎，不做個花籃兒怎麼行？” (25)

這段內容是關於當時貴族的孩子進宮獻身，獻身之前要辦獻身儀式，用กระทงดอกไม้（有錐形花飾的蕉葉容器）向主人恭敬。房英譯成水燈，因為泰國水燈節所用的水燈也叫กระทง，而跟獻身儀式裏用的กระทง不一樣。中國沒有此物，謙光選用跟原文相近的詞。

(2) 宮裏的建築物

原文：พลอยหันมาดูหน้าช้อยอย่างสงสัย เพราะกระซิบบอกแม่เรื่องหนึ่ง แต่แม่กลับให้ช้อยพาไปอุโมงค์ ...

‘แล้วทำไมต้องไปอุโมงค์’ ‘ก็ถ้าไม่ไปอุโมงค์จะไปทุ่งที่ไหนกันล่ะ’ ...

จนในที่สุด ถึงสิ่งก่อสร้างอันหนึ่ง ก่ออิฐถือปูนเป็นทางยาวพุ่งออกมาจากกำแพง

วังชั้นในลักษณะนั้นเป็นอุโมงค์จริงๆอย่างที่เรียก

(38-39)

房英：帕洛伊轉身迷惑地瞧了曹伊。自己悄悄告訴媽媽的事，媽媽反而大聲宣揚開來，叫曹伊帶她去廁所。

“.....但爲什麼必須去廁所呢？” “如果不去廁所，到哪兒大便呢？”

終於到了廁所。它是一條長長的從內宮牆下砌成的路，這條路的特點有點象“隧道”。

(42-43)

謙光：珀怡不解地看了巧娥一眼，心想告訴母親的明明是要上廁所，怎麼卻叫巧娥領著去地道呢？

“解手到地道去干什麼啊？” “不去地道去哪兒解手呀？”

最後，她們來到一個建築物跟前。這個建築物是用磚和白灰砌成的，從內皇城牆上伸展出來，長長的，看上去可真像個地道.....

(41-42)

原文อุโมงค์的意思是地道、隧道，是當時內宮的公用廁所。房英先把它解釋爲廁所，然後再照詞譯爲隧道。這樣使內容有所改變。

(3) 賭博

原文：เมื่อคืนพิศฝันดี เห็นนกกระยางบินมาตั้งฝูง วันนี้ต้องแทงหอยให้เต็ม
ภิกขาทีเดียว

"แทงตัวอะไรพิศ" ซอยถามอย่างสนใจ

"แทง ป กังสือ ซี้คุณซ้อย" พิศตอบอย่างแน่ใจ

"โฮ้ ฝันเห็นนกกระยางทำไมไปแทง ป กังสือ ละพิศ" คุณเขยซัก

"ก็นกกระยางมันกินปลาเน้เจ้าค่า" นางพิศตอบอย่างปราศจากสงสัย "ปลา

ก็ ป กังสือซี้เจ้าค่า"

(164)

房英：“昨兒晚上我做了個美夢，看到了白鷺成群飛來。今天要壓寶，准得頭彩！”

“壓什麼寶，匹特？”曹伊關心地問。

“壓魚呀，昆曹伊！”匹特滿有把握地說。

“噯，你夢見了白鷺，爲什麼要壓魚呀？”翠伊疑惑不解地問道。

“就因爲白鷺喜歡吃魚呀！”匹特豪不懷疑地解釋。

(171-172)

謙光：“昨晚兒奴才做了個好夢，夢見一大群鷺鷥，今兒可要睹它一會*。”

“押哪一門呀，琵？”巧娥感興趣地問。

“當然是‘包’門了，坤巧娥。”儂琵胸有成竹地回答。

“爲什夢見鷺鷥就押‘包’門呢，琵？”巧娥又問。

“鷺鷥不是吃魚嗎，”儂琵很有把握地解釋著，“‘魚’這個詞兒的第一個字母不是念‘包’嗎，當然就得押‘包’門啦。” (155)

* 由中國傳入的花會，賭法略有變化。

這段內容關於當時泰國的一種賭博，是用泰語字母玩的。房英的譯文已做了調整，把原文 ปักสี่ 譯成‘魚’（ป在泰語裏代表‘魚’）。至於謙光採取直譯方式，並爲讀者在原文裏面做解釋。

(4) 宮廷裏的俚語

ต้นฉบับ : ในปทานานุกรมของชาววังนั้น คำว่าเพื่อนไม่มีปรากฏ ถ้าจะมีต้องบอกให้ชัดว่าเพื่อนอะไร เป็นต้นว่า เพื่อนเล่น เพื่อนคุย ถ้าบอกว่าใครเป็นเพื่อน กับใครๆเป็นเกิดเหตุฉะนั้น พดอยกับซ้อยจึงเป็น "คนรู้จักชอบพอกันมาแต่เด็กๆ" ไม่ยอมพูดว่าเป็นเพื่อนกันเป็น

อันขาด

(133)

房英：（不譯） (140)

謙光：在宮人的詞典裡，沒有“朋友”這個詞。如要用這個詞，就一定得加上限制性定語，說清楚是什麼朋友，如一塊兒玩耍的朋友、說說聊聊的朋友，等等，如果只籠統地說誰和誰是“朋友”，那就要惹出是非來。所以珀怡說她和巧娥“從小就在一起長大”，絕不肯說兩人是“朋友”。 (125)

* 在宮人中是同性戀的隱語。

房英在這段內容已做了調整即刪除了關於เพื่อน當時指同性戀的俚語。因為刪除的內容比較多，這不僅使譯文與原文差得多，也影響到跟這個詞有關的下文，如：

原文： "...แม่เนียนกับแม่น้อย เขาเคยอยู่ตําหนักท่านองค์ใหญ่ เป็นเพื่อนของฉันทั้งสองคน"

"แม่! คุณอาพูดซี!" ซ้อยร้องดังลั่น

"โอ๊ย!" คุณสลายร้องขึ้นตาม ไม่ใช่เพื่อนยังงั้นหรือ ยายบ้า! เพื่อนชอบพอกันเคยกันต่างหาก เอาอะไรมาพูดไม่รู้!" (248)

房英：“.....麥念和麥努過去都在正宮，是我的朋友。”

“ 噢！原來是姑媽的朋友！”曹伊大聲嚷道。

“ 啊！”賽伊也大聲嚷起來，“怎麼，不是我的朋友嗎？”

瘋丫頭，是不是親如手足的朋友，是另一碼事，你噢什麼？” (256)

謙光：“...嫚年嫚瑞我也熟，她們在宮裡待過，都是我的朋友。”

“ 啣！聽姑媽說的什麼呀！”巧娥叫起來。

“ 不是那種‘朋友’，瘋子！”坤賽也喊起來。“就是

挺熟悉的朋友，你瞎嚷嚷些什麼呀！” (230)

因房英的譯文沒把俚語เพื่อน翻譯出來，這裏的譯文也與原文不同。

4.3 泰語的特性

關於泰語的特性，本文分爲兩類；如下：

4.3.1 稱號、名詞及王語

(1) 稱號 (1)

原文：“พลอย ฉันดีใจเหลือเกินที่เจ้าคุณพ่อของพลอยท่านมาวันนี้”

“คุณพ่อของช้อยก็น่ารักมากเหมือนกัน...” (114)

房英：“帕洛伊，我真高興你爸爸參加了這一儀式。”

“你爸爸也挺棒.....” (120)

謙光：“珀怡，沒想到今天昭坤也來了，我真高興。”

“你爸爸也挺好的.....” (109-110)

原文เจ้าคุณพ่อ的造詞結構是เจ้าคุณ（讀昭坤，對泰國披耶爵的稱呼）+ พ่อ（爸爸）。另一個詞คุณพ่อ意思是父親。第一個詞เจ้าคุณพ่อ譯文不同，因爲房英理解這是孩子對父親的稱呼，謙光卻要反映當時的封建文化，強調社會身份的不同。

(2) 稱號 (2)

原文：เสด็จประทับอยู่ในวังหลวง (6)

房英：貴妃住在王宮中。 (8)

謙光：長公主住在皇宮裏..... (9)

原文เสด็จ是宮中人對四世王的公主的稱呼，並不是當時五世王的妃子，應該是王姐或王妹。

(3) 名詞 (1)

原文：พลอยเริ่มอยากกิน'ดินสอ' คือ ดินขาวชนิดหนึ่ง ...เคยลองกินดูก็ไม่เห็นมีรสชาติอะไร เหมือนกับกินดินสอพองดี ๆ นั้นเอง (379)

房英：開始時，帕洛伊想吃“筆”。所謂筆就是那種白陶土(高岭土).....，也曾嘗了嘗覺得并沒什麼味道，好象吃“粉筆”一樣。 (387)

謙光：珀怡開始想吃白陶土。就是一種白土。.....她也曾嘗過，卻沒吃出什麼味道來，很像那種好白堊土。 (348)

泰語ดินสอ意思是‘鉛筆’，另一個意思是從ดิน(土)+สอ(白色)，白色的土。這段原文也對ดินสอ解釋說它就像ดินสอพอง(可代爽身粉的白粉、白堊)，所以譯成‘筆’不符合原文的意思。

(4) 名詞 (2)

原文：...หญิงเหล่านั้นมีหน้าที่เฝ้าประตูวัง และหน้าที่อื่น ๆ อีกมากมายหลายอย่างในวัง เป็นข้าราชการอยู่กรมโขน ชาววังทั่วไปเรียกกันว่า โขน (13)

房英：..... 這些宮女是門衛。她們除了守衛外，還膽負宮中其他一些雜務，所以她們都屬於女侍從廳。一般宮女都稱她們為女侍從。 (17)

謙光：..... 這些人都是閹寺房的門衛，她們的職責除了看守宮門，還要負責宮內許多其它勤雜事務。宮里人都叫她們閹寺。 (17)

泰語โขน的意思是宮庭門前女侍衛，譯者的解釋不同，因此表達也不

同。一個認為這些人的義務跟一般的侍從一樣，就譯成女侍從。一個卻認為這些人的主要義務就是守門，故譯成閹寺（閹是看門的意思）。

(5) 名詞 (3)

原文：การตั้งสมเด็จพระที่นั่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งทำให้ทุกคนต้องเรียกตามพระนามใหม่ว่า "สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี" ... และได้ทรงเฉลิมพระราชมณเฑียรว่า "สมเด็จพระบรมราชินีนาถ" (154)

房英：讓王后陛下——當時人們用新名稱稱呼為“攝政王”——攝政這一事……。……敕封王后為“王后陛下”*。

* 陛下，一般只限於對國王的敬稱。對王后、太子等稱殿下。這兒稱陛下是王后攝政的緣故。

謙光：如今皇上已經冊封皇后為“皇后陛下”，并賜封號“麗仁*皇后”，……，將由這位女主執掌乾坤。(146)

* 英語 regent，意為攝政者，泰國人讀作“麗仁”。

原文的สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ 是外來語，房英採用意譯方式。謙光採用直譯方式，故加注腳做說明。

(6) 王語 (1)

原文：วันนี้พาลูกสาวมาถวายตัว มิ่งคะ พलयิ่งได้ยินคนพูดราชาศัพท์กับเจ้านายในวันนี้ แม่เคยสอนให้พलयิ่งพูดตั้งแต่อยู่บ้าน แต่ก็ไม่ได้สอนละเอียด เป็นต้นว่า ให้ใช้คำว่า เพคะ เวลาตอบรับ แต่ครั้งเฝ้าจริงเข้า แม่ก็ไม่ได้พูดว่า เพคะ ลึกหน่อย เสียงแม่พูดดังคล้ายๆ มิ่งคะ โดยออกเสียงตัว มิ่ง แต่เพียงครั้งเดียวเท่านั้น (25)

房英：“今天帶女兒來獻身哪，貴妃！”帕洛伊今天才聽到人們跟主人講話用王語。雖然媽媽在家裡就教過帕洛伊，但教得不多，而且又不用。帕洛伊几乎忘光了。今天媽媽在講話前應該用“噏”以表示奴僕對主人的應諾，大概由於緊張也忘了用。(29)

謙光：“啓秦長公主，奴婢獻小女孝敬長公主駕前。”珀怡第一次聽到用皇語答話。在家時母親曾教過她，但教得不詳細，和今天說的也不太一樣。(28-29)

原文關於一般人對王族說話時，句尾要加個語氣詞พะคะ，但有時不強調發音，聽起來好像是มังคะ。這是泰語的一種特點，難以直譯。房英用漢語語氣詞並在譯文當中也做調整，可是這使譯文的內容有所改變了。謙光卻採用意譯方式。

(7) 王語(2)

原文：“เสด็จให้มาทูลถามเสด็จว่าจะเสด็จหรือไม่เสด็จ ถ้าเสด็จจะเสด็จเสด็จจะเสด็จด้วย” พลอยไม่เคยได้ยินใครพูดราชาศัพท์ที่ใช้คำว่า “เสด็จ” คำเดียวแต่ได้ความทั้งประโยคและรวดเร็วเช่นนั้น

... “เสด็จให้ไปทูลเสด็จว่าเสด็จจะเสด็จ ถ้าเสด็จจะเสด็จด้วยเสด็จก็จะดีพระทัยมาก” (29)

房英：“貴妃命我來請示一下：貴妃是否前去，如去，我們貴妃也一同前去。”

帕洛伊還沒聽誰說王語這麼快過，而且只用“沙德”一個詞兒來表達全句的意義*。.....

“貴妃要她回稟貴妃，貴妃要去；如果貴妃也同去，貴妃當然十分高興**！” (34)

* “沙德”一詞在王語中有兩個含義，一是指人：駕，親王，殿下，貴妃；一是指動作：去，往，赴。

** “沙德”一詞在這句話中共出現七次。除兩處譯為“去”外，余五處皆指貴妃。按句中順序一、三、五處的貴妃是指說話人自己，二、四處的貴妃指上前宮中的貴妃。

謙光：“皇后命奴婢奏知長公主，如果長公主去聽經，皇后也同一去。”

這段皇語說得非常快……

“就說長公主要她回奏皇后：長公主下午去聽經，如果皇后一同去，長公主非常高興。” (33)

原文เสด็จ的意思在第二例子已說過，另外這個詞也作動詞，意思是王語‘駕幸’。這點兩種譯文都一樣。不過，所譯得不同在於作稱謂詞的เสด็จ，原文指兩方地位相同的王族，但謙光的譯文指二者不同的地位，不符合原文的意思。

4.3.2 比喻

(1) 原文：“...ไปนับญาติกับเจ้านายไม่ดี เดี่ยวเหาจะขึ้นหัว” (6)

房英：“...跟主人去攀親不好，人家會說蝨子咬頭 --- 犯上了！”

(8-9)

謙光：“...不能隨便跟長公主攀親戚，要不頭上該生蝨子了。”

(10)

泰語的比喻เหาจะขึ้นหัว字面意思是頭上生蝨子。謙光直接翻譯。但房英做調整，用漢語歇後語的形式來表達這種比喻的意思。

(2) 原文：“นี่คนนี่ลูกแม่ ลูกเสือ ลูกตะเข้ เลี้ยงไม่ได้” (10)

房英：“這樣的死丫頭，是虎狼之子養不得的！” (13)

謙光：“有什麼樣的老子娘，就有什麼樣的孩子。忘恩負義，狼心狗肺，養不住你！” (14)

原文ลูกเสือ意思是老虎之子，ลูกตะเข้意思是鱷魚之子，用來比喻壞人的子女。謙光的譯文選用與原文形式不同的比喻，並加上解釋。

(3) 原文：“มาหมอบก้มหน้าเป็นลิงลมอยู่ได้” (26)

房英：“不要老低著頭像懶猴似的！” (30)

謙光：“怎麼趴在那兒一動也不動啊？” (29)

泰語的比喻เป็นลิงลม字面意思是像懶猴似的。房英直譯，但謙光採用意譯方式。

(4) 原文：“นี่เขาชื่อพลอย ลูกแม่เขม คนที่นอนหลับเป็นทศกรรฐ์ลมอยู่นั้นแหละ...” (33)

房英：“她叫帕洛伊，是蔡母的女兒，睡著的是她媽。” (37)

謙光：“這是珀怡，就是那邊那位昏睡大王嫖彩的孩子。” (36)

原文的比喻นอนหลับเป็นทศกรรฐ์ลม來源於泰國古典文學。房英採用意譯方式。謙光保持與原文形式上的相似。

5. 結論

5.1 譯本與原本之比較與分析

這就是將小說《四朝代》中譯本相同之處與原作做比較，結果是有些地方譯本能傳達原文的意思，同時也能保持與原作形式上的相似性。這是因為雙方的文化背景和語言方面有一些共同點。

在與原作形式上的不同的地方，有時是譯者採用意譯方式，有時譯者對譯文做調整。

無論譯文裏面能否保留形式上的相似，只要所表達的意思與原作大致相同，就算已達到了翻譯的目的了。

5.2 兩部譯本之比較與分析

這是對《四朝代》兩部中譯本所不同之處做比較，同時根據翻譯過程，即閱讀、理解和表達，來分析原因。

一、閱讀過程的有關因素

閱讀就是爲了理解。在這過程當中，最基礎的因素就是譯者的原語水平。譯者的原語水平不相等，會影響到下一步的過程，甚至使譯文讀者的感受跟原文讀者不一樣。如泰語เครื่องน้ดการ意思就是‘供品’，卻把它譯成‘合十致敬的機器人’，或者，想吃白土的ดินสอ卻譯成想吃‘筆’。譯文讀者所得到的信息肯定不同於原文讀者的。

另外，除了譯者的原語水平不同，譯者對原作內容有關的知識不同也使翻譯的結果離原作越來越遠了。如譯者以爲水燈節的水燈跟獻身典禮的蕉葉容器是一樣形式的，因爲泰語用กระทง一個詞來表達這兩種東西。翻譯前譯者應下工夫學習有關的知識。搞文學翻譯，要對於原作的時代背景、作者生平以及對所描寫的國家、地區的政治、經濟、地理、歷史、風俗、習慣、文化、生活等方面都有所了解。這樣才能深入理解原作，做好翻譯工作。

二、理解過程的主要因素

上述的兩種基礎因素即原語水平和內容有關的知識，都是爲了能理解原作的意思而必須處於閱讀過程中的。除了這兩種因素之外，在理解過程中譯者還要能把經過閱讀後所理解的詞意聯結到含在內容裏面的思想。如謙光爲了重視當時的封建文化有貴賤之分，在翻譯孩子對自己父親的稱呼

使用他的爵位เจ้าคุณ。

三、表達方式不同

理解正確透徹後，下一步就要表達了。《四朝代》的兩部中譯本所不同的有些地方，不取決於譯者的水平和理解程度了，是譯者所選用的翻譯方式不同，有時直譯，有時意譯，有時在譯文做調整等等。

總之，《四朝代》兩部中譯本相差之處，是由翻譯過程當中的有關因素造成的。該不同的因素影響了各步驟的結果，甚至能使譯文讀者的感受與原文讀者的感受差距很大。

5.3 題外語

本文只對小說的第一部分的詞語做比較，有興趣的學者還可以在句法結構方面做比較，或對泰中文化做比較，甚至於把研究範圍擴大到全部小說的內容。

ภาคผนวก ข

บทสัมภาษณ์ 路丕忠 Lù Pizhōng ผู้แปลนิยายเรื่อง "สี่แผ่นดิน" เป็นภาษาจีน โดยขามา (2542) ใน ฐานสถาปัตยกรรม ปีที่ 5 ฉบับที่ 251-252

สัมภาษณ์

ขามา

19 ขอพระพิริง อนุชานนท์
เลขหมายข่าว กน. 10120

17 สิงหาคม 2525

เรื่อง อนุชานนท์เรื่อง "สี่แผ่นดิน"

เขียน พุฒู เบนาง พิณธิด

คาบหมิงฮือชาน วันที่ 5 สิงหาคม ได้มาติดต่อขออนุชานนท์และขอคำนำ
เรื่อง "สี่แผ่นดิน" นั้น ๗ ไร่ครึ่งแล้ว และบันทึกเป็นข้อๆซึ่งจะอนุชานนท์ให้ท่านแม่ และนำไปพิมพ์
เผยแพร่ให้ทั่วๆไป ส่วนคำนำเรื่องนั้นจะเขียนสัมภาษณ์

อนุชานนท์ความนับถือ

(Signature)
(ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช)

รวมเล่มออกมา ได้รับความนิยมอย่าง
แพร่หลายและปรากฏเผยแพร่ภาพเป็น
รูปของละครโทรทัศน์ยอดนิยมในเวลา
ต่อมา ได้รับการยอมรับว่าเป็นวรรณ
กรรมอมตะและเป็นผลงานเด่นที่สุด
เรื่องหนึ่งของผู้ประพันธ์

"เจตนาของผู้เขียนเรื่องนี้
เพื่อจะบันทึกภาพรายละเอียดเบื้อง
หลังเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นตั้งแต่
สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ลงมาจนถึงสิ้นแผ่นดินพระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ซึ่งในระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนานนี้
ได้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญใน
เมืองไทยและมีเหตุการณ์การเปลี่ยน
แปลงที่สำคัญเกิดขึ้นหลายอย่าง เป็น
เรื่องที่มีประวัติศาสตร์ต้องจารึกไว้ แต่
สิ่งที่ประวัติศาสตร์มิได้จารึกไว้ก็คือราย
ละเอียดเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่
ตลอดจนความคิดเห็นของคนที่ประสบ
เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ
สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรายละเอียดของ
เบื้องหลังประวัติศาสตร์ และย่อมจะมี
ความสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะการอบรม

พ ลันที่จดหมายเมลล์
อากาศจาก ม.ร.ว.
คึกฤทธิ์ ปราโมช
ส่งตรงถึง "คู่ ผยอง" จากบ้านซอย
สวนพลูถึงสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ
ปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อ
ตอบรับอนุญาตให้เผยแพร่วรรณกรรม
อมตะ "สี่แผ่นดิน" เป็นภาษาจีนด้วย
ความยินดีในฐานะผู้เป็นเจ้าของบทประ
พันธ์ สร้างความรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง
แก่ "คู่ ผยอง" ในฐานะผู้แปล และ ณ
บัดนั้น วรรณกรรมอมตะเรื่องนี้ได้ปรา-
กฏสู่สายตาชาวโลกอีกภาษาหนึ่ง เพื่อ
ร่วมเผยแพร่ความเป็นไทย ให้ชาวจีนได้
รู้จักในอีกแง่มุมหนึ่งโดยชาวจีนผู้รัก
ภาษาไทยและผูกพันลึกซึ้งกับการใช้
ภาษาไทยมาตลอดชีวิตการทำงานจนถึง
วัยเกษียณในวันนี้

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์มา
ยาวนาน ครั้งที่ผมเรียนภาษาไทยในมหา
วิทาลัยปักกิ่ง จำได้ว่ามีประโยคหนึ่งที่
ซาบซึ้งใจผมที่สุดคือ ครูบอกว่า "จีน-
ไทยมีใช้อื่นไกล ที่มองกัน" ทำให้ผม
ค่อยๆ รู้จักเมืองไทย ผมเคยไปเมืองไทย
มา 10 ครั้ง และเคยไปเรียนภาษาไทย
เพิ่มเติมที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลง-
กรณ์มหาวิทยาลัย 1 ปี ทำให้ผมรู้จัก
เมืองไทยมากขึ้น และคิดว่าเมืองไทยมี
สิ่งดีมากมาย แต่สำหรับประชาชนจีน
ทั่วไปหรือนักท่องเที่ยวที่ไปเมืองไทย 5
วัน 10 วัน อาจรู้จักเมืองไทยเพียงผิว
เผินหรือไม่ลึกซึ้ง เมื่อถามว่ารู้จักอะไร
เกี่ยวกับประเทศไทยก็มักจะพูดถึงเกษตร
พหุชา โสภณ หรือเอคส์ นอกจากนั้นก็
อาจเป็นฟาร์มกระเซ่ สิ่งต่างๆ ของ
ไทยเขาไม่รู้

ถ้าถามถึงแรงบันดาลใจในการ

"คู่ ผยอง" ยอดนักแปลผู้พากย์ "สี่แผ่นดิน" และ "คำพิพากษา" เป็นภาษาจีน

ทำงานแปลวรรณกรรมไทยของหมก
คงอยู่ตรงที่ผมรู้สึกว่าเป็นภาระอย่าง
หนึ่งในฐานะที่ผมเรียนภาษาไทย รัก
ภาษาไทย รู้จักเมืองไทย และเข้าใจ
คนไทย ผมเคยไปอาศัยอยู่ในเมืองไทย
รู้สึกว่าคุณไทยมีบุญคุณกับผม ผมจึง
น่าจะตอบแทนคนไทย แม้จะมีความ
สามารถเท่านี้ แต่ผมก็อยากจะทำ..."

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2508 เป็นต้นมา
จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาที่คุณคู่ ผยอง
ได้ทุ่มเทเวลาอย่างเต็มที่กำลังความ
สามารถให้กับการทำงานด้านภาษาไทย
จนถึงวัยเกษียณอายุในปีพ.ศ. 2542
นี้ เขาได้ทุ่มเทงานประสพการณ์ยาวนาน
กว่า 30 ปี ในฐานะผู้เลี้ยงชีพด้วยภาษา
ไทยและหวังจะเป็นสะพานเชื่อมความ
สัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศ ไทย-จีน
ให้พัฒนาการสืบไป โดยเขามีความ
เชื่อว่า วรรณกรรมน่าจะเป็นแนวทาง
หนึ่งที่จะทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี และ
นั่นคือสาเหตุที่เขาเลือกแปลเรื่อง "สี่
แผ่นดิน" และตามมกด้วย "คำพิพากษา"
"สี่แผ่นดิน" เป็นบทประพันธ์
ของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งผู้เขียน
ได้เขียนลงพิมพ์เป็นตอนๆ ในหนังสือ
พิมพ์สยามรัฐรายวันติดต่อกันมา
นานปีเศษในเวลานั้นจนกระทั่งพิมพ์

คู่ ผยอง

ประเพณี และรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ
แห่งชีวิต ย่อมเป็นมูลฐานของความคิด
เห็นและกระทำให้บุคคลเกิดปฏิกริยา
แตกต่างที่ออกไป..."

นั่นคือความเข้าใจส่วนหนึ่งจาก
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งได้เขียนไว้
ในบทนำเรื่อง เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม
พ.ศ. 2496 แสดงวิถุประสงค์ของผู้
เขียนจากนวนิยายเรื่องยาวเรื่องเดียวใน
ชีวิตของท่าน

“สี่แผ่นดิน” มีโครงเรื่องที่ให้ทั้งความบันเทิงและความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนถึงประวัติศาสตร์บางตอนของไทยในช่วงรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 8 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยใช้ “แม่พลอย” ซึ่งเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญนำเรื่องไปสู่เหตุการณ์ที่บ้านเมืองในสมัยนั้น มีเรื่องราวบรรยายถึงรายละเอียดชีวิตคนในวังได้เกือบทุกแง่มุม สะท้อนชีวิตในวังและในโลกภายนอก ผสานกับความรู้สึกนึกคิดของคนไทยในยุคนั้นได้อย่างกระจ่างชัด จึงนับเป็นวรรณกรรมสะท้อนสังคมไทยที่ดีเรื่องหนึ่งซึ่งควรค่าแก่การเผยแพร่ต่อชาวโลก

◆ เหตุที่เลือกแปล “สี่แผ่นดิน” เพราะเวลานั้น น.ร.ว.ศีกฤทธิ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีของไทยหรือเปล่า

ไม่ใช่ แต่เพราะเห็นว่าท่านเป็นนักประพันธ์ ไม่ใช่เพราะท่านเป็นนักการเมือง เรื่องการเมืองไทยผมเข้าใจน้อยมาก อย่างไรก็ตาม เราถือว่าท่านเป็นนายกรัฐมนตรีไทยคนแรกที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนอย่างเป็นทางการโดยลงนามในสัญญา

◆ คนจีนทั่วไปรู้จักท่านในฐานะนักการเมืองหรือนายกรัฐมนตรีของไทยในเวลานั้น แต่ในฐานะนักประพันธ์ไม่มีใครรู้จัก

◆ เริ่มตัดสินใจแปลเรื่อง “สี่แผ่นดิน” อย่างไร

ผมแปลวรรณกรรมเรื่องหนึ่งจะต้องเริ่มจากการอ่านก่อน แล้วเกิดความชอบซึ่งหรือตื่นเต้นถึงจะแปล อย่างเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ผมอ่านหลายเที่ยว ชอบซึ่งมาก รู้สึกว่าวรรณกรรมยอดเยี่ยมอย่างนี้ต้องเผยแพร่ และเหตุที่ผมอ่านเรื่องนี้ได้ก็เพราะผมรู้ภาษาไทย จึงอยากให้ผู้อ่านที่ไม่รู้ภาษาไทยได้ลิ้มรสบ้าง เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของนักแปล เวลาทำงานประจำ ผมมีหน้าที่แปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย ส่วนงานอดิเรกผมมีหน้าที่แปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน แต่ไม่ว่าจะสลับหน้าที่อย่างไร ผมจะทำงานอย่างเอาจริงเอาจังเสมอ

◆ ประสบการณ์ทำงานด้านภาษาไทยของคุณเป็นอย่างไร

เริ่มจากตอนแรกผมยังไม่รู้ภาษาไทยเลย ครั้งเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนนั้นเริ่มรู้จักชื่อประเทศ “สยาม” จากเรื่อง “ซ้องกั๋ง” แต่ก็ยังไม่รู้ว่าสยามอยู่ที่ไหน ครั้งนั้นผมเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส เรียนอยู่ได้ไม่นาน ประมาณ 3 ปี ภายหลังความสัมพันธ์ระหว่างจีนและรัสเซียแตกแยก จึงมีผลกระทบต่อการศึกษา ตอนนั้นผมอายุ 21 ปี เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เมืองฮาร์บิน แถบภาคอีสานของจีน ซึ่งมีชาวรัสเซียอยู่ที่นั่นเป็นจำนวนมาก ผมเป็นหนึ่งในจำนวนนักศึกษา 4 คน ที่ทางมหาวิทยาลัยคัดเลือกส่งไปเรียนภาษาไทยที่ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยปักกิ่ง

เวลานั้นในประเทศมีหลายมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทย หลายคนจบแล้วก็ได้ใช้ภาษาไทย เช่น เป็นครูสอนอยู่ที่วิทยาลัยภาษาต่างประเทศ ปักกิ่ง บางคนไปทำงานสถานทูตประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ และแยกย้ายกันไปทำงานตามที่ต่าง ๆ ตามที่รัฐบาลกำหนด เราไม่มีทางเลือก รัฐบาลส่งให้ไปอยู่ที่ไหนก็ต้องไป สำหรับผมเขาส่งให้ไปทำงานแปลหนังสือที่สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม และวรรณกรรมต่างๆ มีเพื่อนร่วมงานบางคนเป็นคนจีนที่เกิดในเมืองไทยและรู้ภาษาไทย เวลานี้หลายคนก็เกษียณแล้ว ระบบของบ้านเมืองในเวลานั้นไม่เหมือนทุกวันนี้ นักศึกษาเรียนจบแล้วจะต้องให้รัฐบาลหางานให้ ไม่ได้หางานกันเอง รัฐบาลอยากให้ทำอะไรก็ต้องทำ

จากปีค.ศ. 1965 จนถึงปัจจุบัน ผมก็เริ่มทำงานที่สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ และมาประจำที่นิตยสารภาพจีน” ในที่สุด หน้าที่ก็คือในฐานะนักแปลเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและเรื่องราวต่างๆ ของประเทศจีนให้ชาวโลกได้รู้จัก

◆ ใช้เวลาเรียนภาษาไทยอยู่กี่ปี

ผมเรียนภาษาไทยประมาณ 6 ปี ก็เริ่มรู้สึกผูกพันและคิดว่าจะเลี้ยงชีพด้วยภาษาไทย ที่สำคัญก็คือครูทุกคนมาจากเมืองไทย เกิดที่เมืองไทย แล้วย้ายไปทำงานอยู่ประเทศจีน เค้าเรื่องเมืองไทยให้ฟัง ทำให้ค่อยๆ รู้จักประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

◆ ที่เล่าว่ารู้จัก “สยาม” จากเรื่อง “ซ้องกั๋ง” รู้จักในแง่ไหน

ผมอ่านเรื่องนี้เมื่อเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนนั้นไม่รู้ว่สยามคือประเทศไทย ตอนหลังมาเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ถึงจะรู้

เท่าที่จำความได้ในเวลานั้นจากห้องเรียน “ซ้องกั๋ง” หัวหน้ากองทัพอี “ซ้องกั๋ง” ได้ต่อสู้กับราชวงศ์ซ่ง ตอนหลังถูกปราบแตกสลาย กองกำลังอาวุธซ้องกั๋งถูกตีแตกกระจายหนีไปประเทศสยาม 3 คน...

◆ “สยาม” จากในหนังสือและ “ประเทศไทย” ในสายตา คิดว่าต่างกันอย่างไร

ผมเชื่อว่าทุกประเทศย่อมมีสิ่งดีงาม หากชาติใดไม่มีสิ่งดีงามก็ย่อมด้อยสูญไปนานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผมเชื่อว่ามนุษย์ในโลกนี้มีความเสมอภาคกัน เราทุกคนน่าจะเป็นพี่น้องกัน เรามีบ้านเดียวกันคือโลกเราอยู่ในโลกเดียวกัน เราจะทำอะไรพัฒนาความเข้าใจกัน การรบราฆ่ากันก็จะไม่เกิด

เมืองไทยเมื่อเทียบกับจีนแล้วถือว่าเล็กมาก แต่ผมคิดว่าทุกประเทศเสมอภาค เรามีสิทธิมนุษยชนเสมอภาค ไม่มีใครใหญ่ใครเล็ก ดังนั้นจึงต้องมีคนที่จะมาช่วยกันพัฒนาความเข้าใจระหว่าง

ชาติ ทุกวันนี้นักคนจีนทั่วไปยังไม่รู้จักเมืองไทยดีพอและบางส่วนก็ยังเข้าใจไทยผิดๆ ผมจึงคิดว่าเป็นที่น่าที่อย่างหนึ่งที่ผมควรจะทำในฐานะผู้เรียนภาษาต่างประเทศและเป็นนักแปล ผมอยากแนะนำเมืองไทยให้ชาวจีนรู้จักในทางที่ถูกต้อง

◆ คิดว่า “สี่แผ่นดิน” เป็นตัวแทนที่ดีในการแนะนำเมืองไทยให้ชาวจีนรู้จักใช้ไหม

ความจริงผมเคยอ่านเรื่อง “ปักกิ่ง: นครแห่งความหลัง”

ของคุณเสด คุรมะโรตติ ผมชอบ และรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก ๆ แต่ผมไม่ได้เลือกแปล เพราะว่าสิ่งที่ผู้เขียนบรรยายไว้นั้นเป็นสภาพอดีตที่ผ่านมาไปแล้ว ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน แต่ “สี่แผ่นดิน” ในเวลานั้นทำให้คนจีนสามารถเข้าใจสภาพสังคมไทยได้

วรรณกรรมที่ดีที่ผมพูดถึงหมายความว่าต้องเป็นวรรณกรรมที่ดีของชาติ สามารถบอกถึงประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และหลายสิ่งหลายอย่าง ที่สะท้อนอยู่ในงานเขียนนั้นผมจึงมีบทบาทส่งเสริมสิ่งที่ดีงามของชาติ วรรณกรรมที่ดีย่อมมีหน้าที่เผยแพร่สิ่งที่ดี แต่ขณะเดียวกันสิ่งที่ไม่ดี ผู้เขียนก็ต้องมีทัศนวิจรณ์ให้ผู้อ่านได้รับรู้

สำหรับเรื่อง “สี่แผ่นดิน” นั้นผมอ่านมาเรื่อยๆ หลายรอบจนมั่นใจว่าจะสามารถแปลได้ และชอบซึ่งใจจนเชื่อมั่นว่าจะสามารถแปลออกมาเป็นภาษาจีนที่ดี ผมใช้เวลาแปลอยู่ราวปีเศษแต่เตรียมตัวอยู่นานมากประมาณ 2-3 ปี ผมมีเพื่อนร่วมชั้นเรียนภาษาไทยคนหนึ่งชื่อ “คุณหวังเหวินผิง” ช่วยคอยตรวจปรุ้ฟและอ่านตรวจทานให้

หมายเหตุ ◆ นิตยสารภาพจีน จัดพิมพ์โดยสำนักงานนิตยสารภาพจีน กรมการพิมพ์ภาษาต่างประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน จัดพิมพ์เป็นหลายภาษาทั่วโลก อาทิ ฉบับภาษาจีน ไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น สเปน อินเดี รัสเซีย สวาฮีลี เป็นต้น

♦ ระหว่างทำงานแปลเรื่องนั้นมิอุปสรรคปัญหาอะไรบ้าง

ผมมีเชิงอรอดแนะนำประเทศไทยและประวัติศาสตร์ไทยยาวมาก มีเชิงอรอดจากแผ่นดินที่ 1- แผ่นดินที่ 4 เช่น แนะนำว่ารัชกาลที่ 5 มีความสำคัญอย่างไร ผมแนะนำว่าท่านเคยทำอะไรบ้าง ยอมรับว่าเหนื่อยมากและใช้เวลานานมาก เพราะในเมืองจีนไม่มีข้อมูล ผมต้องเขียนจดหมายไปหาเพื่อนในเมืองไทย เช่นถามว่ารัชกาลที่ 5 ยกเลิกระบบพาสทิด มีการต่อสู้อย่างไร ผมรู้สึกว่าในงานที่หนักมากที่สุด เพราะผมเขียนสู้ยิบตาไม่ได้แค่รู้สึกเหมือนกำลังเขียนประวัติศาสตร์ไทยให้คนจีนได้รู้จัก ผมต้องสร้างสรรค์ข้อมูลให้คนจีนสามารถเข้าใจได้

มีบางสิ่งที่แม้แต่คนไทยก็ยังไม่รู้ นั่นคือสิ่งที่ผมหนักใจที่สุด เพราะแม้แต่ข้อมูลภาษาไทยก็หาไม่ได้ แต่ผมต้องค้นคว้า เพราะมีเพื่อนคนจีนจะอ่านไม่เข้าใจ เช่น เรื่องบทบาทของกษัตริย์ไทยพระองค์ต่างๆ สำคัญมาก โดยเฉพาะรัชกาลที่ 5 ผมคิดว่าหากไม่มีพระองค์ประวัติศาสตร์ไทยอาจต้องเขียนใหม่ ไม่ใช่อย่างที่เป็นอย่างทุกวันนี้

♦ ประทับใจอะไรมากที่สุดจากเรื่อง "สิ้นแผ่นดิน"

เป็นเรื่องที่ไม่ใช่เขียนขึ้นเพื่อความบันเทิงหรือสนุกสนานอย่างเดียว แต่เหมือนเขียนประวัติศาสตร์ไทยให้ผู้อ่านได้รู้จัก ครอบครัวของ "พลอย" สะท้อนความจริงทางประวัติศาสตร์ไทยอย่างน่าอ่าน เพราะม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ท่านผูกเรื่องได้ดีมาก สะท้อนสภาพสังคมทุกระยะและทุกสมัยได้ดีมาก ถ้าไม่ใช่ นักประพันธ์ที่มีอดีตก็คงเขียนได้ไม่ง่าย ต้องเข้าใจประวัติศาสตร์จริงๆ โดยเฉพาะช่วงที่ท่านเขียนเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย น่าสนใจมาก หากเป็นเรื่องนิยายชีวิตครอบครัวธรรมดา ก็อาจไม่มีความหมายอะไร ถ้าให้ผู้อ่านไปอ่านประวัติศาสตร์ก็คงไม่น่าสนใจ เพราะผู้อ่านไม่ใช่ นักวิชาการ แต่วรรณกรรมเรื่องนี้มีความยอดเยี่ยม ผมจึงสนใจแปล

♦ จากซ้าย 'สิ้นแผ่นดิน' ฉบับพากย์ภาษาจีนพิมพ์ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 'คำพิพากษา' ฉบับพากย์ภาษาจีน และ 'สิ้นแผ่นดิน' ฉบับภาษาไทย

♦ คิดว่าเรื่องนี้สามารถกระหนาบใจผู้อ่านชาวจีนได้มากน้อยแค่ไหน

ผมเชื่อว่าผู้อ่านชาวจีนจะสามารถเข้าใจ "พลอย" ได้ง่าย เพราะนิสัยใจคอของเธอเหมือนชาวจีน คนจีนเข้าใจความรู้สึกว่าห่วงลูกเป็นอย่างไร แม้จะต่างวัฒนธรรมกันบ้างในช่วงหลังที่เธอจะต้องยอมรับลูกสะใภ้ชาวตะวันตก คนจีนก็สามารถเข้าใจความรู้สึกนี้ได้ เพราะประวัติศาสตร์จีนในช่วงนี้คล้ายกัน วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มเข้ามา อาจต้านทานไม่ไหว เพราะเป็นแนวโน้มการพัฒนาของสังคมใหม่ วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงอย่าง "พลอย" ก็ยังค่อนข้างหัวเก่าแต่ต้องต่อสู้กับสภาพแวดล้อมที่ทุกสรรพสิ่งผันแปร อาจเตรียมใจรับไม่ทัน มีอุปสรรคทางอารมณ์ ซึ่งเรื่องนี้คนจีนสามารถเข้าใจได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพครอบครัวและนิสัยของเธอคล้ายกับคนจีนมาก

♦ หลังจากแปลเรื่องนี้เผยแพร่ในประเทศจีนแล้ว มีเสียงสะท้อนกลับมานับไหม

ก็มีหนังสือพิมพ์ใหญ่ที่สุดของจีนฉบับหนึ่งคือ "เหยียนหมินยี่เป่า" เขียนบทความวิจารณ์ออกมาชมว่าเป็นเรื่องที่น่าอ่านมากเพราะช่วยให้คนจีนสามารถเข้าใจประวัติศาสตร์ไทยและอีกฉบับชื่อหนังสือพิมพ์ "กวางหมิงยี่เป่า" ก็เขียนชมเหมือนกัน เสียงสะท้อนอื่นๆ ผมไม่ทราบ นักแปลเมื่อทำงานเสร็จแล้วก็ถือว่าหมดหน้าที่

♦ ทราบมาว่า มีการพิมพ์ซ้ำครั้งที่ 2

ครับ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1984 ยอดพิมพ์ 24,500 เล่ม พิมพ์ครั้งที่สองเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1992 ยอดพิมพ์ 4,500 เล่ม หนังสือมีขนาดสองเล่มจบ รวม 668,000 คำ

♦ ทราบมาว่าที่ประเทศจีนมีวิธีคิดค่าเรื่องด้วยวิธีนับคำ

ใช่ เช่นคิดว่า พันคำเท่ากับค่าเรื่องเท่าไรสมมติรัฐบาลเป็นผู้กำหนด แต่ปัจจุบันสำนักพิมพ์กับนักเขียนสามารถตกลงกันได้ตามความพอใจ นโยบายเริ่มเปลี่ยน กิจกรรมหลายอย่างรัฐบาลเริ่มปล่อยให้เอกชนดำเนินการ

♦ เวลานั้นได้ค่าเรื่องจาก "สิ้นแผ่นดิน" เท่าไร และมีวิธีเสนอสำนักพิมพ์อย่างไร

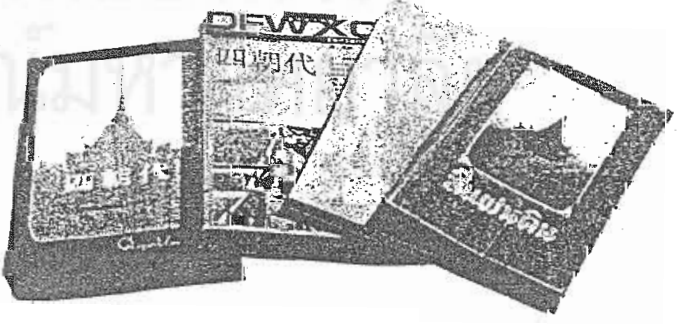
แปลเสร็จก็เขียนเค้าโครงเรื่องคล้ายเรื่องย่อเสนอให้สำนักพิมพ์ แจ้งว่ามีจำนวนคำเท่าไร สนใจไหม เมื่อทางสำนักพิมพ์ตอบว่าสนใจก็คิดราคา เวลานั้นสำนักพิมพ์ตกลงซื้อขี้อวดราคา 6,000 หยวน ซึ่งถือว่าถูกมากในเวลานี้ ส่วนเรื่องพิมพ์และเรื่องจำหน่ายไม่ใช่หน้าที่ของผู้แปล

♦ เวลาที่อัตราค่าแปล พันคำตกประมาณเท่าไร

แล้วแต่สำนักพิมพ์กับนักแปลตกลงกัน

♦ ในที่สุดแล้ว พอใจกับผลงานแปลเรื่อง "สิ้นแผ่นดิน" ไหม

ว่าไปแล้วทำงานแปลมา 2-3 เรื่อง ผมถือว่ายังไม่ใช่ "นักแปล" ผมเพียงทำงานส่วนตัว นี่เป็นงานอดิเรกสำหรับงานประจำ "ซันบน" ("ซันบน" หมายถึง ผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างาน) สั่งให้ทำอะไร ผมก็ทำไปตามหน้าที่ ส่วนงานส่วนตัวทำเมื่อเกิดแรงบันดาลใจ อย่างเรื่อง "สิ้นแผ่นดิน" แปลเสร็จแล้ว - ถึงจะไม่ได้พิมพ์ก็ต้องแปล เพราะคุณภาพอยู่ในนั้นอยู่แล้ว เหมือนเรื่อง "คำพิพากษา" ของคุณชาติ กอบจิตติ หรือ "ปูนปัดทอง" ของคุณกฤษณา อโศกสิน ก็เหมือนกัน เรื่องหลังนี้ผมแปลเสร็จแล้วแต่ยังไม่ได้พิมพ์

✦ อะไรคือแรงบันดาลใจให้ตัดสินใจเลือกแปล "คำพิพากษา"

เมื่อปีค.ศ. 1982 ผมได้เดินทางไปประเทศไทย ตอนนั้นเรื่อง "คำพิพากษา" ยังไม่ได้รางวัลซีไรต์ แต่เพื่อนในวงการคือ "คุณเชิด ทรงศรี" แนะนำว่าเป็นเรื่องน่าอ่าน น่าจะแปล เผยแพร่ออกมา เขาพาผมไปที่ร้านหนังสือของเขา และยกหนังสือให้ ผมอ่านแล้วก็เห็นว่า เป็นเรื่องที่ดี เสนอปัญหาสังคมไทยได้ค่อนข้างลึกซึ้ง เข้าใจง่าย ผมอ่านครั้งแรกก็ชอบเลย

✦ เวลานั้นเรื่อง "คำพิพากษา" สร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์หรือยัง

ยัง

✦ ระหว่างแปลเรื่องนี้มีอุปสรรคปัญหาอะไรบ้าง

ไม่มีเลย เพราะเรื่องนี้อ่านง่าย สะท้อนปัญหาสังคมปัจจุบัน ไม่เหมือนเรื่อง "สี่แผ่นดิน" สะท้อนสภาพในอดีต บางเรื่องผมก็ไม่เข้าใจ

✦ คุณเข้าใจสภาพสังคมไทยได้ดีแค่ไหน

ถ้าถามเช่นนี้ก็ต้องตอบว่า ไม่ใช่ใจ ก็เข้าใจแบบงูๆ ปลาๆ เข้าใจจากหนังสือพิมพ์ไทย เพราะผมไม่เคยอยู่เมืองไทยจริงๆ เคยอยู่นานที่สุดครั้งที่ไปเรียนที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ หนึ่งปี เป็นคอร์สเพิ่มเติมด้านภาษาไทย

✦ เมื่อตัดสินใจว่าจะแปลเรื่อง "คำพิพากษา" ติดต่อผู้เขียนอย่างไร

ผมก็เขียนจดหมายขออนุญาตไป เมื่อได้คำตอบว่ายินดี ผมก็ลงมือแปล หนังสือแปลเสร็จแล้ว ผมก็ได้เจอกับคุณชาติ กอบจิตติ ที่เมืองไทย ตอนนั้นรู้สึกว่าเขาทำงานอยู่ที่นิตยสารถนนหนังสือ คุณชาติรับปากว่าจะส่งหนังสือรวมเรื่องสั้นนักเขียนไทยไปให้อ่าน เนื่องจากสนใจแปล แต่ก็เจียบหายไป หลังจากนั้นทราบว่าเป็นเดินทางไปอเมริกา

✦ เรื่อง "คำพิพากษา" มีจำนวนพิมพ์เท่าไร

พิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1986 ยอดพิมพ์ 28,000 เล่ม จำนวนคำ 182,000 คำ

✦ ประทับใจอะไรจากเรื่อง "คำพิพากษา" มากที่สุด

เรื่อง "คำพิพากษา" ของคุณชาติ กอบจิตติ นั้น ผมอ่านครั้งแรกก็ตั้งใจมากแล้ว ในเรื่องนี้ผู้ประพันธ์คือคุณชาติ กอบจิตติ ได้เปิดโปงความมืดทางสังคมอย่างลึกซึ้งยิ่ง ทั้งเป็นการเรียกหาความเป็นธรรมอย่างกล้าหาญด้วย ผมเห็นว่าคนเราเมื่อเกิดมาก็มีความเสมอภาคคิดตัวทุกคน โดยธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่จำเป็นชั้นชนวรรณะอะไรเลย แต่ความจริงทางสังคมไม่ใช่เช่นนั้น บางคนมีอภิสิทธิ์อยู่เหนือคน วางอำนาจบาตรใหญ่ ช่มเหรงแก๊งชาวบ้าน แต่บางคนถูกกดหัวอยู่ชั้นล่างสุด แม้แต่สิทธิมนุษยชนพื้นฐานก็ยังไม่ค่อยมี พวกเขาพยายามทำดีไม่ได้ดี เรียกหาความเป็นธรรมไม่ได้

สภาพเช่นนี้เป็นโคกนาฏกรรมของมวลมนุษยเรานเอง เราน่าจะพยายามแก้ไขสภาพเช่นนี้เสีย สร้างสรรค์ชีวิตของเราให้สวยงามและสร้างให้โลกเราเป็นโลกที่น่าอยู่ เมื่อทำเช่นนี้แล้วคนเราจึงจะมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนกันทุกคน และในความหมายด้านนี้เอง ผมจึงถือว่าวรรณกรรมเรื่อง "คำพิพากษา" ของคุณชาติ กอบจิตติ เป็นวรรณกรรมยิ่งใหญ่ที่มีความหมายกว้างใหญ่ทั่วไป นำมาเผยแพร่ให้ผู้อ่านคนจีนรู้

✦ เรื่อง "ปูนปิดทอง" ของคุณกฤษณา อโศกสิน ทราบว่าแปลเสร็จแล้ว แต่ยังไม่ตีพิมพ์เพราะอะไร

เรื่องนี้เป็นเรื่องของพ่อ-แม่-ลูกที่ขาดความเข้าใจกัน ซึ่งเวลานั้นสอดคล้องกับสภาพสังคมจีนพอดี ผมจึงแปลออกมา แต่เวลานี้สังคมเริ่มเปลี่ยนไปแล้ว ผมคิดว่าตีพิมพ์เวลานี้อาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไปเรื่อย เราต้องจับประเด็นสำคัญระหว่างไทยและจีน อย่างไรก็ตามผมชอบเรื่องนี้ ความรักของพ่อแม่เป็นสิ่งบริสุทธิ์ แต่บางครั้งผู้เป็นลูกก็ไม่เข้าใจ เรื่องนี้เป็นประเด็นถกเถียงกันอยู่ในสังคมจีนเวลานั้น

✦ อยากให้พิมพ์ออกมาไหม

อยาก

✦ คิดว่าจะเป็นไปได้ไหม

เคยสำรวจตลาดแล้ว แต่ก็เจียบไป ที่ประเทศจีน ก่อนจะพิมพ์หนังสืออะไรจะต้องมีการสำรวจตลาดก่อน

✦ คิดว่าน่าจะเร่งพิมพ์ออกมา เพราะประเด็นเรื่องครอบครัวเป็นเรื่องที่ทันสมัยอยู่เสมอ

ผมก็หวังเช่นนั้น แต่คงต้องลองเสนอสำนักพิมพ์อีกครั้งว่ามีสำนักพิมพ์ใดสนใจ

✦ เคยมีโอกาสพบเจอกับคุณกฤษณา อโศกสิน บ้างหรือยัง

เคยพบกันที่เมืองจีน ครั้งที่คุณกฤษณาไปเยือนหลายปีมาแล้ว หลายคนบอกว่าคุณตาเธอเหมือนกับ "มาตามเตงยิ่งเขา" ภริยาของท่านอดีตนายกฯ โจวเอินไหล

✦ หลังจากเรื่อง "ปูนปิดทอง" แล้วอยากทำงานแปลเรื่องอะไรต่อไป

ผมกำลังมองหา หากมีเรื่องที่ดีพอที่จะลงมือทำ

✦ อยากฝากอะไรถึงนักเขียนไทยบ้าง

อยากให้นักเขียนไทยช่วยกันเขียนเรื่องที่ตีพิมพ์ ออกมา เพราะเท่ากับว่าช่วยกันสร้างสรรค์สังคมไทยให้ดียิ่งขึ้น

◆ ◆ ◆

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2518 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540 ปัจจุบันรับราชการอยู่ที่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

